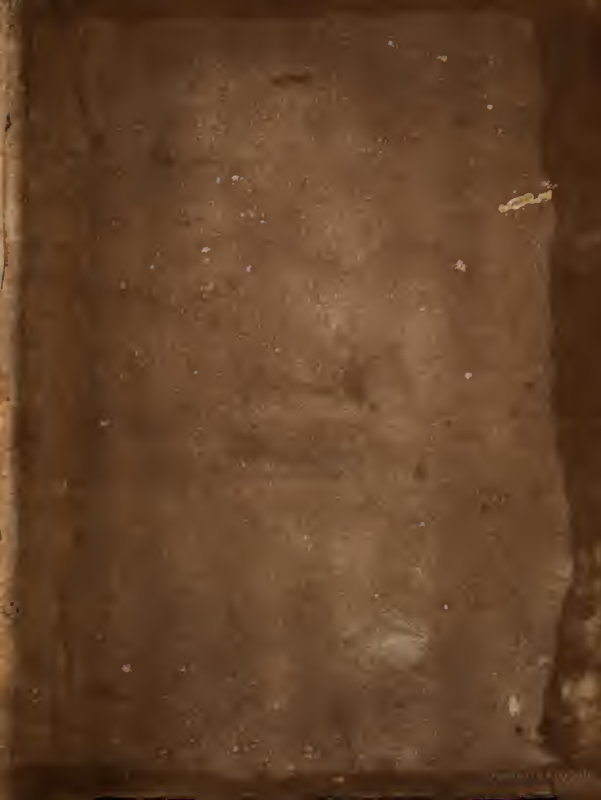
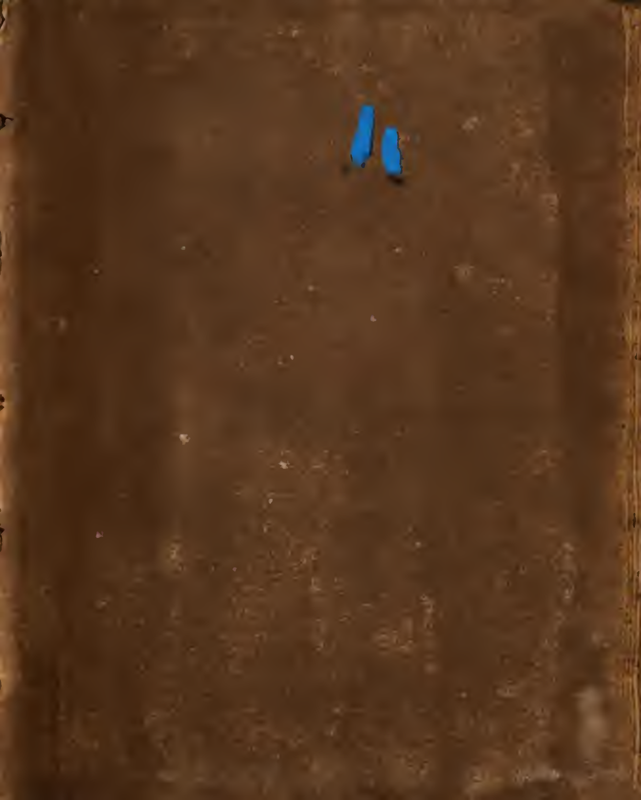

6
20
31 H

6
8 N
20

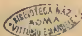

IOANN
COMMIR
E Soc. IESV
CARMINVM
LIBRI III
sculp. cum priuilegio Regis

JOANNIS
COMMIRII
E SOCIETATE JESU
CARMINUM
LIBRI TRES:
AD CELSISSIMUM PRINCIPEM
FERDINANDUM
EPISCOPUM PADERBORNENSEM, &c.

LUTETIÆ PARISIORUM
Apud SIMONEM BENARD, viâ Jacobæâ
è regione collegii Claromontani Soc. JESU.
M. DC. LXXVIII.

Cum privilegio Regis.

FERDINANDVS DEI GRATIA EPISCOPVS PADERBORNENSI

Coadjutor Monasteriensis, S.R.I. Princeps, Comes Pyrmontanus

et liber Baro de Furstenberg

Michelin Pinx. *G. Edelinck Sculp.*

CELSISSIMO PRINCIPI

FERDINANDO

EPISCOPO PADERBORNENSI,

COADJUTORI MONASTERIENSI,

S. R. I. PRINCIPI,

COMITI PYRMONTANO,

LIBERO BARONI DE FURSTENBERG

DEDICATIO OPERIS.

FERNANDUS. PADERÆ. MITIS. REGNATOR. AMOENÆ.
Cui. volvet. famulas. Alpha. Sicamber. aquas.
Carmina. quæ. nocti. æternæ. damnaverat. auctor.
In. lucem. voluit. pene. coacta. dari.
Ergo. habeat. sibi. legitimo. quoque. jure. parentis.
Propria. nam. donis. fecerat. ante. suis.
At. tu. si. qua. placent. illi. gratabere. lector.
Et. veniam. si. fors. displicuere. dabis.

JO. COMMIRIUS E SOC. JESU.

JONAS

CELSISSIMO PRINCIPI
FERDINANDO
EPISCOPO PADERBORNENSI &c.

ERNANDE, Angariæ claro ſate ſanguine gentis;
Cui caput inclinans famularem ſubjicit urnam
Luppia; quem Dominum ſibi mox emet omnibus undis
Amiſius: mentem curis ingentibus ægram
Turbato ſuper orbe, novi & diſcrimine belli,
Fas mihi ſit grato tantiſper ſolvere cantu.
Sacra fero vates olim quæ fudit Jonas
Carmina; ſacra decent divinum carmina vatem.
Heu! quibus ille malis terra jactatus & alto,
Spreta luit ſuperum mandata, fugamque rebellem!
Pertulit everſum fundo mare, pertulit iras

Ventorum, cœli conjuratosque tumultus :
Et per mille neces mortem non repperit unam.
Naufragiique obiit casus, graviore superstes
Naufragio : meruitque animam servare sub undis,
Solveret ut longas producto funere pœnas ;
Et quod plus timuit, Ninivem servatus adiret.
Immitem tanto stetit optavisse tonantem !
Hunc iterum Latiis sævos memorare labores
Edoctum numeris, tua nunc ad limina sisto ;
Visurum Assyria quod non spectavit in aula.
Dum meditor majore sono te dicere, Princeps,
Fortunæque pares animos, famamque perennem,
Et prisci æquatos jam Mæcenatis honores
Muneribus vatum. Nec me certasse negabo
Grotiadæ. Quanquam magni cognominis umbra,
Majus & ingenium, cœpto absterrere duello
Fidentem nec Marte pari, nec viribus æquis,
Debuerant. Sed enim quandoque lacessere cantu
Garrula per silvas Philomelam gaudet Acanthis,
Belligerosque tubæ sonitus imitatur arundo.
Ergo nec egregio me composuisse poëtæ,
Nec palmam cessisse pudet. Solatia tantus
Magna mihi præbet victor. Nec gloria deerit,
Si tibi vel victus non displicuisse merebor.

Extat H. Grotii elegantissima in Jonam paraphrasis, initio poëticorum ejus operum.

IN

JONÆ PROPHETÆ

HISTORIAM,

PARAPHRASIS.

URBS fuit Assyrio Ninive fundata tyranno;
Exuviis Asiæ, mundique superba ruinis:
Quæ quantum ante alias se mole opibusque ferebat;
Tantum flagitiis ultricem numinis iram,
Inque suas fulmen commoverat impia pœnas.
At Pater omnipotens lentus punire nocentes,
Dumque tonat veniæ non immemor; ante rebellem
Pertentare minis populum, resolutaque luxu
Corda parat: si forte metu commissa retractent;
Ac pacem studeant lacrymis vitamque mereri.
Ergo his Amathiden ultro compellat Jonam,
Os cui fatidicum, mens & præsaga futuri:
Surge, ait, & celerem Ninives ad mœnia magnæ
Tende gradum: raptosque infanda per omnia cives,
Securumque mei fœdaque in pace jacentem
His regem extimula dictis. Mihi denique vestra
Vim facit impietas, poscitque a vindice justo
Supplicium. En denso jam fertur ad æthera nubes
Vortice, in exitium generis reditura profani,
Et vestra absolvet clemens per funera numen.
Sic vati Deus. Ille gravi parere recusans
Imperio, Tarsum diversus abire parabat.
Heu! demens, speret qui fallere cuncta tuentem
Posse oculum! jamque Japeti cognomine litus,

CAP. I. Et factum est Verbum Domini ad Jonam filium Amathi, dicens: Surge & vade in Niniven civitatem grandem; Et prædica in ea:

Quia ascendit malitia ejus coram me.

Et surrexit Jonas ut fugeret in Tarsis a facie Domini

Et descendit in Joppen:

Et invenit navem euntem in Tarsis:

Diluviique undas expertæ mœnia Ioppes
Attigerat. Velis tum forte carina solutis
Exibat portu, Cilicis longe ostia Cydni,

Et dedit naulum ejus, & descendit in eam, ut iret cum eis in Tarsis a facie Domini.

Subjectamque petens Tauri radicibus urbem.
Infelix comitem sese vectoribus addi
Exorat pretio vates; multoque pacisci
Naufragium ære sibi gaudet funusque sub undis.

Dominus autem misit ventum magnum in mare: & facta est tempestas magna in mari:

Namque ubi ripa oculis fugiens tellusque recessit;
Ecce, Deo laxante, immanis turbine ventus
Tranquillum subito vertit mare. Fulgura cœlo
Crebra micant, fulmenque volat sine nube per auras
Excussum, nec se natura agnoscit in illo.

Et navis periclitabatur conteri.

Tempestasque aliis innoxia perfurit unam
Circumfusa ratem: nec fluctu velle videtur
Simplice, sed toto laceram submergere ponto.

Et timuerunt nautæ.

At trepidi nautæ præsentis imagine leti,

Et clamaverunt viri ad Deum suum.

Magna nequicquam plorantes voce ciebant
Belumque, Astartenque, & mistum pisce Dagona,
Et quos cuique Deos finxisset dira cupido
Vel timor. Heu! quid opis mortali numina ferrent
Sculpta manu? tumidum magis ac magis æstuat æquor:
Sidentemque trahat sub iniquo fasce carinam;

Et miserunt vasa quæ erant in navi in mare, ut alleviaretur ab eis.

Ni pictos properent, jam pondus inutile, Divos,
Prælatasque ipsis pelago devolvere merces.
Projiciuntur opes pretiumque & causa laborum,
Illusæ vestes auro, Sidonia texta,
Et messes Arabum, & spirantis munera costi
Ludibrium ventis. It barbara gaza sub undas.

Et Jonas descendit ad interiora navis, & dormiebat sopore gravi.

Ipse autem interea navim delapsus in imam
Carpebat somnos, altoque sopore jacebat
Ignarus vates rerum, oblitusque pericli.
Seu fessos artus longoque exercita cursu

Hausit membra quies; ægro seu pectore mœror
Incumbens, pigra sensus caligine mersit.
Quem ratis indignans querulo sic ore magister
Excitat: Unde tibi mortis discrimine tanto
Ista quies, mollesque alieno tempore somni?
Quin age, si qua tibi tulit exorabile numen
Relligio, placa votis & supplice cultu:
Præstet opem ut miseris, patriamque revisere donet.

Et accessit ad eum gubernator, & dixit ei: Quid tu sopore deprimeris? surge, invoca Deum tuum, si forte recogitet Deus de nobis; & non pereamus.

Nec minus illa virûm surgit sententia menti,
Exosum superis caput, auctoremque malorum
Puppe vehi, ac tanto cœlique salique tumultu
Deposci ad pœnas. Moveatur sortibus urna,
Exclamant omnes, & fato judice monstret
Cujus supplicio crimen commune piandum.

Et dixit vir ad collegam suum: venite, & mittamus sortes, & sciamus quare hoc malum sit nobis.

Dicta placent: fati interpres producitur urna:
Atque ibi, sorte reus missa damnatur Jonas;
Casûsque arbitrium casûs mens arbitra rexit.

Et miserunt sortes: & cecidit sors super Jonam.

Illum immotum animis, & se meruisse fatentem
Vectores circum sistunt, ac quærere certant;
Quo tantam infelix meruisset crimine cladem?
Quod vitæ genus, unde domo, quis sanguinis auctor,
Et quo vertat iter? Sedato corde reponit.

Et dixerunt ad eum: indica nobis cujus causa malum istud sit nobis? quod est opus tuum? quæ terra tua? & quo vadis? vel ex quo populo es tu?

Amathides. Mihi clara Hebræâ e stirpe propago:
Casta rite Deum veneror formidine, cœli
Qui tenet imperium, liquidi qui marmoris undas,
Tellurisque globum, nutu omnipotente creavit.
Atque utinam non contra animo certare rebelli,
Et sanctis voluissem obsistere perfuga jussis.

Et dixit ad eos: Hebræus ego sum: Et Dominum Deum cæli ego timeo, qui fecit mare & aridam.

Diriguere metu nautæ, gelidusque per artus
Sudor iit; hasque in voces vix ora recludunt:
Quicquid id est quo te sontem mens conscia mordet;
Sive fugam, sive ille sui Deus arguit ultor

Et timuerunt viri timore magno, & dixerunt ad eum: Quid hoc fecisti? cognoverunt enim viri quod a facie Domini fugeret.

quia indicaverat eis. Et dixerunt ad eum, quid faciemus tibi, & cessabit mare à nobis? quia mare ibat & intumescebat. Et dixit ad eos: Tollite me, & mittite in mare, & cessabit mare a vobis. Scio enim ego quoniam propter me tempestas grandis venit super vos.

Contemtum imperii; dic qua fas deinde tumentis
Exorare minas pelagi, ventique furorem?
Ille autem contra fidens: Me me ocyus, inquit,
Tollite, quem vestris sua fata adversa sequuntur;
Et jactate mari. Sic ponet mitior unda,
Unius & miseri pœna placata quiescet.

Mirantur nautæ impavido sic ore locutum,
Indignæque timent morti demittere lucis

Et remigabant viri ut reverterentur ad aridam, & non valebant: quia mare ibat, & intumescebat super eos. Et clamaverunt ad Dominum & dixerunt: quæsumus Domine ne pereamus in anima viri istius: & ne des super nos sanguinem innocentem: quia tu, Domine, sicut voluisti, fecisti.

Contemtricem animam. Remis hinc valdiùs æquor
Luctati ruere, ac ripis advertere proram
Incassum. Terræ fluctu crescente recedunt
Longius ex oculis, vincitque procella laborem.
Cedimus, exclamant, quando tua certa voluntas
Visque invicta jubet, rerum summe arbiter & rex:
Devotumque tibi nil jam mactare moramur
Hoc quodcumque caput, sacroque aspergere fluctus
Sanguine. Sed cædem vindex ascribere parce
Immeritis: tua quos faciunt mandata nocentes.

Et tulerunt Jonam, & miserunt in mare:

Hæc ubi dicta, levant dextris; & puppis ab alto
Præcipitem mittunt, aversi lumina, vatem.

Et stetit mare a fervore suo.

Atque cadente illo cæli furor omnis & undæ
Concidit: arridet flatu levis aura secundo,
Et desperatam promisit reddere Tarsum.

Et timuerunt viri timore magno Dominum: & immolaverunt hostias Domino, & voverunt vota.

Tum vero magna obsessi formidine mentem
Vectores, sibi tot monstris & sospite vita
Expertum, cultu venerantur supplice numen:
Cumque suo tandem portu successerit alnus,
Votivis spondent cumulare altaria donis.

CAP. II.
Et præparavit Dominus piscem grandem ut deglutiret Jonam.

Immenso interea torquens sub pectore fluctus,
Acta Dei nutu pistrix sectatur Jonam
Gurgitibus mediis luctantem & vana moventem
Brachia; deprensumque immani sorbet hiatu.

Non tamen & ſævos membris infigere dentes
Auſa fuit, metuitque ſuam contingere prædam:
Fertque cibo præſente famem, neque veſcitur illo.
Tres adeo ſoles totidemque ex ordine noctes
Cæco incluſum utero perhibent ſervaſſe ſub undis.

Et erat Jonas in ventre piſcis tribus diebus & tribus noctibus.

Ne tamen ah! tantis incredula demere rebus
Corda fidem ſperate, idem quæ teſtis & auctor
Aſtruit, & toto juratus numine firmat.
Quid faciat vivo portatus carcere vates,
Inque ſuo ſpirans tumulo, pontique furorem
Naufragio elapſus? Dominum lenire precando
Aggreditur, vota afflicto quando una ſuperſunt:

Et oravit Jonas ad Dominum Deum ſuum de ventre piſcis.

Et templum oranti piſcis fuit. Horrida quanquam
Monſtrorum facies, & plurima noctis imago
Stet circum, vitæque extremo in limite claudat:

Clamavi de tribulatione mea ad Dominum, & exaudivit me.

Non tamen ex animo, genitor, fiducia ceſſit
Ulla tui. Longe obſcœnæ piſtricis ab alvo
Clamantem exaudis; imique è faucibus Orci

De ventre inferi clamavi, & exaudiſti vocem meam.

Eluctata moras omnes vox fertur Olympo.
Heu! quianam tanto voluiſti prodere ſumptu
Vilem animam; pelagiq; immenſam advolvere molem,
Undaſque fluctuſque feros & flumina ſalſis
Interſuſa vadis? tot in unum armare procellas
Rex invicte caput placuit! ſic notus Jonas?

Et projeciſti me in profundum in corde maris: & flumen circumdedit me: omnes gurgites tui & fluctus tui ſuper me tranſierunt.

Et nunc ille tamen ſuperis excluſus ab oris,
Aſpectuque tuo, ſtellantia viſere templa
Sperat adhuc. Rapido pontus circumtonet æſtu:
Obſidatque viam vallo prætenta ſonanti
Tempeſtas: rupes æterna repagula, & altos
Imponat tellus montes, ne quà fuga captum
Expediat: tamen hanc vitam, te Patre, tuebor.
Et ſpes illa animum memorem ſub nocte profunda

Et ego dixi: abjectus ſum à conſpectu oculorũ tuorũ: verumtamen rurſus videbo templum ſanctum tuum. Circumdederunt me aquæ uſque ad animam: abyſſus vallavit me: pelagus operuit caput meum. Ad extrema montium deſcendi, terra vectis con-

clauserunt me in æternum. Et sublevabis de corruptione vitam, Domine Deus meus. Cum angustiaretur in me anima mea, Domini recordatus sum, ut veniat ad te oratio mea ad templũ sanctum tuum. Qui custodiunt vanitates frustra, misericordiam tuã derelinquunt. Ego autem in voce laudis immolabo tibi; quæcumque vovi, reddam pro salute Domino. Et dixit Dominus pisci: & evomuit Jonam in aridam.

Solatur, sacras fore rursum ut sistar ad ædes
Damnatus voti, promissaque munera solvam.
Non hi sacrilegis mores, quos vana fefellit
Relligio. Mundi auctorem, fontemque bonorum
Ingrati abjiciunt: nec eos prærepta Tonanti
Dona pudet limo genitis apponere Divis.
Me vero juvat Isacidum solennia ferre
Sacra tibi, & grato cum carmine dicere laudes.
Mota Dei pietas precibusque & supplice fletu,
Occultis piscem stimulis induxit: at ille
Acceptum revomens immani pectore vatem,
Fidus depositi, molli projecit arena.
Cui rursum mundi Rector placidissimus infit:

CAP. III.

Et factum est verbũ Domini ad Jonam secundo dicens: Surge & vade in Niniven civitatem magnam: & prædica in ea prædicationem, quam ego loquor ad te. Et surrexit Jonas, & abiit in Niniven juxta verbum Domini. Et Ninive erat civitas magna itinere trium dierum.

I, pete festinus Niniven, urbique superbæ
Nunc tandem ferre imperia, ultricesque memento
Intentare iras, populisque instantia fata.
Ille memor, nil jam Domino parere moratur,
Acceleratque gradum. Nec longum tempus, & altos
Prospexit muros, stellisque minantia tecta.
Miratur vastis æquam regionibus urbem,
Et quam si recto percurrere limite certes,
Ante jubar clauso ter Phœbus condet Olympo,
Arctari turbis tamen, angustamque videri.

Et cœpit Jonas introire in civitatem itinere diei unius: & clamavit & dixit: Adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur.

Ergo viæ tantum ingressus quantum una sinebat
Ire dies, magna clamat per compita voce,
Nuntia venturæ pandens oracula cladis:
Cum bis vicenos Titan absolverit orbes,
Triste sibi fiet Ninive subversa sepulchrum.

Et crediderunt viri Ninivitæ in Deum: & prædicaverunt jejuniũ.

Responsa excipiunt trepidi cœlestia cives,
Atque minis habuere fidem. Tum dura per omnes
Indicunt sibi quisque domos jejunia, opimis
Et longam jussere famem succedere mensis.

Quin

Quin vestes & sueti humeris ponuntur amictus:
Patresque & pueri, & mista cum plebe senatus,
Cyniphio incedunt velati corpora sacco.

Et vestiti sunt saccis à majore usque ad minorem;

Regalem interea rumor defertur in aulam
Advenisse virum, genti qui tristia fata
Instigante Deo canat, & commune minetur

Et pervenit verbum ad Regem Ninive;

Exitium. Luxu ductor resolutus inerti
Assyrius, longumque trahens inglorius ævum,
Vivebat longe curis bellique tumultu,
Inter fœmineosque greges, Venerisque nefandæ
Delicias. Huic tùm feralis nuntius aures
Perculit, insuetas humanum audire laborem.
Palluit auditis; crimenque agnovit & ipsum
Criminis ultorem. Simul altum à fronte tiaram
Rejicit insignem gemmis, solioque relicto
Sternitur, & trabeam hirsuto velamine mutat.
Dein cinere aspergit caput, immundoque capillos

Et surrexit de solio suo, & abjecit vestimentum suum à se; & indutus est sacco, & sedit in cinere.

Pulvere, malobathri succis nardoque madentes.
Mox etiam lege indictâ, procerumque rogato
Concilio, pulla præco sub veste per omnes
Anfractus plateasque urbis miserabile carmen

Et clamavit, & dixit in Ninive ex ore Regis & Principum ejus dicens,

Integrat. Infelix Ninives perituraque turba
Accipite hæc animo. Jejunia solvere mensis
Esto nefas: fesso nec quisquam pabula læta
Quadrupedi, bobusve suis, pecorive ministret;

Homines & jumenta, & boves, & pecora non gustent quidquam: nec pascantur, & aquam non bibãt.

Neu libare sinat salientem fluminis undam.
Nuda sed intonsis horrescant corpora setis;
Et cœlo pariter pecudes pecudumque magistri
Vim faciant fletu. Mœstas attollite voces,
Et votis placate iras, sed pectore verso
Præsertim in melius. Scelerata absistite vita;
Furta dolique absint & vis cognata rapinis.
Quis scit enim si fata inflexa mente refigat

Et operiantur saccis homines & jumenta, & clament ad Dominum in fortitudine. Et convertatur vir à via sua mala, & ab iniquitate quæ est in manibus eorum. Quis scit si convertatur, & ignoscat Deus: & revertatur à furore iræ

sua, & non peribimus?

Omnipotens, veniamque ostenso fulgure donet?
Sic præco attonitam regis mandata per urbem
Fert populis. Olli obsequio certante sequuntur,

Et vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala:

Factisque antevolant monitus. Tenet omnia mœror,
Et soli rumpunt funesta silentia planctus.
Jam non illa manet Ninive famosa suorum

Et misertus est Deus super malitiam, quam locutus fuerat ut faceret eis, & non fecit.

Flagitiis: potuitque etiam desiisse videri.
Impietas moresque sui quæruntur in illa,
Nec cœlum quod plectat habet: mutataque corda
Mutavere Deum, fulmenque reponere cogunt.

CAP. IV.

Et afflictus est Jonas afflictione magna, & iratus est: & oravit ad Dominum, & dixit: Obsecro Domine, numquid non hoc est Verbum meum, cùm adhuc essem in terra mea? propter hoc præoccupavi ut fugerem in Tarsis.

At non ipse animis etiam mutatus Ionas:
Eventuque dolens contraria dicta refelli
Ingemit, & questu Dominum sic urget amaro.
Esto mihi nunc testis, an hoc non ante futurum
Prædixi, patria cum jussus adire relicta
Assyrium Tigrim, Cilicum fugitivus in oras
Verti iter, ac pelago speravi evadere Tarsum?
Scilicet illa tuæ dudum clementia mentis

Scio enim quia tu Deus clemens & misericors es, patiens & multæ miserationis, & ignoscens super malitia.

Et nunc Domine, tolle quæso animam meam à me: quia melior est mihi mors quàm vita.

Et dixit Dominus: Putasne bene irasceris tu?

Nota mihi, ac pronum semper miserescere pectus,
Et tolerare sciens, sontesque absolvere pœna.
Nunc quando exitio gentem servare nefandam,
Meque adeo positis mendacem fingere vatem
Decrevisti odiis; misero precor eripe vitam:
Mors data munus erit. Conantem dicere plura
Singultu & lacrymis vox interclusa refugit.
Atque illum blando incusans Deus ore vicissim,
Cur tantos, inquit, sub pectore volvere fluctus,
Nobisque invidiam pergis conflare querendo?
Credo equidem, justa insani tibi causa doloris
Est super, & merito immites non exuis iras.
Talia dicentem vates pertæsus, & ipsum,

Et egressus est Jonas de civitate: & sedit contra

Et muros fugiens invisæ deserit urbis:
Consediteque jugo, qua cœlum parte recludit

Orta dies. Hìc virgultis & cespite vivo
Angustum raptim properat componere culmen.
Perfruiturque umbris & frigore subter opaco,
Expectans quæ mox Niniven fortuna sequatur.
Ecce autem noctu exsurgens stirps numinis almi
Culta manu (Hebræi nomen fecere cicaion)
Par serpenti hederæ, folioque simillima viti,
Spargebat late ramos & frondea circum
Brachia. Quam mane evigilans ut cernit Ionas,
Ut gaudet soles capiti defendere iniquos,
Atque ignita comis excludere tela diei!
Sed non ille diu foliis lætatus & umbra.
Postera nam mundo noctem cùm pelleret Eos,
Vermis, tetra lues angusto in corpore, serpens
Radici teneræ morsus infixit acutos,
Fibrasque arrosit, vitæ quà succus & humor
Diditur in venas. Tum caudice languida sicco
Deponit crines arbos & frondis honorem.
Interea rapidis miscentem incendia flammis
Phœbus agit currum: Phœboque immitior Auster
Urit anhelantes ignavo flamine terras.
Æstuat Amathides, geminamque & solis & auræ
Vim se ferre negat, conjuratosque vapores
In caput. Ergo ægræ pertæsus tempora vitæ
Mortem optat, dictisque morantem incusat acerbis.
O si quis fesso nunc denique corpore solvat
Infelicem animam, manesque emittat ad imos!
Redde, oro, pelagique minas, fluctusque sonantes
Vorticibus Pater: & pistricis rursus opaca
Conde alvo nunquam rediturum in luminis auras.
Quem Deus alludens placido sic excipit ore.
Horrendum vero facinus, tantique doloris
Argumentum ingens! siccis arbuscula ramis

Orientem, & fecit sibimet umbraculum ibi: Et sedebat subter illud in umbra, donec videret quid accideret civitati.

Et præparavit Dominus Deus hederam:

Et ascendit super caput Jonæ, ut esset umbra super caput ejus, & protegeret eum. (laboraverat enim) & lætatus est Jonas super hedera, lætitia magna.

Et paravit Deus vermem ascensu diluculi in crastinum, & percussit hederam,

& exaruit.

Et cùm ortus fuisset sol, præcepit Dominus vento calido & urenti: & percussit sol super caput Jonæ, & æstuabat.

Et petivit animæ suæ ut moreretur: & dixit, melius est mihi mori quàm vivere.

Et dixit Dominus ad Jonam: Putasne bene irasceris tu super hedera?

Si perit, & viridem non amplius explicat umbram.

Et dixit : Bene irascor ego usque ad mortem.

Me tamen iste urit penitus furor, estque medullas,
Amathides inquit : nec si promittere pergas,
Ulla jam lucem libeat mercede mereri.

Et dixit Dominus : Tu doles super hederam.

Tum vero vatem increpitans sic intonat alta
Voce Pater : Fasne has humili pro stirpe querelas
Integrare tibi, tantosque incendere luctus;

in qua non laborasti, neque fecisti ut cresceret : quæ sub una nocte nata est, & sub una nocte periit.

Quam non versa tuo tellus summisit aratro,
Non labor irriguis humoribus auxit adultam :
Sed nox una solo peperit, nox una peremit?
Hanc tamen & verbis, & amaro quærere fletu

Et ego non parcam Ninive civitati magnæ.

Ereptam perstas. Me lumen gentis Eoæ,
Me gravidam imperiis Niniven non perdere flamma,
Invidia est? Sed fac dirum meruisse nocentes
Exitium. (quanquam scelerum jam pœnitet illos,
Et culpas lacrymis dudum abstersere profusis.)

in qua sunt plusquam centum viginti millia hominum qui nesciunt quid sit inter dexteram & sinistram suam,

Tu decies bissena hominum demittere leto
Millia vis, dextra indoctos discernere lævam?
Qui matrum ah! flentes nunc prensant ubera frustra
Inconcessa sibi; jussique exolvere pœnas,
Indignamque famem meritis impendere patrum.

& jumenta multa?

Adde greges, adde impastos jam tempore longo
Quadrupedes, mœstoque armenta gementia questu
Fluminis ereptos latices, & graminis herbam.
Hæc Dominum tristi prohibes avertere fato?

Sic veniam demum excusat; causamque perorans
Absolvi meruit, vel Iona judice, Numen.
Utque fides tantis & fama æterna maneret
Prodigiis, caperentque hinc olim exempla nepotes;
Ipse reum cunctis vates se prodere sæclis
Ultro ambit : scriptoque volumine, parcere promptum
Nunc quoque testatur, lentum punire Tonantem,

DANIEL

ILLUSTRISSIMO VIRO
CLAUDIO PELLOT
ROTHOMAGENSIS SENATUS PRINCIPI.

DUM vacat, & Jani redeunt de more calendis
Otia, paxque fori tota expulit urbe clientes;
Affatus, PELLOTE, tuos novus advena poscit.
Nec dubitat quin se auratis penetralibus ultro
Accipias, prior & venienti occurrere certes:
Nam meruit, suetus mensis accumbere regum
Regius ipse nepos; & quo se munere gaudet
Esse tui similem, custos acerrimus æqui,
Divinus Daniel, sanctum ac venerabile nomen
Isacidis. Venit ille iterum defendere castos
Judice te ritus, & in impia vertere pœnas
Numina: nil ungues metuens rictusque leonum,
Quos exosa viris docuit mansuescere virtus.
Quin adeo admirans lætabitur & sua factis
Esse tuis æquata, expressasque artibus artes
Egregiis: solers veri & penetrabile acumen,
Ac longe eventus prudens anteire futuros;
Consiliique sagax, & natum rebus agendis
Ingenium; fallique ignarum & fallere pectus.
Præcipue ille fidem dominis per iniqua probatam
Tempora, constantemque animum, infractumque periclis
Suspiciet. Quoties insano excita tumultu
Legum gens inimica, & relligionis honestum
Obtendens sceleri nomen, circumstetit armis?

Cum nulla interea ſtricto cuſtodia ferro
Protegeret latus, & tardaret corpore mortem.
Per medios ibas tamen imperterritus enſes,
Quo pietas juſtique haud mollia juſſa vocabant
Principis: æratas acies & inermis & unus,
Vertere terga fuga ſubigens, veniamque mereri
Supplicio auctorum. Sed nec te nulla nefandis
Circumventa dolis, damnataque criminis inſons,
Ultorem medio Suſanna in funere ſenſit.
Quantus enim & quanto ore tonas, perrumpere jura
Impulerit ſi quem metus, aut maleſuada libido,
Et favor, & donis auroque inflexa voluntas?
Ergo & judicium judex timet, atque ſevera
Mox acta expendenda ſciens examine libra,
Cogitur eſſe probus, nec tentat inutile crimen.
Quid referam duris toties in rebus amorem
Expertum populis? quid te mollita ſequeſtro
Protinus imperia, & placatas principis iras?
Abductos turbis procul, inſanoque tumultu
Conſiliis cives; auctamque laboribus urbem,
Verſamque in melius ſumptu & molimine multo?
Te ſtadium, PELLOTE, ingens; te Sequana frenos
Juſſa pati, multoque eluta ponte paludes,
Stagnaque trita rotis, & digeſti ordine longo
Ulmorum celebrant verſus. Creſcentibus illis,
Inſcripta tenera creſcent in cortice laudes.
Et jam coctilibus muris Babylona ſuperbam,
Aëre & in medio pendentes deſpicit hortos,
Rothomago viſa Daniel: aulamque peroſus
Hic potius tecum requieſcere gaudeat hoſpes.

DANIEL
POETICA PARAPHRASIS
AD
PROPHETIÆ EJUS CAPUT XIV.

AMISSAS Solyme deserti numinis ira
Flebat opes, raptamq; adytis penetralibus arcam
Fatalem imperio: patriisque à sedibus exul
Gens Hebræa diu expertum Babylone gemebat
Servitium. Quanquam Assyria floreret in aula
Dignatus mensis Daniel & regis amore
Præcipuo; captisque jugum sortemque levaret.
Ille quidem immensos pro relligione labores,
Invidia procerum & vesanæ crimine plebis,
Perpessus: mortisque objecit sponte periclo
Sæpe caput. Seu cùm tumido parere recusans
Victori, statuæ cultus adhibere prophanæ
Egregios vetuit juvenes: seu cùm impia Medi
Edicta, infandasque ausum contemnere leges,
Projecere feris immane frementibus escam.
Sed meliora Deus servatum in tempora leto
Eripuit, longeque dedit præsciscere mente
Bella forent olim toto quæ maxima mundo,
Sceptrorumque vicem, & Christi immutabile regnum
Et nunc sacrilegos senior rescindere ritus.
Insistit; Belum imprimis, cui templa superbo
Mœnibus in mediis stabant immania luxu:
Inque diem ingentes ponebant farris acervos,
Balantumque gregem mensis, & grandia Bacchi
Pocula. Proh stolidas mentes & nescia veri
Corda hominum! vino Divum indulgere, feramque

Erat autem Daniel conviva regis, & honoratus super omnes amicos ejus.

Erat quoque idolum apud Babylonios nomine Bel:

Et impendebantur in eo per dies singulos, similæ artabæ duodecim. & oves quadraginta, vinique amphoræ sex.

Ingluviem credunt epulis explere per umbras.
Quin etiam cum sol radiis recluserat orbem,
Ipse Asiæ rector magna stipante caterva,
Summum ad delubrum gressus & dona ferebat:
Certatimque focis adolebant thuris odorem
Exemplo instincti proceres. Videt impia vates
Sacra gemens: precibusque Tonantem & supplice cultu
Ipse palam offensum miseris placare laborat.

Rex quoque colebat eum, & ibat per singulos dies adorare eum:

Porro Daniel adorabat Deum suum.

Non tulit hunc morem, despectaque numina Cyrus
Dedecus esse suum questu testatus amaro:
Quin tu, inquit, mecum gentis quoque Belon adoras
Tutelam Assyriæ? quo se tulit inclyta cœlo
Corripiens terras Babylon victricibus armis;
Et Solymam Solymæque Deum servire coegit.
Olli sedato respondet pectore vates:
Mortaline excusa manu me credere signa
Esse Deos, rigidoque jubes dare thura metallo?
Hunc sibi præcipiat, meruit qui solus honorem,
Vitæ auctor vitæque potens Deus. Illius aram
Fasque piumque mihi sacro aspersisse cruore.
Ille mare & terras & cœli condidit astra;
Regesque ac populos æquali jure coercet.
Ergo cassum animæ, & vitali lumine egentem,
Natus ait Cambyse, putas, cui pocula rite
Stant sua, curvatæque gemunt sub lancibus aræ?
Subrisit Daniel: Et te, fortissime regum,
Vana superstitio specie ne fallat inani.
Namque nefas libare dapes laticemque Lyæum
Visceribus luteis simulacrum & corpore aheno.
Nocturna exercent alii convivia mensis,
Suppositi Belo; plebisque errore fruuntur
Muneribusque tuis hilares. His percitus heros
Infremit:

Dixitque ei rex: Quare non adoras Bel?

Qui respondens ait ei: Quia non colo idola manufacta, sed viventem Deum, qui creavit cœlum & terram, & habet potestatem omnis carnis.

Et dixit rex ad eum: Non videtur tibi esse Bel vivens Deus? an non vides quanta comedat & bibat quotidie? Et ait Daniel arridens: Ne erres rex: iste enim intrinsecus luteus est, & forinsecus æreus, neque comedit aliquando.

Et iratus rex vocavit sacerdotes

Infremit: Et patrios mihi magni numinis instar
Juro, inquit, manes sacrataque busta meorum:
Beli ignominiam, aut mentitæ crimina cœnæ
Stat ferro ulcisci, letoque piare nocentum.
  Assensit dictis vates, ultroque precatur
Hoc velit ut perstare animo: simul alta petenti
Atria se jungit comitem. Ruit obvia portis
Turba sacerdotum, ramos felicis olivæ
Pacalesque ferens vittas: quos ordine longo
Natorum uxorumque greges, famulique sequuntur.
At graviter spirans flammato pectore Cyrus
Horrendam intentat mortem, si furta fateri
Ambesasque dapes subductaque pocula Belo
Abnuerint. Olli voces ad sidera tollunt,
Implorantque Deos: tum cui facundia major,
Atque instructa dolis ætas firmaverat ora,
Antistes fatur regi: Suspecta fides est
Quando tibi famulûm, nec jam sua protegit illos
Relligio, fiuntque aliena fraude nocentes;
Securi moriemur, & ipsa in tela ruemus.
Sed nostro tamen ore sinas unum ante rogari,
Non inconcessum miseris. En protinus omnes
Digredimur templo, vacuasque relinquimus ædes:
Ipse aris suetas epulas & vina repone,
Claustrisque obde fores, regalique imprime gemma
Signa seris: tum si primos sub luminis ortus
Ingrediens, Beli non omnia protinus ore
Absumpta invenies; nihil est cur justa moremur
Supplicia, & meritas pro crimine solvere pœnas.
Sin autem Deus ipse sui certissimus auctor
Indicia adventus non inficianda relinquet;
Ne rex, ne caput hoc scelerum, fraudisque nefandæ

ejus. & ait eis: Nisi dixeritis mihi, quis est qui comedat impensas has, moriemini. Si autem ostenderitis, quoniam Bel comedat hæc, morietur Daniel, quia blasphemavit in Bel. Et dixit Daniel regi: Fiat juxta verbum tuum.

Erant autem sacerdotes Bel septuaginta, exceptis uxoribus, & parvulis, & filiis.

Et venit rex cum Daniele in templum Bel.

Et dixerunt sacerdotes Bel: Ecce nos egredimur foras.

Et tu rex pone escas, & vinum misce, & claude ostium, & signa annulo tuo: & cum ingressus fueris mane, nisi inveneris omnia comesta à Bel, morte moriemur, vel Daniel qui mentitus est adversum nos.

Primum inventorem, patiare impune per urbes
Grassari Assyrias, patrumque evertere sacra.

Contemnebant autem, quia fecerant sub mensa absconditum introitum, & per illum ingrediebantur semper, & devorabant ea.

Sic illi orantes magnis clamoribus ibant
Ex adytis, fictum vultu simulante dolorem.
Quippe minas rident & inanem principis iram,
Occultis foribus confisi & limite cæco,
Qua furtim soliti clausis irrumpere tectis,

Factum est igitur postquam egressi sunt illi, rex posuit cibos ante Bel. Præcepit Daniel pueris suis, & attulerunt cinerem, & cribravit per totum templum coram rege: & egressi clauserunt ostium & signantes annulo regis abierunt.

Prædarique cibos. Cunctis tamen æqua videtur
Conditio. Rex ipse fidem pactumque tueri
Pollicitus fœdus, reparat convivia mensis.
At cinerem, gelidamque focis portare favillam
Illius ante oculos famulis edicit, & omne
Instituit vates conspergere pulvere templum
Succernens cribro: positisque in limine claustris,
Regali absistunt signantes ostia gemma.

Interea Titan ruit, & nox humida ponto
Exoritur, densa involvens caligine terras
Pontificumque dolos. Furtivo calle sub aram

Sacerdotes autem ingressi sunt nocte juxta consuetudinem suam, & uxores, & filii eorum: & comederunt omnia, & biberunt.

De more elapsi subeunt matresque, nurusque,
Cum natis totaque domo: pictisque tapetis
Discumbunt super, & spondis florentibus ostro.
Tum demum genio indulgent, fusique per aulam
Implentur dapibus gratis, & munere Bacchi:
In partemque vocant Belum, crebrisque lacessunt
Non responsurum cyathis. Nec stulta siletur
Credulitas populorum, & multis utilis error.
Præcipue cladem vati & fatale precantur
Exitium, ignari quæ se fortuna maneret.

Parte alia eventus volventem incerta futuri
Exercent curæ, regemque insomnia turbant.
Nunc sortem senis Hebræi miseratur acerbam:
Pontificum nunc ille timet deprendere furta

Contemptuſque ſuos : nec dulci lumina ſomno
Claudere fas. Ergo primis ut ſenſit Olympum
Auroræ radiis albeſcere, membra cubili
Corripiens, templi Danielem ad limina ducit.
Et prior : An notis, inquit, ſtant ſigna figuris,
Commiſſique fidem cera inviolata tuetur ?

Surrexit autem rex primo diluculo, & Daniel cum eo. Et ait rex : Salvane ſunt ſignacula, Daniel ? Qui reſpondit : Salva, rex.

Cui ſenior : Fraus omnis abeſt, tuaque, inclyte, portis
Excubat, & ſervata aditus defendit imago.
Vix ea protulerat ; valvis bipatentibus ædes
Recluſere. Oculos fert protinus omnia circum ;
Atque epulis menſas heros miratus inanes
Exclamat : Magna eſt certe tua, Bele, poteſtas ;
Nec fictum horremus vacua ſub imagine nomen,
Cùm te votivis placamus odoribus, & cùm
Pacem adytis & ſancta humiles reſponſa precamur.

Statimque cum aperuiſſet oſtium, intuitus rex menſam, exclamavit voce magna : Magnus es Bel, & non eſt apud te dolus quiſquam.

Jamque ibat ſupplex aræ impoſiturus honorem :
Aſt illum blande amplexus ſub limine primo
Continuit vates : Et, canæ inſcripta favillæ
Contemplator, ait, ſatin' hæc veſtigia Belo
Conveniant ? Divos, credo, Divaſque vocavit,
Excepitque ſuis infantia numina tectis.

Et riſit Daniel, & tenuit regem ne ingrederetur intrò : & dixit : Ecce pavimentũ animadverte, cujus veſtigia ſint hæc ?

Sic ipſe alludens. Cyro pudor iraque vultum
Incendere : jocis nec reſpondere facultas.
Quippe virûm paſſim notos in pulvere greſſus,
Femineiſque immixta ſolo puerilia cernit
Signa pedum. Manibus duci poſt terga revinctis
Ergo omnes jubet ; admotis ſubigitque fateri
Ignibus. Hi trepidi & pallentes morte futura
Detexere dolos, imoque in fornice monſtrant
Indeprenſum oculis iter, opportunaque furto
Oſtia, nocturnis qua ſueti adrepere menſis.
Tum vero horrendum frendens rex intonat ore :

Et dixit rex : Video veſtigia virorum, & mulierum, & infantium. Et iratus eſt rex.

Tunc apprehendit ſacerdotes, & uxores, & filios eorum : & oſtenderunt ei abſcondita oſtiola, per quæ ingrediebantur, & conſumebant quæ erant ſuper menſam.

Ergo etiam ſceptris auſa eſt illudere noſtris
Perfida gens: potuitque ſacri ſub imagine ritus
Hoc ſuadere nefas populis? mactentur ad aras,
Perfundantque ſuo ſceleratum ſanguine numen.
Et tu, cui potius parere haud falſa monenti
Æquum erat, ô Daniel, meritas nunc exige pœnas:
Sacra tibi, Belique arces, ipſumque remitto:
Utere jure tuo, & commune ulciſcere probrum.
Sic fatur, greſſumque furens penetralibus effert.

Occidit ergo illos rex, & tradidit Bel in poteſtatem Danielis;

Lictores tela expediunt; & vulgus inermum,
Ut ſors quemque tulit, generis diſcrimine nullo
Ætatiſve necant. Pars ad veſtigia Divûm
Ferales pateras tepido implevère cruore:
Pars ritu pecudum cumulant altaria cæſis
Corporibus: prunis alii torrentur, & uſta
Thura manu non ſponte adolent. Clamoribus æther
Perſonat horrendis & femineo ululatu.

Parte alia vates, quanquam clementia triſti
Cæde ſuper miſerorum animos inflexit, & udis
Extorſit fletus oculis, non ſegnior inſtat
Sacrilegas imis evertere ſedibus ædes.

Qui ſubvertit eum, & templum ejus.

Hortaturque ſuos, ſtipulas atque arida porro
Ligna ferant, pinguique albentem ſulphure ſilvam.
Ipſe facem dextra quaſſans, laquearibus ignem
Cedro intertextis & odorifera cypariſſo
Subjicit: undantique extemplo vortice flamma
Corripuit tabulas, & pictum fornice culmen.
Jamque trabes & tigna ardent: jam ſumma ruinam
Vulcano populante trahunt faſtigia, & unà
Exculptæ circum effigies regumque Deûmque.
Nec ſolidi Belum rigor æris, & æqua giganti
Tutatur moles. Solio dejectus ab alto

Ipſe ſuam vaſto ſub pondere proterit aram:
Quo caſu perfracti artus, humeriſque revulſum
Diſſultat longe caput: at liquefactus ab igne
It truncus rivis; flammaque ultrice metallum
Exuit humano ſimulatum crimine numen.
Non tamen impietas Babylone extincta, nec omnis
Continuo populi furor & veſana quievit
Relligio. Taxi nigra denſiſſimus umbra
Lucus erat, juxtaque exciſum in pumice vivo
Antrum ingens, torvi ſedes antiqua draconis:
Quem Chaldæa metu magno perculſa colebat
Tollentem criſtas, & ſibila colla tumentem.
Speluncæ ante fores putri tepefacta cruore
Fumat humus ſemper: mœſtiſque altaribus extant
Corpora cæſa boum, & ſtillantia viſcera tabo.
Ille fero carnes circum depaſcitur ore
Improbus ingluvie dira: caudamque revolvens
Arroſis pigram ſuper oſſibus explicat alvum.
Venerat in lucum primi ſub lumina ſolis
Victor Achæmenides, votivaque ſacra parabat,
Magna voce vocans anguem: Et Deus ille profecto,
Eſt, ait, ille Deus: vivitque & veſcitur aura
Ætherea: neque nos, Daniel, ludibria fallunt
Pontificumque artes. Hunc ergo pronus adora:
Neu differ meritos incendere thuris odores.
Cui vates alto ſuſpirans pectore fatur:
Ah! mihi ne tantum ſpera ſuadere furorem
O princeps, rituque animum ſcelerare nefando.
Scilicet auctorem vitæ, immortalis & ævi
Impius ejurem dominum deſertor, ut atris
Liventem ſquamis, & paſtum cædibus anguem,
Muneribus diſcam venerari & ſanguine fuſo?

Et erat draco magnus in loco illo, & colebant eum Babylonii.

Et dixit rex Danieli: Ecce nunc non potes dicere quia iſte non ſit Deus vivens.

Adora ergo eum.

Dixitque Daniel: Dominum meum adoro, quia ipſe eſt Deus vivens: iſte autem non eſt Deus vivens.

Tu autem rex da mihi potestatem, & interficiã draconem absque gladio & fuste.

Quin potius fatalem urbi da tollere pestem,
Huncque levare metum populis. Nec tela requiro,
Horrendos dentes licet & rabida ora veneno
Exertet ferus, atque oculis vomat acribus ignem.

Et ait rex: Do tibi. Tulit ergo Daniel picem & adipem, & pilos, & coxit pariter: fecitque massas & dedit in os draconis, & disruptus est draco.

Annuit Isacidæ votis Cambyse creatus.
Ergo adipe & pingui medicatos unguine villos,
Idæamque picem ferventi incoxit aheno:
Tum massam subigens molles conformat in offas,
Atque feræ immanes pandenti gutture hiatus
Objicit. Illa suum decepto corripit ore
Exitium. Pix namque arctis sub faucibus hærens
Luctantem abrupit discerpta per ilia vitam
Cum sonitu: latet immenso sub corpore tellus.

Et dixit: Ecce quem colebatis.

Hebræus magna senior cum voce profatur:
En cui vos tostas fruges & pinguia, Medi,
Exta ferebatis pecudum. Formidine pulsa
Consulite, éque adytis propius jam quærite sortes.
Sic ille insultans. It mœstam fama per urbem

Quod cum audissent Babylonii, indignati sunt vehementer:

Interea, & centum ferit aures turbida linguis
Fanda infanda ferens. Miscentur cuncta tumultu:
Lymphati coeunt passim per compita cives;

Et congregati adversum regem dixerunt:

Matresque atque nurus thalamis se ferre relictis
Non mores, non ipse vetat pudor. Ilicet omnes
Dira superstitio stimulis haud mollibus egit
In furias. Jamque insanis ululatibus arma,
Arma viri, ingeminant, Divûm pro numine læso:

Judæus factus est rex. Bel destruxit, draconem interfecit, & sacerdotes occidit.

Quos ille egregius veterum contemptor avorum
Insequitur ferro & flammis. Impune per aras
Fuso pontificum violarit sanguine templa,
Cumque sua Belum subverterit impius arce.
Quis vero antiquum furor extinxisse draconem,
Tutelam geniumque urbis? pigra sabbata servet

Nunc quoque, servilemque Deûm recutitus adoret.
His sese exacuit dictis violentia vulgi:
Nec vanos intra fremitus stetit ira furentum.
Aulaï ante fores glomerantur, & ariete crebro
Obnixi assultant postes, Cyroque minantur

Et dixerunt, cum venissent ad regem: Trade nobis Danielem, alioquin interficiemus te & domũ tuam.

Et caræ pestem soboli: ni dedere dirum
Festinet caput, & sontis se absolvere pœna.
Ecquid agat? quamve extremo in discrimine rerum

Vidit ergo rex quod irruerent in eum vehementer.

Ausit opem sperare, loco indefensus & armis?
Majestasne truces animos mollire precando,
Atque humilem tentet veniam despecta mereri?
Hoc Daniel vetat, & sese poscentibus ultro

Et necessitate compulsus tradidit eis Danielem.

Objicit instantis fati securus. At illum
Tristi omnes caveæ (scelerum concordia tanta est,)
Damnavere. Alto veteris sub vertice castri

Qui miserunt eum in lacum leonum. & erat ibi diebus sex.

Antrum immane fuit, vivoque cubilia saxo,
Quo septem abdiderant præstanti mole leones;

Porro in lacu erãt leones septem.

Terrorem nemorum quondam, nunc gaudia arenæ.
Huc infensa senem demisso fune juventus
Conjicit: atque feras stimulis & vocibus urget.
Indignansque suo non respondere furori,
Corpora bina boum, & totidem de more bidentes,
Pabula demensumque die, præbere moratur,

Et dabantur eis duo corpora quotidie. & duæ oves: & tunc non datæ sunt eis, ut devorarent Danielem.

Nequicquam. Impasti senos ex ordine soles
Duravere famem catuli; rictuque cruento
Accubuere suæ lambentes oscula prædæ.
Dumque ea Chaldææ pro mœnibus urbis aguntur,
Forte Habacus, cui mens arcani conscia fati,
Rure suburbano patrii Jordanis ad undam
Venerat, agrestes fessis messoribus æstu
Alveolo portans, quas ipse intriverat, escas.
Ecce autem cælo juvenis delabitur ales

Erat autem Habacuc propheta in Judæa. & ipse coxerat pulmentum, & intriverat panes in alveolo: & ibat in campum ut ferret messoribus.

Veste in purpurea, radiisque comantibus auro

Dixitque Angelus Domini ad Habacuc: Fer prandium quod habes in Babylonem Danieli, qui est in lacu leonum.

Lucidus: Et fer, ait, tumidæ Babylonis in aulam
Has epulas, sævo Daniel ubi clausus in antro,
Jejunos inter jejunus & ipse leones,
Dat fidei pœnas & relligionis avorum.

Et dixit Habacuc: Domine, Babylonem non vidi, & lacum nescio.

Cui vates: Nec visa, inquit, Babylonis iniquæ
Mœnia sunt, dirum nec quæ via ducat in antrum
Explorata mihi. Sed si tua, sancte, voluntas
Ire iter, ignotisque jubet me credere terris:
Te duce non metuam cuicumque subire periclo.

Et apprehendit eum Angelus Domini in vertice ejus, & portavit eum capillo capitis sui, posuitque eum in Babylone supra lacum in impetu spiritus sui.

Talia jactanti dextra caput occupat ales,
Implicuitque comæ digitos: simul ocyor Euro,
Ocyor & penna labentis ab æthere flammæ,
Suspensum, visu mirabile, crine per auras
Fert impune virum, & speluncæ in limine sistit.

Et clamavit Habacuc dicens: Daniel serve Dei, tolle prandium quod misit tibi Deus.

Qui longe inclamans: Cœli justissima cura,
Nec frustra obsequio dominum venerate fideli,
Huc ades, ô Daniel, inquit; submissaque dona

Et ait Daniel: Recordatus es mei Deus, & non dereliquisti diligentes te. Surgensque Daniel comedit. Porro Angelus Domini restituit Habacuc confestim in loco suo.

Carpe, volente Deo, lætus. Nec plura locutum
Aliger Hebræis extemplo reddidit oris.
Tum senior duplices tendens ad sidera palmas,
Et vultum lacrymis humectans lenibus infit:
Fers tandem auxilium bonus, & solaris amantem,
Nullaque te, genitor, cepere oblivia nostri.
Nec servasse satis tanto è discrimine vitam:
Delicias etiam nova per miracula quæris.
Sic fatus gratis dapibus jejunia solvit.

Venit ergo rex die septimo.

Septimus interea portas lustrabat Olympi
Aurora præeunte dies. Mœstissima luctu
Atria rex Asiæ linquit mœstissimus ipse:

Ut lugeret Danielem.

Lugubremque trahens neglecto corpore pallam,
Inferias vati supremaque dona ferebat.

Pone

Pone ſubit longum pullis in veſtibus agmen
Quos regis dolor, aut cari miſerabile amici
Pertraxit deſiderium. Stant lumine fixo,
Perque viam ſolis pandunt ſingultibus ora.
Ut ventum ad fauces, atque illætabile limen: *Et venit ad lacum.*
Ipſe intro lacrymis per rimam aſpexit obortis. *Et introſpexit.*
Atque ibi ſecura Danielem fronte tuetur *Et ecce Daniel ſedens in medio leonum.*
In medio, & placidos juxta recubare leones,
Mulcentes linguis & blandæ verbere caudæ.
Reſtitit admirans, rupitque hanc pectore vocem: *Et exclamavit voce magna rex dicens: Magnus es Domine Deus Danielis.*
Magnus es, ô mundi ſuprema & ſola poteſtas,
Iſacidum Deus! ac toto tibi cedere Olympo
Turba Deûm debet, majuſque agnoſcere numen.
Sic memorans tetro eductum de carcere vatem *Et extraxit eum de lacu leonum.*
Excipit, & paſſis heros complectitur ulnis.
Nec mora continuò miles ruit agmine facto, *Porro illos, qui perditionis ejus cauſa fuerant, intromiſit in lacum.*
Scrutaturque domos gladiis, raptatque per urbem
Auctores primos ſcelerum inſanique tumultus.
Atque hi, conceptum cœlo ulciſcente furorem,
Et juſtas referente vices, damnantur arenæ.
Quo viſu horrendum caveis fremuere leones,
Concutiuntque jubas, duriſque in cautibus ungues
Exacuunt: rediit rabies, cædiſque voluptas. *Et devorati ſunt in momento coram eo.*
Jamque feri inſiluere: trahunt diſcerpta virorum
Corpora, roranteſque molunt ſub dentibus artus
Certatim. Juvat hac ſolari viſcera præda,
Indictamque ſitim grato ſatiare cruore.

Rex vero magna tactus formidine mentem
Fatur: eo dicente animis atque auribus aſtant, *Tunc rex ait:*
Et pavidi accipiunt non vana oracula Perſæ.
Audiat hæc quæcumque meis gens addita regnis; *Paveant omnes habitantes in univerſa terra Deum Danielis.*
Seu Nilum, Gangemve bibit, campiſque refuſum

Euphratem, & rapido ſpumantem vortice Tigrim,
Seu tenet Armeniæ ſaltus, & Caſpia clauſtra:
Maſſagetæ infrænes, pictura tique Agathyrſi,
Extremique hominum Æthiopes, & Achaica tellus,
Atque Syri, atque Arabes, atque aurea regia Crœſi:
Auctor ego Cyrus. Solymæ delubra tenentem
Formidate Deum populi, & placate precando.
Nam mihi ſolus erit poſthac Deus. Ille leonum
Bis rabidos ungues & ſæva coercuit ora;
Bis leti Danielem orcique à limine traxit.
Vos teſtes, ut flamma modis innoxia miris
Ejus ad imperium quondam ſtetit: utque potentem
Sæpe manum ſenſit Chaldæa exterrita monſtris.
Quare agite, huic juſtum moniti ſolvamus honorem:
Nec pudeat noxam patrum abſterſiſſe nepotes.
Dicta probant omnes: regiſque exempla ſequuti
Sacrilegos damnant ritus: victorque Deorum
Aſſyria Daniel captivus in urbe triumphat.

Quia ipſe eſt ſalvator, faciens ſigna & mirabilia in terra: qui liberavit Danielem de lacu leonum.

DE IMMACULATO BEATÆ VIRGINIS CONCEPTU

CARMEN.

CONCEPTUS vitii puros, fractamque draconi
Cervicem Stygio, Mariæque insigne trophæum
Musa canit. Nunc, Christe, sinus illabere nostros
Aspirans: pulsisque caduca mente tenebris,
Da fas immortale sequi; fontesque beatos
Lucis inaccessæ, & totam explorare parentem.
Tuque adeo, Dominam supplex quam mundus adorat,
Mater ades: seu te stellantis lucida Olympi
Regna tenent; seu fors tellus prælata moratur,
Et tua præsenti dignaris numine templa:
Ingredere, & magnos meditanti extollere honores
Virgo fave, meritasque in carmina suffice vires.
Jam fatis promissa dies volventibus annis,
Quæ superis homines æternæ fœdere pacis
Jungeret, & cœlo terras sociaret amico,
Instabat. Syrias ea didita fama per urbes
Corda ciet populorum, & spes ingentibus ægras
Suscitat auguriis. Tum demum pectore toto
Isacidum genus omne sacris advolvitur aris
Dona ferens, geminatque preces & fervida certâ
Vota fide. Si te ulla tuæ miseratio gentis,
Si quis amor tangit: monstra, pater optime, cœlo
Lætificam nubem, sævos quæ mulceat æstus,
Optatumque arvis sitientibus irriget imbrem.

Rorate cœli desuper, & nubes pluant justum. Isa. 45. 8.

Præcipue Joachimus amicum numen adorat:
Jeſſides Joachimus, avi quem plurima regis
Virtuſque & pietas & mens præſaga futuri
Nobilitant. Olli tædis concordibus Anna
Nupſerat, Hebræas inter pulcherrima nymphas,
Quum primus formæ nitor, intactuſque juventæ
Flos viguit: tunc in ſenium vergentibus annis
Penſabat lapſum inſigni gravitate decorem.
Illa Dei quondam ſedes auguſtaque templa
Dum celebrat cultu aſſiduo; multaſque cubili
Inſomnis noctes, multos ex ordine ſoles
Fraude pia dapibus furatur ſobria parcis:
Ex adytis procul & veli interiore receſſu
Vox venit, ac veteres portat reſponſa per auras
Expectata diu: Nunc fas tibi munere noſtro
Spes alere immenſas, ô felix prole futura,
Et dominam paritura tuam: cum ſegnior alvum
Clauſerit, & ſobolem jam deſperaverit ætas.
Ergo quater denas caro cum conjuge meſſes
Tempore ab hoc, totidemq; hyemes Aquilonibus actas
Viderat, increpitans cœlum & promiſſa repoſcens
Pignora. Non ſomni, non corporis ulla caduci
Cura movet: tota eſt optatæ in imagine prolis.
Et modo debilibus (quæ non ſibi ſomnia ſolers
Fingit amor?) trepidat nequicquam attollere palmis,
Appreſſoque ſinu rorem uberis irrigat almum:
Et modo blanditias media inter baſia miſcet,
Et faciles blæſo invitat modulamine ſomnos.
Interea exundant torrentia gaudia fluctu
Nectareo, ſolvitque natantia corda voluptas.

At pater omnipotens, & patri æquæva propago,
Æternuſque amor amborum & ſociabilis ardor,

Conveniunt: qua fulguribus defensa serenis
Empyrei convexa alto se culmine tollunt,
Atque oculos sacris longe penetralibus arcent.
Tum Genitor placido primus sic incipit ore:
Nate, meæ vires, mea vox, mea solus imago,
Qui sine matre satus fœcundæ lumine mentis
Accipis æternos, & jugi nasceris ortu:
Aspicis humanam tot jam labentibus annis
Servitii duro curvari pondere gentem;
Aspicis, ac sortem mecum miseraris iniquam.
Et nunc ille ferox Stygii regnator Averni
Insultat cœlo: spoliisque superbus opimis
Ventosas jactat voces, arisque minatur
Et cunctis nos indecores detrudere templis.
Quem, ni sancta obstent juratæ oracula linguæ,
Compedibus vinctum æratis Acheronte sub imo
Protinus insanos cogam dediscere fastus.
Te vero decus hoc, nate, & victoria poscit:
Tu domito referes insignem Dite triumphum;
Atque hominum spes, ipse viri circumdatus artus,
Restitues lapsos, tecumque ad sidera tolles.
Hæc Pater, atque ingens contra sic Filius orsus:
Et memini, & pepigisse virûm pro crimine vitam
Non piget, ô genitor, totumque dedisse cruorem
Amissæ in pretium non aspernabile gentis.
Nulla mora in nato, fragili quin numen obumbret
Corpore, & humanum discat tolerare laborem.
Sed non ante polo terras mutare jacentes
Fata sinunt, quam regali de sanguine virgo
Se mundo ferat; & tecum sortita parentis
Nomina, me gremio venientem ulnisque receptet.
Tunc Amor: Hæc nostræ partes, hæc munera sunto.

Protinus ætherea celerem de gente miniſtrum
Evocat, inſignem vultu & radiantibus alis:
I celer, & volucres, inquit, prævertere ventos,
Naturæque meo mandata hæc nomine perfer.
Longævam in partus Joachimi ſuſcitet Annam,
Atque uterum ſterilem fœcundet matre Tonantis.
Te vero, te magna manent pro talibus actis
Præmia, divinæ cunas ſervare puellæ,
Atque latus cura circum vigilare fideli.
Dixerat. Ille polum linquens ſecat aëra pennis.
Ceu quondam eliſa fulmen de nube coruſcat
Noctis in obſcuro; magnoque fragore per auras
Aut pinum ſuper, aut frondoſo vertice quercum
Præcipitat: ſequitur longo ingens tramite flamma,
Et ſulco ſignat cœlum, incenditque tenebras.
Eminet occiduos inter celeberrima fluctus
Inſula, inacceſſæ nomen fecere minores:
Quo neque fas nautis laceram ſubducere claſſem,
Orbe nec avectas peregrino exponere merces.
Quippe illam tumido exultans circumſonat unda
Gurgite, ventorumque cohors ſtatione perenni
Excubat, & vetito procul arcet litore puppes.
His Natura locis, ſedes ubi triſte beatas
Invaſit ſcelus, & profugam diti expulit horto,
Conſtitit; aëriique domum ſub vertice montis,
Gemmis & ſolido fulgentem adamante locavit.
Mille intus Genii fulvo ſtridentia poſte
Limina habent; ſervantque vices operumque laborem,
Ordine quiſque ſuo. Liquidæ pars ſemina flammæ
Purgant, contractiſque ablutos ſordibus ignes
Includunt venis ſilicum: pars grandia terræ
Viſceribus condunt auri argentique metalla.

His maris imperium & ponti custodia sorte
Contigit: incumbunt salsos miscere sapores,
Alternisque movere undas, & sistere fluctus.
Illos cura manet potior, libranda tonanti
Tela Deo, trifidis moliri fulmina massis:
Seu quæ criminibus servat, justisque nocentum
Suppliciis; seu quæ terrens mortalia corda
Mollibus interdum flammis innoxia jactat.

Ipsa autem residens thalamo & penetralibus imis,
Telluri pallam gemmis auroque rigentem
Insignibat acu; filisque undantia fila
Intendens, miraque coloribus arte colores,
Mollia nativis animabat texta figuris.
Stabat Hyems canos glacie concreta capillos,
Et subter Boreas Corique ad fræna jugales:
Pone ingens agmen: rigor, & penetrabile frigus,
Atque gelu, atque urens grando, tristesque pruinæ,
Nubilaque & nimbi, mistique fragoribus imbres.
Quaque tulere pedem, letali squalida mœrent
Arva situ, mœret decussis frondibus arbos,
Attonitique hærent amissis fluctibus amnes.
Parte alia horrenti Phœbum sub nube latentem
Pinxerat, & tristi cœlum velaverat umbra.
Alba nives simulant subtemina, grando lapillis
Fingitur, & teretes imitatur bacca pruinas.

Festum Conceptionis in octavum Decembris diem cadit.

Talia dum docto properat Natura labore:
Aligerum cernit manifesta in luce micantem,
Excussitque sinu calathos & Dædala texta.
Tum procul: O summi imperio dignate parentis,
Quæ te causa humilis famulæ sub limina sistit?
Tantum effata, pedesque solo se abjecit ad imos.
Ille manu facilis levat, & sic excipit ore:

O rerum fœcunda parens, quæ ſemina mundi
Arcanis alis augmentis, & numine ſervas:
Hactenus in tenui luſit labor, aurea munus
Sint licet aſtra tuum, terræque, & cœrula regna:
Nunc opibus totis uſus, nunc arte magiſtra.
Noſti queis ſuperos votis, quibus Anna fatiget
Queſtibus, optatamque extundat ab æthere prolem.
His Genitor lacrymis ſanctoque evictus amore
Annuit omnipotens: & inertis dedecus alvi
Promiſſæ exortu demum penſare puellæ
Cogitat. Huic tanta pro majeſtate creari
Os jubet, ac corpus formis cœleſtibus æquum.
Quare age, rumpe moras, pulchroque incumbe labori
Fidens: namque aderit cœptis ingentibus auctor,
Atque rudem ducet non ſueta in munera dextram.
Sic ait, & paribus cœlo ſe rettulit alis.

At natura Dei gaudens parere parabat
Imperio. Accerſit natas: ſtant ordine centum
Virgineo Nymphæ vultuque habituque ſorores,
Veſtibus in nodum vinctis, nudæque lacertos.
Pars phialis ſuccos & lenta coagula portat:
Semina pars vitæ, roreſque caloribus aptos
Fœtificis. Ipſa arcano ſcrutata receſſu
Urnam effert auro ſqualentem: ubi rapta ſepulchris
Heroum ſpolia, & tenues ſine corpore ſervat
Exuvias. Latet hic quondam defuſus in artus
Sanguis, Adame, tuos, & juſtæ in pectora prolis:
Quique acrem per juſſa haud mollia duxerat ardor
Thariaden, fortemque Iſacum occumbere ad aras
Addicente Deo, luctatoremque Jacobum,
Et magnam Joſephi animam, & præſtantia corda
Amramidum. Pugnax Nunni genus intus, & ingens
Manoides,

Manoïdes, neutrique puer Jeſſeïus impar.
Nunc quoque bella fremunt, indignanturque teneri.
Hic etiam Iſacidum nullo diſcrimine matrum
Illecebras, caſtæque inſignia lumina formæ
Condiderat: quibus illæ animos & ferrea regum
Pectora demeruere ſuis, pacemque tulere.
Ergo opibus gaudens tantis & munere mater
Regna beata petit ſemper florentis Idumes,
Seque infert Annæ thalamis Natura per umbras.
Quam procul ut vitreo ſenſit Jordanis ab antro
Adveniſſe, ſuis placidus caput extulit undis;
Et virides Libanus ſubrexit vertice cedros.
Nec minus auratas ſedes ſtellantis Olympi
Linquit Amor, magna Charitum ſtipante caterva,
Os habitumque Deo ſimilis: quem mutua jungit
Oſcula dum Nato Pater, æterniſque viciſſim
Suſpirant flammis ambo & complexibus hærent
Unanimes, vitæ lætum immortalis honore,
Rerumque imperio & communi numine donant.
Illum cura movet tanti juſtiſſima partus:
Ah! ne Tartareæ virgo fuligine tabis
Affletur, patriumque trahat cum ſanguine virus.
Nam meminit furvi ut quondam dominator Averni,
Invidiâ diroque nocendi accenſus amore,
Edenis furtim felici irrepſerat horto:
Læti ubi per virides lucos & florea regna
Perpetuo vitam ducebant vere parentes.
Ut colubri in formam ſubito ſe vertit & ora
Lubricus: utque levi gliſcens per gramina lapſu
Arboris incubuit ramis, quæ ſola beato
Frondebat ſaltu radiantibus aurea pomis.
Hæc ſedenim carpſiſſe nefas, & frangere morſu.

Si facerent, fontes mors dura manebat. At ille
Artibus instructus Stygiis & fraude maligna,
Uxorem aggreditur; fasque immortale recondi
Sensusque æthereos fructu mentitur in illo;
Et varios fallax simulando prædicat usus.
Utque dolos cursu sensit procedere læto
Improbus, ore suo decerpit ab arbore pomum,
Tartaream inspirans animam, cæcisque venena
Morsibus insinuans. Simul Evæ porrigit, Evæ
Jam dubiæ, jam fatali dulcedine victæ:
Urget enim furor, & promissæ gloria sortis.
Illa Dei jussus, propriamque oblita salutem
Dente inhians avido malum lacrymabile figit,
Et trepidum firmat repetito crimine pectus.
Nec satis est periisse, virum ni perdita conjux
Advocet in partem sceleris, societque periclo.
Immemor heu! victusque animi exitiabile munus
Accipit, infandoque uxorius appetit ore.
Nec mora continuo grassatur in intima pestis,
Perque artus furiata luem, perque ossa venenum
Dissipat, & crudos acuit sub corde dolores.
Inde mali labes, tristisque exordia vitæ:
Illa nascentes gentile ab origine crimen
Ducimus, & patris luimus commissa nepotes.

Hæc adeo metuens properabat, opemque ferebat
Naturæ divinus Amor, molimina contra
Orcique insidias. Jamque Annæ viscera miris
Foeta videt tumuisse modis: jam suspicit artus
Hospitio dignos & majestate Tonantis,
Oraque, coelestesque genas, & nocte sub ipsa
Formosos oculos. Nec nullum in corpore pulchro
Esse suum patitur munus. Stat lampada quassans

Sideream, & puro circum omnia ducitur igne
Membra Deus: ne qua antiqui contage veneni
Insideat patrio concreta in sanguine labes.
Quale metallifera in Cuba, vel montibus altis
Peruviæ, stridens coquitur fornacibus aurum,
Versaturque focis: dum protinus omne liquendo
Exudet vitium, spumamque ejectet inertem.
Virgineum haud aliter cœlesti lampade corpus
Gaudet Amor lustrare, novosque adjungere honores.
At summus labor, & tanti præstantior una
Pars operis restabat adhuc, includere in artus
Regnatricem animam; multis è millibus olim
Quam rerum legit sator, æternoque paravit
Consilio gratæ fruituram munere lucis.
Jamque aderat tempus: Nunc nunc succurrite Divæ
O mea turba, inquit: ferte arma, opponite cunctas
Agminibus Stygiis vires. Tu Gratia fido
Conde sinu venientem, & circumfundere flammis.
Vix ea fatus erat, cum sacro effusus ab ore
Spiritus insinuat membris: hunc ordine longo
Prosequitur Charitum chorus omnis, & aurea pubes
Virtutum, donisque suis prævertere certant.
Interea de more toro languentia membra
Corripiens, tacitæ per opaca silentia noctis
Fallebat precibus somnos & carmine multo
Jessides. Simul Anna oculos furata sopori
Fata revolvebat tardæ promissa senectæ.
Quum Deus his subito mentes præsentior implet:
Mortalique hebetes oculos caligine solvens,
Integros mira sub imagine Virginis ortus,
Insignemque aperit devicto Acheronte triumphum.
Ac primus senior tantos sub pectore motus

Non patiens, Annam his compellat vocibus ultro:
Unde mihi, ô conjux, trepidam pulcherrima mentem
Visa tenent? sterilis regali semine venter
Impleri, lætumque videtur fundere germen:
Hinc virgam enodi paulatim assurgere trunco,
Quæ pinus premat & montanas ardua cedros.
Illa autem pulchrum ramis, mirabile visu,
Induitur florem, divinos vertice sacro
Cui Deus ipse super recubans dat spargere odores,
O Virga Isaciæ stirpis decus, aurea terræ
Progenies, & amor cœli, spes sera parentum,
Exorere, & ramis orbem felicibus ambi:
Optatumque diu, votis & mille petitum
Redde solo munus. Cupientem dicere plura
Anna vetat, mediis sic interfata querelis:
Heu! quianam tanto fremuerunt Tartara motu,
Quidve draco vesane paras? squalentia tabo
Colla, & terribiles immani gutture rictus
Aspicio: stant sanguineis lita lumina guttis,
Sulphurei absistunt patulis è naribus ignes
Cum sonitu, linguam vibrant rabida ora trisulcam,
Ah! fuge pestiferos dentes, fuge triste venenum,
Letalemque animam, sanguis meus. Eia draconis
Terga premit, teneraque elidit guttura planta
Jactantis spumas nequicquam & sibila, Virgo.
Sic mira Deus attonitos ambage parentes
Ducebat, nota monstrans sub imagine prolem.
Ecce autem chorus aligerûm delapsus Olympo
Exultat citharis, & festa voce per umbras
Victricem celebrat Divam: Tu lumine puro
Auroræ in morem surgis: tu noctis opacæ
Nubila per, mediasque nites ceu luna tenebras;

Egredietur virga de radice Jesse. & flos de radice ejus ascendet. & requiescet super eum spiritus Domini, Isa. 11. 1.

Ipsa conteret caput tuum, Genes. 3.15.

Quæ est ista quæ progreditur quasi Aurora consurgẽs, pulchra ut Luna, electa ut Sol, ter-

Ut nunquam exuitur lucem capitiſque decentes
Sol radios : ut fulmineis exercitus armis
Infert ſe campo terroremque incutit hoſti :
Sic te, Virgo, Dei donis & numine cinctam
Infernæ tremuere acies ; ipſoque ſub ortu
Ultricem Stygii dominator ſenſit Averni.
Talia cantantes memorant : cantantibus illis
Jeſſides una cum conjuge numen adorat,
Inque vicem meritas ſolvunt pro munere laudes.

ribilis ut caſtrorū acies ordinata? Cant. 6. 9.

ARA DRUIDUM

VIRGINI PARITURÆ SACRA.

CARMEN.

VIRGO decus cœli, gentis ſpes altera noſtræ,
Quam legit pater omnipotens magis omnibus unam
Magnorum adjutricem operum ; pactique ſequeſtram
Fœderis eſſe dedit mortalibus : accipe, Mater,
Quem tibi nos tua progenies ſacramus honorem.
Nec vero te pœniteat cantantibus æquas
Indulſiſſe aures famulis : tu carminis hujus
Scilicet argumentum ingens : tibi noſtra laborat
Muſa uni ; in te eadem curſu defuncta quieſcet.
Conſilii interpres ſacri paciſque futuræ,
Bethlemias cœlo Gabriel allapſus in ædes
Cunctantem Divam, & ſanctæ violare timentem
Dona pudicitiæ ſermone ambibat amico,
Omnia tuta docens, reſeranſque oracula vatum,

At Virgo, neque enim veris non credere dictis
Passa fides, tacito sensu confessa minorem
Annuit, & placido demum sic ore profatur:
Haud equidem optavi, nec tantos invida honores
Præcepi unquam animo. Sed si tua certa voluntas
Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Luc. 1. 38.
O genitor, famulæ nec dedignabere vilis
Hospitia, en adsum: sanctos quin protinus orsus
Perficias nil deinde moror, neque jussa recuso.
Vix ea protulerat, cœli patuere recessus
Obicibus ruptis: multoque in lumine Verbum,
Omniparens Verbum patria de mente profusum
Exiluit: castæque illabens Virginis alvo
Factus homo est, nostrisque pares Deus induit artus.
Continuo Libani de vertice pronubus ales
Dat signum populis. Toto respondet ab orbe
Aligerûm pubes: quique alto sidera cœlo
Torquent: quique cavas magno curvamine nubes
Suspendunt: & queis sortito mobile ponti
Contigit imperium, aut terræ commissa potestas.
Una omnes dominum studio certante fatentur,
Et variis gaudent venientem prodere signis.
Atque ea dum trepidas gentes ostenta morantur,
Ignarosque trahunt sensa in contraria vates:
Advertit mites oculos Carnutibus oris,
Jam tum præcipuo Celtas dignatus amore,
Rex superûm. Stat fixum animo, quando impia leges
Detrectat Judæa suas, cœloque rebellat;
Hanc gentem sibi perpetuis addicere pactis.
Quippe videbat uti quondam labentibus annis
Cognatus populus, genus alto à sanguine Franci,
Post domitas Alpes, Rhenumque, Albimque minacem,
Et Pyrenæi perrupta repagula saltûs,

Se patriæ tandem lætus reddebat ovanti.
Galli agnoſcebant reduces, & fœdere juncto
Sponte ſua regni in partem laudiſque vocabant.
Hinc mixto ſtirpem cernebat ſemine naſci,
Inſignem ſuperûm cultu & pietate futuram.
His ſuper atque aliis motus regnator Olympi,
Nutu quo ſolitus volucres excire miniſtros
Significat Michaëli, & dictis talibus infit:
Vade age, fide vigil, celeri delabere penna
Qua Liger irriguo felices temperat agros
Flumine; qua variis torquens erroribus undas
Sequana ſe toties fugit & ſectatur eundo.
Hic monſtrorum expers, cultuſque ignara profani
Gens Druidum prima miſſos ab origine ritus
Servat adhuc, caſtumque aris defendit honorem:
Quamvis vana ſuos jamdudum inducere certet
Roma Deos, telluſque Jovem procul omnis adoret.
Tu pactorum illis, tu ſancti nuntius ibis
Connubii; & gravidam promiſſæ virginis alvum
Numine concepto referes: nam gentis amatæ
Ex hoc credo tibi curas & fata reſigno.
Tu populum late dominantem auctumque trophæis
Ductor ages: quaque aut pietas aut læſa vocabit
Relligio, natique aut magnæ gloria matris;
Illò alacres vertent ultricia protinus arma,
Et noſtro ardebunt animas impendere honori.
Dixerat. Ille Dei juſſis & munere lætus
Templa auro radiata & amœnas deſerit arces
Cœleſtis Solymæ, pronoque per æthera lapſu
Carpit iter. Cannâ pila ſegnior exit ahenâ,
Cum ſilice excuſſo rapuere in fomite flammam
Arida nitra, viamque ſibi vi repperit ignis.

Jamque ille obliquos qua ſignifer explicat orbes
Pictaque ſideribus loca tranſilit: omnis euntem
Stellarum chorus acclivi procul igne ſalutant.
Continuo occurrunt nubes & denſior æther,
Atque humiles ſenſim emergunt ex æquore terræ.
Tempus erat quo rite ſacris operata juventus
Longævique ſenes viſcum fatale legebant:
Cornua nam ſexto Phœbe reparaverat ortu.
It longum lucis & opacis montibus agmen
Veſtibus in niveis & cincti tempora quercu.
Devenere locum ramis ubi ditibus arbos
Gaudia fortunamque anni pulcherrima geſtat.
Exclamant populi & læta cum voce ſalutant
Demiſſum cœlo munus: ſonat avia longe
Sylva pedum plauſu, reſpondet vallibus Echo.
Protinus antiquo lectus de more ſacerdos
Aëriæ ſeſe longæva in brachia quercus
Subjicit aſcenſu, gradibuſque enititur altis.
Tum falce aurata viſcum decerpit: at illud
Candenti Druidæ ſagulo manibuſque pudicis
Excipiunt, magnaque ferunt ad limina pompa.
Eubages interea & præſago pectore Bardi
Dant membris ſolitos motus, & myſtica dicunt
Carmina, virgultique ſonant felicis honorem:
Ut lætis pubens foliis & vimine denſo
Luxuriet, ramoſque in amœnum circinet orbem;
Ut nitido referat lucentes ſemine baccas.
Tu panacæa ſaluſque viris; tibi mille juvandi
Nomina ſunt: tu terribiles virtute chelydros,
Serpentumque immane genus; tu noxia longe
Monſtra fugas, ſterilemque avertis meſſibus annum.
Non te, ſancte frutex, glebam molitus arator

Vide Plinium l. 16. c. 44. ex quo hæc deſcripta ſũt.

Seminibus

Seminibus coluit jactis; non cortice fisso
Externis docuit peregrinum inolescere truncis:
Sed cœli pollente satu sub luminis auras
Exoreris, pulcra fœcundans prole parentem.
Sic quondam, nec longa mora est, sine semine nascens
Æthereum germen felici stirpe virebit.
Salve vera Dei proles, decus addite terris:
Adventu nos, alme, tuo & tua protege regna.
Talia fatidico memorantes carmine sacram
Intravere domum, quam vivo in pumice multus
Incidit labor, & nativo muniit arcu.
In medio sertis halans & messe Sabæa
Ara fuit, nitidoque super de marmore signum
Virginis os habitumque ferens. Ea maxima quippe
Relligio Druidum genti & Carnutibus oris.
Quis porro hanc illis aram monstraverit auctor,
Quis signum intulerit, paucis ab origine prima
Expediam. Cum fatali de puppe Noachus
Natos relliquias undarum & vindicis iræ
In partem, quam sors sua cuique ferebat habendam,
Mitteret, atque in tres totum describeret orbem:
Dicitur Japetum, quo patri carior alter
Non fuit, his ultro compellavisse, futura
Vaticinans: Nate auspiciis exorte secundis,
Cui pingues superi terras feliciaque arva
Europæ, & montes argento auroque tumentes,
Necnon & sobolem spondent, quæ sidera fama
Vincat, & innumeras tumidi maris æquet arenas:
Aspicis ut quacumque ingens protenditur orbis
Terrigenûm stirpem letalibus hauserit undis
Offensus genitor. Tot quondam ex millibus octo
Vix animæ superant, ævi spes sola futuri,

Quas tristi exitio & communi funere traxit
Incolumes. Menti hunc pietas subjecit amorem,
Lapsuræque olim cœlo reverentia prolis,
Innuba quam mater pariet, mea maxima cura.
Nunc tu, nate, fidem hanc animis servare memento:
Inque tuos fac ut vigeat transmissa nepotes.
Ac ne quem capiant tantarum oblivia rerum;
Hoc signum, signumque manu fatale retexit,
Quod Deus ipse mihi supera demisit ab arce,
Quum nova sanciret conceptis fœdera verbis,
Munus habe: ac tanto credas cum pignore census
Accipere immensos, duraturumque favorem
Numinis: hæredes eadem fortuna sequetur.
Virgineam effigiem quisquis servare nepotum
Dignus erit, raptos nunquam ille queretur honores:
Eque sacra regni pendebit imagine fatum.
Accipit Iapetus gaudens, meritasque parenti
Persolvit grates: nec vero illusa fides est
Eventis. Tumidi tanto duce marmoris æstus,
Ventorumque minas, syrtesque & naufraga saxa
Exuperans, tandem dotalibus appulit oris.
Hinc Gomeri moriens pignus cœleste reliquit:
At Gomeres Gallo, quo gens auctore superbit
Gallica, & acceptum servat per sæcula nomen.
Ille Dei monitu Ligerina fluenta sequutus
Carnutum insedit terras, & numine dextro
Felix depositum monstrata in sede sacravit.
Atque illa missus Druidis ab origine fluxit
Relligionis honos, casti & reverentia cultus.
Ergo ubi sacratam frondem ad vestigia Divæ
Deposuere; focis puri incenduntur odores,
Turaque, & Assyrio sudatæ cortice guttæ,

Et myrrhæ fletus, & acerris balſama plenis.
It fumus cœlo, ſpirant ſuffitibus auræ.
Et jam finis erat: rapido cum vortice flamma,
Incertum unde micans, viſco circumdata inhæſit,
Et ſacrum arripuit late nemus: inde ſereno
Agmine dilabens oculos effugit hiantes.
His aliud primoque magis mirabile monſtrum
Adjicitur, Druidumque improviſa pectora turbat.
Nam Divæ inſolito tentari viſcera motu,
Ac velut in partus tumidum ſe tendere ventrem
Attoniti cernunt: nec tantą exponere cuiquam
Prodigia, aut cœli monitus reſerare poteſtas.
Tum Michaël membris ſpeciem mortalibus aptam
Dans circum, denſoque ſub aëre numen opacans
Prodiit in medios, manibuſque ſilentia juſſit,
Aſſimulans Priſci canos rugaſque ſeniles:
Priſci quem meritis non inferioribus ætas
Impoſuit Druidum ſolio & Carnutibus oris.
Atque ita divina cum majeſtate profatur:
Illuſtres Druidæ, voſque ô præſtantia Bardi
Pectora, queis tanto ante datum eſt præſciſcere mente
Caſta puerperia, & partus celebrare futuros:
Venit læta dies tandem atque optabile tempus,
Cum nullo ſata patre, & virgineis hymenæis,
Implevit trepidam fœcundo numine matrem
Mortali æthereum miſcens genus, alma Tonantis
Progenies. Hoc aſtra canunt, hoc terra fatetur
Ominibus tantis: neque nos oracula vatum
Longius indubitare ſinunt. En ipſe puellam
Hærentem thalamo aſpicio, & cœleſtibus alte
Defixam curis. Stat contra flammiger ales
Ex vultu pendens, nec ſe declinat ab illo.

Ipſa ſolo caſtos oculos pudibunda moratur :
Spemque inter partus & virginitatis amorem
Affectu dubio trepidat. Quid tuta moraris
O Virgo ? ſanctone etiam certare pudori
Poſſe Deum credis ? damnoſa ſilentia rumpe
Ocyus, & ſacram ne differ reddere vocem,
Unde ſalus terrarum, & cœli gloria pendent.
Aſpicitis ? Deus ecce Deus ſalit æthere ab alto,
Optatus veluti reſolutis nubibus imber
Labitur, & penitus ſitientes proluit agros.
Proh pietas ! proh dulcis amor ! quæ tanta virorum
Gratia, quæ laus eſt ; ut caro in patre morantem
Unigenam, & toto recubantem pectore, longùm
Diſtraheres, curis onerans flagrantia corda ?
At te, magne infans, cœleſtibus excita templis
Relligio, Pietaſque & veri conſcia Virtus,
Atque antiqua Fides mortalibus exul ab oris
Jampridem, niveoque vehens Pax aurea curru,
Agglomerant venientem, & terras agmine cingunt.
Nec minus obſcœnæ peſtes, Acheruſia monſtra
Diffugiunt ; properantque alta ſe condere nocte,
Fœda Superſtitio, & vultus non ſimplicis Error,
Luxuſque, Ambitioque, & habendi dira Cupido.
Quare agite, ô Galli, præſens agnoſcite numen ;
Et pariter gnati, caſtæque parentis amorem
Cura ſit obſequio jam nunc meruiſſe fideli.
Talia dicentem lux circumfuſa repente
Veſtiit aligerum. Ceu quondam nubis opacæ
Victor cœrulea purus ſol reſtat in æthra.
Olli lux roſeo frontem ſuffecerat igni
Atque genas : ſuperant geminum duo lumina ſidus:
Tortilibus radiis crines comuntur : at illos

Bissenis aptum stellis diadema coercet.
Ipse manu secto virgam ex adamante coruscat,
Magnorum effectricem operum, qua præditus omnem
Naturam ciet. Hæc sceptrum est, cum legibus æquis
Componit populos & colla volentia mulcet;
Si quassante jugum renuunt cervice rebelles,
Fit mucro, atque rigens immani pondere clava.
Sed tamen ad placidos usus vis prima, decusque
Præcipuum. Hac duris largos è rupibus amnes
Elicit: hac signat pacalem nubibus arcum,
Fatidicisque notis rutilantia sidera pingit.
Diriguere metu Druidæ: nec tanta caducis
Fulgura sufficiunt oculis durare tuendo.
Tum Michaël vultu trepidos & voce benigna
Compellans: Curas, inquit, secludite inanes,
Pellite corde metus: adsum delapsus Olympo
Tutor ego invictæ gentis: nam Gallica regna
Ipse mihi Deus, & rerum commisit habenas.
Et nunc promissos per tot labentia partus
Sæcula, venturumque innupta ex virgine regem
Pandere me jussit, finemque afferre laborum.
Sic fatus tangit cœlesti cuspide marmor,
Et sacra titulum memorem sub imagine signat:
ARA TIBI HÆC VIRGO NUMEN PARITURA DICATUR.
Adjicit in Gallos fidei argumenta futuræ;
Divæque auxilio toties servanda periclis
Sceptra, sciens fatorum & veri providus auspex.
  Hic Geticas acies Normannus & agmina Rollo
Usta per arva trahens Carnutum infuderat oris,
Partheniamque urbem dura obsidione premebat.
Stant contra cives nequicquam, & mœnibus hostem
Armati prohibere parant. Ille acrior instat

Per flammas per tela: augent discrimina vires.
Non oblita suos Virgo patrona clientes
Rebus in extremis. Vix sacrum attollere signum
Instituere; repens Mavortia pectora terror
Occupat, inque fugam versæ dant terga phalanges.
Hic dejectus equo, medioque in turbine belli

Philippus Augustus ad Bovinas victor ope Beatæ Virginis.

Divæ orabat opem non cassa in vota Philippus.
Diva videbatur lapso protendere dextram,
Majoresque afflare animos. Ille asper in armis
Instaurat pugnam, Francosque reducit in hostem,
Vi, ferro, incumbens. Sternuntur fortia leto
Corpora, Germano restagnant sanguine campi,
Vixque per exanimûm Mosa decolor exit acervos.
Parte alia fatorum & aviti nominis hæres,

Philippus Valesius.

Contemta bellum pro majestate gerebat
Rex vultu atque animis præstans. Stat Flandria contra

Nicolao Zannequino.

Sub duce fœdifrago tristes in prælia cogens
Eumenidas. Sed enim præsentius æthere numen
Virgo aderat Francis. Illa adnitente, rebelles
Marte cadunt: cadit ipse nefandi fœderis auctor,
Immanemque animam media inter tela relinquit.

Visitur adhuc Philippi statua equestris Parisiis in æde B. Mariæ.

At pius arma tholo Princeps suspenderat, auro
Fulgentem galeam, & loricæ nobile textum,
Et leves ocreas, & magnum desuper ensem,
Munere Diva tuo ducti monumenta triumphi.
Non procul æthereus fatali cuspide pictor
Horrendam rerum faciem simulaverat. Ecce
Turbo minax Francis & aheneus ingruit imber

Ludovicus XIII. regni sui Patronam ritu solemni agnoscit B. Virginem anno 1638.

Exitium mortemque ferens. Jamque agmine facto
Austriades aquilæ, conjuratique leones
Se prædæ accingunt, rostroque & dentibus instant.
Tu pacem tantos inter, Rex Juste, tumultus

Poſcebas cœlo : & magnæ ad veſtigia Matris
Sceptra reponebas dominam confeſſus. At illa
Sidereum oſtendens clypeum tela omnia in ipſos
Verterat auctores, propriiſque oppreſſerat armis.
Te quoque nobilibus mixtum Lodoice trophæis
Cernere erat. Medio de funere raptus adibas
Carnutis templum divæ, & votiva ferebas
Munera. Vadentem ſequitur regina volucrum
Pacifico alludens plauſu : decoriſque futuri
Nuntia, liligeris gaudet ſe adjungere ſignis.
Interea flammis invecta curulibus, ædes
Virgo ſuas propius vocem auditura clientis
Implebat : furiaſque tibi, Lodoice, minantes,
Duris frænatas vinclis, atque ære gravatas
Calcabat pedibus : ſimul Hæreſin igne triſulco
Dite renaſcentem patrias trudebat ad umbras.
Atque hæc artifici poſtquam miracula virga
Depinxit, tandem ex oculis evanuit ales.
Tum Druidæ inſueto perfuſi numinis hauſtu
Poplitibus flexis parituræ Virginis aram
Amplexi circumſiſtunt : dominæque potentis
Servitio ſeſe famulari lege ſuoſque
Aſtringunt. Rurſum ſacri incenduntur odores :
Atque illos celeres ſtudio certante miniſtri
Turibulis cluſos aureis Galilæa tulere
Mœnia, Reginæque & adhuc in ventre latenti
Chriſto primitias devotæ nomine gentis.
Hinc amor amborum in Gallos : hinc rebus in arctis
Certa fides crevit, non defectura nepotes.

AMOR PRODROMUS
PRO CONCEPTU ILLIBATO BEATÆ VIRGINIS
DRAMA.

DRAMATIS PERSONÆ.

AMOR. PARTHENIUS. GRATIA. NATURA.

PARS PRIMA.

SCENA PRIMA.

AMOR.

ADSUM beata ſede radiati ætheris
Præpes Tonantis famulus. Huc dignas Deo
Metator ædes, & poli hoſpitium capax
Parare juſſus venio. Inexpertus labor
Sedenim volentem terret, & cœpti rudes
Conatu in ipſo torpor aſtringit manus.
Ego ille rerum conditor, picti artifex
Parenſque mundi: cujus imperium audiens
Immenſa fluxit unda, vaſtoque ambitu
Complexa terras faſtui humano brevem
Campum reliquit: ille fabricator poli
Pollente cujus ſpiritu afflatum chaos
Effudit aſtra, ſeque formoſam in diem
Nox ſpiſſa vertit: velle cui ſolus labor,
Nullaque facere diſtat à facto mora.
Hic artis ac virtutis oblitus tamen,
Experſque prorſus conſilî, incaſſum hæreo.
Theander audi placidus: obteſtor tuum
Quo cuncta cernis lumen, ut omiſi nihil.

Sed

Sed numen orbe majus angusto negat
Spatio teneri. Fas foret justa exequi
Nisi tantus esses. Commode huc nobis gradum
Opemque fert Natura.

SCENA SECUNDA.

AMOR. NATURA.

Nat. Quam optatus venis!
Sed cur relicto nunc petis terram æthere?
Amor. Theander ipse misit: & quæ nos fides
Hærere lateri semper, ac gressus sequi
Suadet; eâdem lege non molli imperat
Abesse. Sed enim dulcis exilii mora
Brevis futura est. Quin tibi his olim locis
Deum licebit cernere, & propius sacros
Spectare vultus. *Nat.* O mihi si quæ dies
Tam pura ferret gaudia! Ecquando poli
Terræque dominos dabitur amplecti pedes!
Mene mea fallunt vota? sed tanti est tamen
Errore grato decipi, & sola frui
Absentis umbra: Quippe Naturam potest
Beare vel sic. *Amor.* Ne tibi plenam invide
Fœlicitatem: spem magis certa decet,
Auctore cœlo, tollere in majus fide.
Mihi crede, non hoc gratiæ hærebit gradu
Amor Tonantis: nec, sui usuram brevem
Dedisse populis, & levi solatio
Mulsisse luctus, sat erit. In terras pius
Cœli relicta sede migrare, & viris
Convivere hospes numine exuto parat.
Nat. Mentes beatæ, cassa materiæ agmina;

Habete cœlum : colite felices plagas
Et amœna lucis regna : radiantem pede
Phœbum ſuperbo premite, & aſtrorum domos
Calcate rutilas. Sorte contenta eſt ſua,
Veſtræ nec ultra terra fortunæ invidet :
Theandrum habemus. Quæ tamen tantum hoſpitem
Satis ampla capiet aula ? Quod templum Deo
Soliumve Regi ſurget auguſtum ſatis,
Et utroque dignum ? *Amor.* Jamdiu incertam coquit
Cura iſta mentem, fateor : at quam me magis
Partes in omnes verſo ; tam fractus magis,
Experſque reſto conſilî. Occurrit nihil,
Præter laborem. *Nat.* Si quid hæ poſſint opis
Præſtare, ferre ſi quid auxilii manus ;
Habes paratam. Templa ſi cœlo juvat
Æquare gemmis aſpera, aut late aureo
Pariete fultos arte moliri lares ;
Tibi grata dites India effundet ſinus :
Bacciſque Ganges diſcolor, flavo Tagus
Liquore currens, merita pretioſæ ferent
Tributa arenæ : tota materies erit
America. *Amor.* Quid ? tu deinde ſic ſperas fore
Hoſpitia domino digna ? non ſi omnes ſimul
Utriuſque mundi detur aggeſtas opes
Cumulare in unum ; non poli quicquid plagis
Latet in beatis, ſi pari poſſis manu
Unas in ædes vertere, ornatas ſatis
Efficere liceat. *Nat.* Fateor hoſpitium Deus
Sibi eſſe ſolus meruit : hìc reperit parem
Immenſus aulam denique ; alibi exulat.
Non iſta Domini decora famulorum tamen
Obſtare votis, & moras ſancto decet

Injicere amori: nec Deus merita exigit:
Tua si dedisti, gratus es: facti obtinet
Vicem voluntas. *Amor.* Ergo consilium sequor,
Et me labori comparo. *Nat.* Accedam comes,
Si pateris. *Amor.* Ad nos ecce Parthenius venit.

SCENA TERTIA.

PARTHENIUS. AMOR. NATURA.

Parth. Resiste; quo te? *Amor.* Quò Dei imperium vocat
Amorque. *Parth.* Herile non bene imperium accipis.
Vivum parari poscit hospitium sibi;
Non structa gemmis templa, non solido inclytas
Adamante sedes: quærit animatam domum
Vitæ auctor. Ergo cœpta consilia abjice,
Dictisque mentem adverte. Quod Dominum putas
Toto apparatu gloriæ, & late sui
Splendore cinctum luminis, terras polo
Mutare velle; falleris. Non convenit
Cum amore tanto tanta majestas bene.
Neque vero solis fulgur illius ferat
Mortalis acies. Ergo dissimulans Deum
Puellæ in alvo corpus humanum induet;
Homines ut ipsos in Deûm sortem vocet,
Paresque faciat: tantus in amore est favor.
Amor. Miranda narras. *Parth.* Certa, & ex ipso mihi
Depromta veri fonte. Venturi sciens
Pronœa falli nescia, & cujus pavet
Oracla cœlum, voce fatidica id canit.
Nat. Idem ipse, memini, dum vagos mulcet greges
Levique citharam pulsat Isaïdes manu,
Cantabat olim pastor, & læto Deum

Vocabat ore : Quid trahis lentus moras
Cœlestis infans, germen æternum patris,
Patri æqua soboles ? En tibi castos sinus
Alumna virgo pandit, & vitæ parens
Ardet vocari. Plura cantabat mihi
Oblita vates : atque fatales sacræ
Referebat ortus virginis, pura Deum
Quæ ferret alvo. *Amor.* Nunc scio, templum hoc sibi
Theander optat : pareo, jussa exequor.

PARS SECUNDA.

SCENA PRIMA.

NATURA.

FAMOSA rerum mater, æternæ potens
Ministra mentis, gratiæ & formæ artifex,
Age dextra : laudis magna se pandit seges,
Sed & laboris. Non novis terræ sinum
Ornare sertis, atque sideribus pares
Creare gemmas nunc vacat. Nostræ hactenus
Fuit iste ludus artis, & curas modo
Meruit minores. Hoc opus totam exigit
Naturam, & ultra si quid ingenium potest.
Spirans amori, fœda quem nescit Venus,
Aula extruenda : Regis æterni thronus,
Terrestre cœlum, numinis vultus rapax
Illexque forma : quæ sui immemorem Deum
Sit redditura : quæ mihi quondam imperet,
Imo obsequentem quæ sibi videat Deum,
Creanda Virgo est. Hoc age, & priscum decus
Majore nisu vince : nil dignum efficis,

Nisi tale deinde posse desperas opus.
Huc cuncta formæ munera, huc primas nives,
Lilia, rosasque prodiga dextra juvat
Cumulare. Quicquid decoris Hebrææ nurus,
Quicquid pudoris, gratiæ, modestiæ
Habuere quondam; Virginis prima inclytæ
Elementa fuerint. Fama sæclorum omnium
Confluat in unam: sit futurorum stupor,
Pudor priorum. Sed traho incassum moras,
Accingor operi. Cor mihi primus labor:
Dein pulchra moles principem quæque ordine
Partem sequetur. Finge Cor cœli capax,
Regale, tenerum, mite, magnanimum, pium,
Et liberale, & igne castifico æstuans,
Unique amori pervium. Hic curis procul
Strepituque, solus otij sacri arbiter
Sese fruetur plenius, molli & toro
Capiet quietem: Cor erit æterni torus
Et sponda Amoris: mollius nusquam cubet
Divinus ales. Sed age formandum est Jecur
Sacri officina sanguinis: rubrum hinc decet
Manare vitæ flumen, & jugi agmine
Totos per artus ire multiplici alveo
Animabilem undam. Curre cœlestis liquor,
Deifice sanguis, purpura in pretium liquens,
Tinctura Numen. Curre pereuntis salus
Et publica orbis vita. Te longo sitit
Heu! victa tellus æstu, & extremum malis
Optat levamen. Finge nunc porro Caput.
Erit os amoris curia: ingenuâ micans
Fornix palati purpurâ laquearibus
Nil invidebit aureis. Hic mobili

Solio recumbet, ſepta quod duplici ordine
Eburna cingent: quum viris leges ſuas
Mitis dabit tyrannus, & volentibus
Blanda irrogabit jura. Majeſtas Deo
Comes aſſidebit, & reis placido levans
Vultu timorem Lenitas, & crimini
Parſiſſe facilis Venia, longæque inſolens
Clementia iræ. Nemo non ſiſti velit
Mite ad tribunal: ſcilicet dulces erunt
Quaſcumque judex exiget pœnas Amor.
Mox idem in oculis ludet æthereus puer
Lacteola carpens lilia, & caſtis roſas
Genis rubentes: fonte dein vivo natans,
Atque lacrymarum balneo, fervens ſinus
Quod igne faciet. At modo inſidias pius
Venator animis tendet ac dulces dolos.
Nec arma deerunt. Nam ſupercilium dabit
Arcum, pharetram pupulæ, effuſi orbibus
Radii decoris ſpicula. His telis amor
Indomita corda vincet, & totum jugo
Supponet orbem. Perge nunc reliqua exequi.
Sed ecce celerem Gratia huc vertit gradum.

SCENA SECUNDA.

GRATIA. NATURA.

Grat. Profana remove munera: indultum eſt ſatis
Vano colori. Scilicet magnum decus
Nurui Tonantis afferet cœno illita
Lucente facies? Frontis oſtentet nives
Et lilia roſis mixta, conſortes lupas
Habitura Virgo laudis & Venerem æmulam?

Scelerum Theandri mater exuvias ferat?
Decus pudendum tolle: vix probro vacat
Potuisse pingi. Gratiæ partes erunt
Ornare Divam. Majus humano petit
Cœlestis anima munus: offerri nefas
Quod placeat oculis. Ergo fortunam super
Felicis aulæ cœlitumque gloriam,
Decor est petendus Virgini: puræ decor
Particula lucis, fulgor umbrarum inscius,
Lux molis exors, flos inaspecti viris
Atque anima pulchri; cujus æthereæ faces,
Oculusque mundi Phœbus, & picto aëra
Quæ cingit arcu, blandus animorum stupor,
Rudis Iris umbra fuerit. Hoc etiam tamen
Parum videtur. Numinis totum decet
Offundere jubar Virgini, & vultu sacros
Imprimere vultus. Ore simulabit Deum
Virgo; ac vicissim Virginem referet Deus:
Suique imago mutua alternis erunt.
Nubes liquenti pura sic cœlo micat
Adversum opaco lumen excipiens sinu:
Pictore radio gaudet ad vivum aureos
Sol ipse vultus ducere, & propriæ æmulum
Creare lucis: oculus ancipiti stupet
Suspensus astro; nec scit ad quos se prius
Convertat ignes: par facit dubium nitor.
Non sic imago montis auditas refert
Jocosa voces; penitus infusum sibi
Ut Diva reddet Numen. Alto nam pater
Quicquid volutat pectore; hoc felix idem
Breviore cogens ambitu Virgo exprimet.
Semel ore Verbum fatur æterno Deus:

Idem illa repetet, vivaque è terris procul
Resonabit Echo. Summus hunc rerum parens
Natum fatetur: filium & virgo asseret.
Meus, inquit ille, est: Virgoque excipiet, meus.
Imago nostri viva: tum Diva occinet,
Imago nostri viva. Succlamat Pater
Impendo in orbis victimam: Echo victimam
Animata repetet: victimam, curvæ Stygis
Valles remittent; victimam, vastum mare;
Omnisque tellus, victimam, ingeminans canet.
Demum ore mœsto, pereat, exclamat Pater:
Pereatque, Virgo voce morienti adgemet.
Sed ista quondam, luce cum plena micans
Radiabit orbi. Nunc quoque in vitæ gradu
Ortuque primo, solis æterni faces
Aurora nascens referat. Antiquæ luis
Procul hinc tenebræ: nescit hæc umbras dies.
Procul este monstra Tartari; hæc vos lux fugat.

SCENA TERTIA.

AMOR. GRATIA. NATURA.

Amor. Hoc agite Divæ. Virginis sanctæ in decus
Certare pulchrum est, dignaque ambarum gradu
Ambitio. *Grat*. Noster æmulos nescit labor,
Sociosque refugit. *Nat*. At manus famulas feret.
Grat. Opus inquinarent. *Nat*. Gratiæ ductum sequens
Peccare nequeo. *Grat*. Gratiæ ductum insolens
Ministra quondam sprevit. *Nat*. Heu! culpam gravis
Sequuta pœna est. Vitia dedidici mea
Peccando. *Grat*. Sed quid deinde moliri paras?
Clarumne tenui lampade illustres diem;

Guttâ

Guttâ profundum, calculo terram augeas.
Nat. Probabo amorem: præmium hoc operæ invides?
Grat. Cultu probabis. *Nat.* Munera adjungi decet.
Grat. Profana? *Nat.* Quæ usu Diva sacrabit suo.
Grat. Queis impudica Lais & Phryne nitent?
Nat. Queis Juditha castæ gloriam & fortis tulit.
Grat. Mortalia ista decora Divam non decet.
Nat. Mortalia Deam decora mortalem decent.
Gr. Placet una virtus. *Nat.* Corpore in pulchro magis
Placebit. *Grat.* Ut nox solis illustret jubar?
Nat. Suasque stellas nox habet. *Grat.* Flos est decor.
Nat. Erit ergo gratus. *Gr.* Est vapor. *Am.* Turis vapor
Adoletur aris. *Grat.* Nix levi minio illita.
Amor. Ille est pudoris proprius & honesti color.
Grat. Superba cortex. *Am.* Quæ tegit gemmas sinu.
Grat. Tota illa fœnum gloria est. *Nat.* Fœnum suos
Habetque flores. *Grat.* Virus est forma, enecat.
Amor. Et ipsa virtus improbos insons necat.
Grat. Alit impudicas illa Cythereæ faces.
Nat. Sol sæpe pestes innocens terras creat.
Grat. At nostra fucis dona discordant tuis:
I, pinge vultus *Amor.* Quo fugis? refer huc pedem.
Nat. Sic immerentes spernimur. *Am.* Luctum preme:
Distractam amore vinciam æterno fidem.

PARS TERTIA.

SCENA PRIMA.

AMOR. PARTHENIUS.

Amor. GRATIA recessit trepida, naturæ impiis
Sua convenire dona muneribus negans.

Part. Arcesse utramque protinus. *Am.* Brevis est mora.
Parth. Genitale crimen, hoc agis! per te soror
Discors sorori pugnat, & sociam abnuit
Habere laudis. Nempe naturæ decus
Omne inquinasti. Floris ingenui nitor,
Serpentis ex quo spiritu afflatus, luem
Cum luce cœpit spargere, & blando intulit
Mortem veneno; tempore ex illo rea est
Oris venustas, atque pendit non suæ
Supplicia noxæ. Fœminæ grande est probrum
Pulchram videri: formaque à vitio gradu
Vix distat uno. Sic Dei princeps opus
Spiransque imago sceleris afflatu perit.
Nec in ore pestis hæsit, aut vultus opes
Solum impiavit: protinus totum ferox
Grassata in orbem, cuncta fatali lue
Corrupit. Illa Floræ & hortorum decus,
Inermis olim, cuspide & nulla minax,
Rosa explicabat sponte odoratos sinus,
Et innocentis copiam flammæ dabat.
Nunc densa circum spina crudeli rigens
Mucrone cupidam prohibet à tactu manum,
Plagam & minatur: fecit audacem scelus,
Cædemque docuit. Tempore ex illo quoque
Infecta pallent lilia, & mœsto nives
Languore mutant. Et suus gemmis nitor,
Sua unioni lux perît: virusque habet
Omnis voluptas. Tura vix aris licet
Adolere: vix fas numinis, citra scelus,
Audire laudes. Inter ardentes preces
Et vota pestis gliscit: ac pene impios
Facit ipsa pietas. Quodque crudele est magis

Surrexerat ante floribus immixta terris sine spinis rosa, & pulcherrimus flos sine ulla fraude vernabat: postea spina sepsit gratiam floris. Ambros. Hexaem, lib. 3. c. 11.

Atque lacrymandum, januâ letum subit
Qua vita eâdem. Quæ fovet corpus, necat
Animum voluptas. Si fugas illam, peris:
Perisque rursum si datâ exoptas frui.

SCENA SECUNDA.

PARTHENIUS. GRATIA. NATURA.

Parth. Adeste Divæ. Pacis interpres voco
Ad prisca amoris fœdera. Has dirum scelus
Invexit iras, odia sublatum auferet:
Rursum & sorores junget æterna fide.
Grat. Ergone veniat operis in partem artifex
Profana sacri? Non feram. *Nat.* Primas tibi
Concedo partes: adlaborantem manum
Ne sperne. *Amor.* Dum sic respuis Naturæ opes,
Injuriosa es Virgini, & nimio illius
Amore peccas. Aspice ut mundi parens
Tua ipse facto cœpta diverso improbet,
Dum pulchra pulchris sociat. Astrorum globos
Et gravida lucis corpora affigit polo:
Aptoque prudens fœdere ardentem ignea
Solem corona cingit, & nitido decus
Adjungit auro. Concha pretiosum micans
Parit unionem: nec rosas unquam tulit
Urtica olentes, lilia nec horrens rubus.
Non habitat humiles pauperis vulgi casas
Regum propago: nec specu obscuro latet,
Sed luce gaudet gloria & quærit diem.
An fœdus animum carcer & sordens luto
Cœlestem habebit? mens Deo plena incolet
Vivum cadaver? Pace sit dictum tua;

Tuum ipſa munus perdis: & triſti vice
Ingrata fies Gratia, informi trahens
A ſede vitium. *Grat.* Luce radiantem mea
Nec forma juvat externa, nec vitium inquinat,
Similiſque ſolis lumini, tango lutum,
Nec ipſa fœdor. *Nat.* Quam lutum nullum inficit,
Gemmæ inquinabunt? *Grat.* Ille gemmarum nitor
Blanditur oculis, dum luem menti implicat.
Part. Innocua forma eſt. *Grat.* Reddidit ſontem ſcelus.
Nat. Tolles venenum. *Grat.* Decoris id partem facit.
Part. Tamen Eva fuerat pulchra. *Gr.* Pœnituit virum.
Nat. Deus ipſe docta pinxerat vultus manu:
Auſiſne ſceleris dicere auctorem Deum?
Grat. Purum ipſe dederat munus: at mulier malo
Corrupit uſu. *Parth.* Fœminæ antiquum nefas
Meliore fato vertet, ac formæ ſuum
Reddet nitorem Virgo. Quid dubitas adhuc
Dare hoc ſorori, Virgini, terræ, polo,
Mihi, tibique. *Nat.* Si quid evaleant preces,
Supplicia, lacrymæ. *Grat.* Vincitis: dedo manus.
Amplectere ſoror. *Nat.* Vile mancipium voca.

SCENA TERTIA.

AMOR. PARTHENIUS. GRATIA. NATURA.

Amor. O grata amoris vincula! ô pulchram vicem!
Ut vos lubens certatim in amplexus pios
Oſculaque ruere cerno! Nobis hæc Deus
Prodigia fecit: pace dum veſtra, decus
Cumulare certat Virginis, Diva & duas
Sociare in una quærit. An melior poteſt
Veſtræ eſſe fidei teſſera, aut vinclum arctius

Utriusque quam si Virgo permixtas opes
In se recondat? maxima ut detis, tamen
Majora meruit. *Nat.* Nulla me retinet mora.
Grat. Membra ergo finge digna venturo hospite
Animique regnatoris æqualem manu
Extrue magistra regiam. Heroum fluens
Per mille venas sanguis, & totidem ducum
Intinctus ostro; fontis & per me sui
Primo nitori redditus, pulchræ tibi
Materia cæmentumque sit molis, soror.
Fac quod neges fecisse, cum cernes, opus.
Nos animus ipse poscit. O quanta Deum
Sibi portione dividet! nunquam halitu
Se largiore pectori humano indidit
Vitæ creator. Oris huic omnem sacri
Afflabit auram, spiritu & toto imbuet,
Amator operis prodigus. Non sic face
Micat è corusca radius, & Phœbo gravis
Dispellit umbras; solis invisi ut jubar
Mens pura referet. Triadis immensum diem,
Et opaca luce spatia penetrabit, sinu
Raptura Patris Natum, & ambobus parem
Haustura flammam. Pectus hinc casto flagrans
Ardore, ductus sponte comitabit meos:
Etiam antevertat, sicubi sine me viam
Reperire fas sit. Nullus hìc nebulis locus,
Nullus procellis. Ne levem flatum quidem
Olympus iste sentiet: partem infimam
Pax etiam habebit aurea & constans quies.
Ego namque totam memet effundam super,
Penitusque menti prodigo lapsu influam,
Mei esse juris desinens. Formam & vices

Maria ſumet gratiæ: etiam gratiæ
Parens feretur. Sed decet cœpta exequi.
Nat. Quodcumque poſſum offerre jamdudum ardeo.
Amor. Properemus igitur.

SCENA ULTIMA.

PARTHENIUS.

Quo feror? quis me mihi
Eripuit? hortum cerno cœleſti manu
Atque arte cultum. Plurima hìc florum ſeges
Et copia omnis narium areolis fragrat
Oculoſque paſcit. Cæteris præſtat tamen,
Totoque ſupra vertice elatum premit
Turbam minorem lilium. Inſueto coma
Candore lucens nivibus invidiam facit.
Gazaſque olentes calice formoſo explicans,
Victas novo rubore perfundit roſas.
Sed ecce dirus anguis immenſum trahit
Caudæ volumen, ſibilis trucibus ferox:
Cui lingua triplex ore fulmineo vibrat,
Cruenta maculis lumina ignitis rubent.
Quo peſtis illa verget? ubi ponet minas?
Heu me! omnis atro periit afflatus decor
Serpentis ore: languidum flores caput
Ægri reclinant, vixque relliquias ſuæ
Tuentur animæ. Proh dolor! ſanctæ locus
Felicitatis horret ingrato ſitu.
Etiam, nefande, lilium? hunc tetra lue
Inficere florem tendis? immanis fera
Siſte, & vel uni parce: nec tantum tibi
Permitte crimen. Ludor? an verſa vice

Inferre letum dum parat, mortem invenit
Inimicus anguis; & ſuo morſu perit.
Sic eſt: draconis germen infeſtum necat
Cœleſte virgo lilium: namque hanc modis
Imago miris & ſacros ortus refert.
Ergo agite Divam canite victricem Stygis,
Solamque vitii puram & antiquæ luis.

JOANNIS COMMIRII

É SOC. JESU

CARMINUM

LIBER II.

R E G I

DE BATAVIS TRIUMPHANTI

EPINICIVM.

VICISTI Lodoice, ipſoque in limine belli
Exuperas hoſtiſque metus & vota tuorum.
Præſidiis jam nulla fides ſuper : & male tutus
Intra caſtra pavor, vel deditione mereri
Feſtinat veniam ; poſitis vel turpiter armis
Indecorique fuga, juſtum vitare laborat
Supplicium. Pauci obſiſtunt, quos mortis honeſtæ
Ambitio tangit, ſperataque ſanguine fuſo
Nobilitas. Seri credent ea facta nepotes ?
Nec tamquam vanos ſtrepitus & ſplendida famæ
Ludibria accipient ; quæ nunc Europa tuetur,
Moxque omnis recinet linguis mirantibus orbis ?
Audiet Arctôo ſi quæ deſerta ſub axe
Zembla riget ; ſi quæ Auſtrino ſub cardine cœli

Gens alios cursus annorum atque altera novit
Sidera; quæque bibit deprensum in origine Nilum,
Extremique hominum Japones, & inhospita tellus
Sinarum, & Canadæ regio vastissima sylvis.
Audiet America, vectos maria omnia circum,
Immensique ausos pelagi se dicere reges,
Nostrorum gladiis citius periisse Batavos;
Quam se posse peti per tam longinqua viarum
Crediderant. Mora nulla: ruit rex fulminis instar:
Et famam antevolans simul affuit, & simul omnis
Spes liquit trepidos. Solitum victoria cursum
Nec tenuit: sed quos terræque marisque potentes,
Confisosque opibus regum & socialibus armis
Viderat exoriens; idem, mirabile dictu,
Exutos opibus, terraque marique subactos
Junius excedens vidit: tantæque negavit
Alterius mensis spatium fortuna ruinæ.
O miseri, quæ tanta animos ignavia fregit,
Ut prope victores imbelli ex hoste triumphum
Jam pudeat retulisse? Decusne hoc demere Francis
Mens fuerat; cum structæ opere ac molimine tanto,
Totque minis murorum & latis undique fossis
Incinctæ, primis patuere assultibus urbes?
At stricto mallent juvenes irrumpere ferro
Tela inter, flammasque, & plumbi missilis imbrem,
Orsoeam pugnæ auspicium, turresque Burici
Disjectas, fractis & propugnacula rostris
Vesaliæ, totiesque imbutam sanguine Ibero
Rhinsbergam, & Grollæ non expugnabile vallum,
Atque arcem bifido quæ desuper imminet amni
Imperitans: & quas non tam mihi dicere promptum est;
Quam superare manu fuit & subvertere bello.

Scilicet hoc illis robur præſentia regis
Magnanimi, hos ſtimulos cuncta in diſcrimina ſubdit.
Et labor eſt curſus inhibere & vota ruentum.
Aggreſſi nando Vahalis tranſire fluenta,
Atque Iſalæ Rhenique vado inſultare ſub armis.
Nec generoſa rates virtus ponteſque moratur.
Nempe ſuus cuique eſt ſonipes ſimul & ratis & pons:
Dum procul adverſo ſub litore conſpicit hoſtes,
Feſtinatque prior fugientum cædere terga.
Ah! ne deſperans animi, atque occumbere certus
In pubem egregiam peccet furor; & male quærat
Pugnæ ignominiam, crimenque abolere cruore
Borbonio! non eſt captiva Hollandia tanti;
Ut tot ſponte ſuâ caput objectare periclis
Heroes certent, ac cæde aſpergere lauros.
Sed quid ego victos hominumque artiſque labores
Indomito miror ſub principe cedere Francis?
Ipſa etiam leges ultro natura recepit:
Et ſignis, Lodoice, tuis addicta fideli
Conſpirare operâ, & ſocias conjungere vires
In Belgam tecum potuit voluiſſe videri.
Fortunate nimis! ſiccas tibi miſit ab Arcto
Cœlum hyemes, nimboſque avertit veris aquoſi,
Ut tutum præberet iter victricibus armis.
Sorbuit ipſa lacus & vaſtas terra paludes,
Seque ſibi aſſeruit; quo te patremque mereri
Ac dominum poſſet. Putei amiſere liquores,
Et mediis miſeros in aquis ſitis arida torſit.
Quique olim imperii fuerat tutela Batavi;
Nunc fluctu Nereus tumido exitiale minatur
Naufragium, tibi ſi renuant parere rebelles.
Non facient: portiſque Amſtelia tota recluſis

Occurret victori : illam vicina sequentur
Oppida, prostratæque solo cum turribus arces
Orantes veniam. Tu vincula demere captis
Gaudebis, Lodoice; jugoque exolvere colla
Jam placidus, positoque ultoris nomine princeps.

SOMNUS DELPHINI.

DUM compressa silent patriis sub legibus arma,
Sopitúsque alta Mavors in pace quiescit;
Dum populi turbis procul, insanoque tumultu
Otia felices, miti sub principe, carpunt:
Te quoque concessæ decet indulgere quieti,
Delphine: invitat Somnus, succoque madentes
Concutit ambrosio pennas, cunabula circum,
Impatiensque tuis ardet succedere ocellis.
Sed Jocus, & volucer tenerorum rector Amorum,
Stant contra, gratáque excedere sede recusant.
Ille papavereo cunctantes verbere pulsat,
Et pactas servare vices & fœdera cogit
Invitos: quis enim locus ambitione Deorum
Dignior, aut quem armis potius defendere certent?
Tu tanti causa & pretium, puer auree, belli:
Tu pacem compone, & molles mollior ipse
Junge Deos. Aget excubias cum fratre Cupido,
Atque tuas ambo versabunt ordine cunas:
Dum tepido infusus gremio te somnus habebit.
Non ille obscœnis mentem turbantia visis
Somnia, pallentesque cava sub imagine larvas;
Sed risus faciles, & læto gaudia vultu
Objiciet: referet lusus nutricis amatæ,
Et fractos blæso ore sonos & carmina nota,

Oſculaque ah ! roſeis toties impreſſa labellis.
En digito premit ora, jubetque ſilentia nutu
Sigalion : cernis pretioſam ut ſerica noctem
Conopea tibi, atque invito ſole tenebras
Inducunt dites ? Sua pulchræ ſunt quoque nocti
Sidera, ſunt ſtellæ tenebris : carbunculus ardens
Innubiſque adamas micat, & pura unio luce :
Lilia labentes referunt per cœrula flammas,
Factura invidiam cœlo. Non pulchrius Horæ
Obtendunt Phœbo velum, cùm feſſus in undas
Reclinat caput, & thalamis ſe mollibus infert.
Murice quamquam illud multoque illuſerit auro
Intexens gemmas Tethys, virideſque lapillos.
Dum loquimur, victo ſomnus jam corpore regnat,
Oppreſſitque oculos. Dormi, dulciſſime, dormi.
Tempus erit, cùm te vigiles ſub pectore curæ;
Cùm te laudis amor, magnique parentis imago,
Objectæque animo laurus, bellique trophæa,
Inſomnem ſeras cogent traducere noctes.
Seu contra immitem renovato fœdere Turcam
Arma feres, Scythicæque minantia cornua Lunæ
Infringes gladio (neque enim tibi deinde triumphos
Fas ſperare alios :) ſeu toto avertere ponto
Prædonem Numidâm, & priſcæ Carthaginis arces
Dejeciſſe voles iterum, magni æmulus ingens
Scipiadæ : tunc ſegnem oculis, & pectore ſomnum
Excuties : poſitis tunc nudo in gramine membris,
Effultuſque caput galea, longove ſupinus
Ære ſuper, lituos inter ſonituſque tubarum,
Tympanaque, & ſævi veſana tonitrua Martis,
Indomitum aſſueſces raptim mulcere laborem.
At nunc ne pudeat noctes requieſcere totas

Atque dies : facili favet omnis Gallia somno,
Inque tuo reperit secura sopore quietem.
Quippe haud desidia languens, turpique veterno
Marcidus; ast regno pretiosus, & utilis orbi,
Est sopor. Ille tibi succis vitalibus ossa
Irrigat, & puro perfundit sanguine venas.
Ille toros, roburque ausis ingentibus æquum,
Regalique pares animo tibi præparat artus.
Ut rosa, quæ primi quondam sub tempora veris,
Tenuis adhuc, necdum cunas egressa virentes,
Dormit, vel molli dormire videtur in umbra.
Jam tamen imperio nata est. Lasciva Favonî
Gens volitat circum alludens, lenique flabello
Ventilat, & teneræ sudorem absterget alumnæ.
Pars frondentem agitant spondam, pars oscula libant.
Ast illi occulto interea natura labore
Intus agens vires sensim atque alimenta ministrat:
Nunc ostrum aspergit foliis, nivibusque decentes
Temperat ingenuis flammas: nunc perlinit auro
Summum apicem, & pulchro crines diademate cingit.
Inde sinus grato aspirans perfundit odore.
Nec mora : vix cœlo se tertia rettulit Eos;
Atque illam, insignem solio & stipantibus armis
Plebs omnis florum admirans lætatur, & ultro
Reginam flexa cervice reclivis adorat.
Auratis sic dum, puer, & florentibus ostro
Incumbens stratis, gremiove infusus amaræ
Nutricis somno indulges : tibi dædala rerum
Impendit genitrix curas, studioque fideli
Advigilat, properans heroa absolvere cœptum.
Quamquam ô nequicquam natura hunc poscat honorem.

Sola sibi. Manet auguſtos nam prima parentes
Laus opere in tanto. Patris ab felicibus ulnis,
Matris ab amplexu venient in corpora vires,
Inque animum. Inſiſtent ſtudiis certantibus ambo
Mores prole ſua dignos, Annæque nepote
Induere, ac teneræ totos ſe infundere menti.
Tu vivos monitus, & magna exempla ſequendo,
Majora efficies: geminatis laudibus illos
Quin etiam ſuperabis, utrique ſimillimus unus.

CAROLO SANCTA-MAURO DUCI MONTAUSERIO,

CUM NORMANNIÆ PRÆFECTUS ROTHOMAGI EXCIPERETUR.

NEUSTRIA frugiferæ Cereri gratiſſima tellus,
Fœta viris; cui ſtant centum cum mœnibus arces,
Cui portus totum miſſuri vela per orbem
Litora prætexunt; torvi Mavortis alumna,
Phœbi eadem ſtudiis, lenique addicta Minervæ,
Pace ſimul belloque inſignem heroa ſalutat.
Illa quidem triſtis, luctuque obducta recenti,
Et cinere incomptos etiamnum ſordida crines,
Principis heu! cari miſerum teſtatur amorem,
Flebilibuſque gemens alternat verba querelis,
Non aliter placitura tibi. Tamen accipit ingens
Caſibus in tantis, qua fas eſt cumque, levamen;
Quod gremio collapſa tuo amplexuque recumbit.
Nec totum leto putat amiſiſſe parentem;
Cum venias patrii affectus & pectoris hæres,
Promittaſque alium nobis in præſide civem.

Felix ſorte ſua provincia: quæ tibi de te
Judicium regis, verumque probavit amorem;
Cum permiſſa tibi eſt. Æquos cum conjuge honores
Dividis. Huic infans, magni ſpes altera regni,
Parſque tuæ ejuſdem melior concredita curæ eſt,
Ipſa ſinu ſacrum fovet officioſa fideli
Depoſitum: tibi ſe fatum & fortuna reſignat
Publica. Delphinum cuſtodit Julia Francis:
Tu mare Delphino, regnandaque litora ſervas.
Atque illum, poſtquam membris florentibus anni
Addiderint vires, nil jam nutricis egentem
Accipies primæ cuſtos rectorque juventæ:
Principis & claras docilem informabis ad artes,
Preſſa patris monſtrans veſtigia. Nam neque Grajos
Sectari ille duces, nec quos tulit æmula Roma,
Dignetur: quamvis Pellæi geſta Philippi,
Et gnati veteres miretur fama triumphos;
Suppoſtaſque jugo gentes, mundumque minorem
Cæſaribus. Puero Lodoix magis omnibus unus
Sufficiet: ſeu Martis amet decerpere lauros,
Seu malit capiti mitem circumdare olivam.
Quaſcumque is decorum partes laudumque ſequatur,
Inde exempla petat: felix genitore magiſtro
Tyro ingens creſcat, factiſque æquare laboret.
Interea tamen annales & noſtra volutans
Tempora: te pulchræ illectum dulcedine famæ,
Suſpiciet nondum belli patientibus annis
Alpinas calcare nives, perque invia ſaxa
Eridani ripis ſuccedere: ubi inclytus Hector,
Intutos Roſinani auſus defendere muros,
Auſonium virtute ſua tardavit Achillem.
Hinc Caſalis ruis auxilio, quam miles Iberus

Hector de Montauſier, qui ad balnea Bormii deinde cæſus eſt, Roſinanum obſidēte Spinola fortiſſime propugnavit.

Fulmineo obsessam quatiens circum ære tonabat:
Immemor heu! quantas tibi pro dementibus ausis
Deberet pœnas. Jam te Germana prementem
Agmina, & Austriaco mutantem sanguine Rhenum,
Regius admirans discet puer: ut tibi fortes
Succubuere fero tandem certamine Boii;
Ut servanda tuis Alsatia concidit armis:
Gaudebitque tuens aquilas captivaque signa.
Tum fræno astrictum lustrabit Nerea, & actis
Clara tuis juga Dunkerkæ. Nunc ille tenacem
Obsequii, magnisque fidem laudabit amicis
Prælatam: nunc Santonicæ sub mœnibus urbis
Bella leget, vetitoque abductos fœdere cives;
Captaque vi castella hosti male prodita Ibero.
Nec parcet lacrymis: (has exprimet æmula virtus
Et pietas) magnam cernens per vulnera lata
Ire animam, & pulchra mortem pro laude pacisci.
Hæc & plura legens rectori plaudet alumnus,
Inque tuo propriam laudem sibi quæret honore.
Et merito. Neque enim sævi in discrimina Martis
Cæca animi te vis rapit & temerarius ardor:
Ut quondam prætenta latronum in tela leones
Præcipitant. Fortem ducit mens provida dextram:
Consilioque jubet casus servire secundos,
Fortunam virtute regens. Nec sola domare
Corpora scis: animos, quæ maxima gloria, blando
Cum libet, eloquio cogis frænasque volentes.
Nec te qui cantu Thebanam condidit arcem,
Saxis ad numeros surgentibus; aut fide, duras
Qui potuit tigres inflectere Thracius Orpheus,
Æquiparent. Faciles veniunt ad carmina Musæ,
Otia cum gravibus juvat intermittere curis.

Sarnensi ad Brisacum pugna ter congressus, ter cum equestri hostium vexillo redut.

Nunc illas ſtudioſa ſuo tibi Neuſtria mittit
Nomine: quæ ſenſus populorum & publica vota
Voce ferant, cumque officio teſtentur amorem.
Magna quidem de te nobis promiſimus omnes:
Spem tamen evinces meritis; ſolumque querentur
Nil ultra poſſe optari, te præſide, cives.

CELSISSIMO PRINCIPI

FERDINANDO

EPISCOPO

PADERBORNENSI &c.

ME novus urget amor; juvat ire & viſere ſacros
Amiſii fontes: qua manet origine flavus
Luppia; queis Paderæ ſe mœnibus unda coronet
Naſcentem; quæ famoſus riget arva Viſurgis;
Quos Romana locos clades & funera Vari,
Et libertati Germanæ erecta trophæa,
Arminiuſque ſuis ſanctum ac venerabile nomen,
Nobilitent. Salue ô cœlo gratiſſima tellus,
Indigetum ac regum cunis dignata ſuperbis.
Cui quondam totùm complexa potentia mundum
Ceſſit; & imperii præſagia certa futuri,
Victrices populorum aquilas faſceſque reliquit.
Sed non tantus amor Latii veſtigia faſtûs
Luſtrare, & poſitam Druſorum manibus aram,
Caſtraque Saxonico quæ Carolus imbuit ultor
Sanguine, quoſque ſibi addixit victoria campos;
Quantum optem magni vultus atque ora tueri
Principis: ille animum pompis magis omnibus unus

Explere, & quoſcumque viæ penſare labores
Sufficiat. Nam quas naturæ prodiga in ipſum
Non effudit opes manus; aut quæ præmia virtus
Non tulit, immenſum ſortis prægreſſa favorem?
Si gentile decus, ſi nobilitatis avitæ
Quæruntur tituli, fumoſiſque illita ceris
Stemmata; vix ulli ſe Furſtemberga minorem
Submittit domus, ac ipſis ſe regibus infert.
Scilicet antiquo VVidekindi è ſemine crevit
Cattorum, ut perhibent, felix ſub montibus arbos,
Radiceſque egit late, intexitque beatas
Angariæ valles umbris & VVeſphala rura:
Sceptraque luxurians torvis metuenda Boruſſis
Emiſit trunco, & fatales Thracibus haſtas,
Et dominas rerum virgas tulit. Illa coronis
Implicitas lauros, & frondes mitis oliuæ,
Non ſemel eſt mirata ſuis inſerpere ramis.
Atque hinc perpetua heroum per ſæcula venit,
Ferdinanande, tibi ſeries: bellique togæque
Artibus inſignes Frederici; & fortia corda
Hermanni; ac fidei priſcæ juriſque tenaces
VVenemari; & gaudens pro relligione tuenda
Exilium tolerare, ſacriſque impendere Gaſpar
Magnam animam; patriæque patris Theodorus honeſtũ
Qui meruit nomen, mithrâ lituoque verendus;
Atque alii quos hic longus meminiſſe viritim
Sit labor. Hos inter rutilas, ut fulget Olympo
Aſtrorum flammas inter Diana minores.
Nam quota pars laudum, ſi fas numerare, tuarum
Nobilitas? Apices generiſque inſignia jactent,
Quos proprium decus, & juſtæ fiducia famæ,
Innitenſque ſibi & factorum conſcia virtus,

Deficiunt. Tibi plus debere fatetur avorum,
Quam tribuit, ſanguis: pretium acquiſivit eundo
Et fonti acceptum cum fœnore reddit honorem.
  Digna tibi imperio facies, & multus in ore
Majeſtatis honos: ſed qui contentus amari,
Nil terroris habet. Mens pulchro in corpore regnat
Pulchrior: illam oculi cœleſti ardore micantes,
Ingenuuſque lepos & non aſcita venuſtas,
Et ſine felle ſales, & lactea copia fandi
Teſtantur, rapiuntque hominum mirantia corda.
Felices! quos affatu dignaris amico,
Queis depromis opes animo interiore repoſtas,
Arcanum ingenii totum & penetralia pandens.
Hic Sophiæ ac Themidis domus, hic Aſtræa relicto
Conſedit cœlo, & regum Prudentia cuſtos,
Innumeræque Artes, & clara inventa virorum.
  Quas dum miratur juvenili in pectore dotes
Chiſius, ac ſeſe gaudens agnoſcit in illis:
Ilicet arſit amore tui, alternamque petivit
Promiſitque fidem: cumque alto vertice regni
Jam fulgeret apex & ſacræ inſigne tiaræ;
Ille ſibi vitæ ſocium delegit, & ultro
Amiſii è ripis Romanam accivit in urbem,
Grande ornamentum Muſis aulæque futurum.
  O quoties dum purpureo laudante ſenatu
Egregios actus patroni condis, & ingens
Nomen Alexandri non impare tollis ad aſtra
Carmine; ſuſpenſis Tiberinus reſtitit undis,
Gratatus reduces Germano auctore Camenas.
  O quoties ſenſum ante annos experta ſenilem,
Et grave conſiliis pectus, rebuſque gerendis
Mentem habilem, ac cunctos fortem ſuperare labores;

Te patriæ invidit Roma, optavitque Quiritem
Esse suum. Ac ni mors Fabium immatura tulisset,
Ires jamdudum Latio spectandus in ostro,
Inclyta quod meruit virtus, quod numina debent
Justa tibi, studiisque optat certantibus orbis.
Absenti Padiborna alios decernit honores
Interea: flagrant pariter te principe cives
Et pastore frui. Ne spes ne differ amantum,
Ferdinande, morasque omnes abrumpe; vocatus
Assensu unanimo & votis concordibus urbis.
Quis pompam illius lucis, quis gaudia fando
Concelebret? sacro cum rite perunctus olivo,
Festivas inter voces cantusque tubarum
Cymbalaque, & gratis modulata sonoribus æra;
Ibas delubrum ad magnum, soliumque petebas
Aureus in baculo & gemmantis tegmine mithræ.
Credo equidem cineres patrui exultasse sepultos:
Felicemque altis Divûm de sedibus umbram,
Et spectasse, tuo & lætam applausisse triumpho.
Nec vero optatis solum provincia sensit
Respondere fidem: sed spes & vota fatetur
Inferiora suis, tanto sub principe, fatis.
Quæ dum Teutonicas miracula fama per urbes
Dividit, & gratis aures rumoribus implet:
Arrecti populorum animi, mirusque repente
Corda incendit amor. Tacitis tua sensibus omnes
Imperia exoptant: studio præsumit aperto
VVestphaliæ caput, & Bernardo læta volenti
Deligit adjutorem, ac jus dat habere secundum:
Bernardo, Batavum justo qui Marte rebellem
Nunc premit, & sævis pavidum circumtonat armis.
Ille pedo gladium socians, mithræque comantem

Imbelli obtendens galeam, gens impia quando
Fas omne abrupit, ferro flammiſque refutat
Crimina, & everſas Divorum ulciſcitur aras.
Interea cœlum votis precibuſque fatigans
Poſcis opem, ac ſuperos melioribus addere caſtris
Sollicitus curas: venient ad ſigna vocati,
Ne dubita, victoque dabunt ex hoſte triumphum
Ferdinande tuis: & quod clementia munus
Prætulerit, pacem adjungent victricibus armis.
Hanc pietas, & priſca fides, & caſta ſequetur
Relligio. Fugient fraudes, & amica furori
Hæreſis ora tegens mendaci turpia larvâ.
Cumque olim terras ſenior, te flente, relinquet,
Cœleſtemque animam cognatis inferet aſtris:
Tunc Paderæ Amiſiique jugo devincta ſub uno
Flumina pacatas volvent felicius undas;
Et Ferdinandi læto cum murmure nomen,
Inſignique ferent Muſas trans æquora pompâ.

AD EUMDEM

EPISTOLA.

FERNANDO, patrem patriæ quem libera dixit
Luppia; cui Franci palmas celeremque triumphum,
Hermiones victi pacem debere fatentur;
Dicere quam mallet Commirius ipſe, ſalutem
Extremis longe Caletum mittit ab oris.
Neſcio quod tibi me ſecretis viribus aſtrum
Temperat, & ductos per tot diſcrimina rerum
Fortunæque animos arcano fœdere jungit.
Namque mihi inſolito quatiuntur pectora motu,

Et

Et mira capti sensus dulcedine gliscunt;
Forte tuum nostras fando si perculit aures,
Incurritve oculis sparsum per carmina nomen:
Carmina quæ grati fundunt tibi plurima vates,
Quæque ipse æternis dignaris credere chartis.
Nec me adeo ceræ capiunt, & scuta vetustis
Oblita imaginibus, titulique, & laudis avitæ
Relliquiæ illustres: nec qui fastigia regum
Te tollit super, atque ipsis cœlestibus æquat
Pontificalis apex, mitræque insigne decorum,
Et baculus terris pariter metuendus & orco.
Sunt hæc magna quidem, meritis & debita, princeps,
Dona tuis. Sed non solos fortuna merentes
Adjuvat: & spreta quondam favor ambitioque
Plus virtute valent. Tua denique, non alieni
Quæ sunt juris, amo. Me me rapit igneus ardor
Ingenii, & puro facundia purior amne:
Atque expers fuci, & nativo aspersa lepore
Simplicitas. Qualem tulit ætas aurea vatum:
Cum regeret justis Romanum legibus orbem
Augustus; Pindi Mæcenas regna teneret.
Sanctius his etiam, & nostro pretiosius ævo,
Quodque ipse ingenii vel corporis omnibus unum
Muneribus præfers decus, in tua jura volentem
Transtulit: eximius morum nitor, & bona mentis
Sobrietas, pompaque animus non victus honorum,
Fortunaque sua major, & dignus habere
Quas contemnit opes; expertaque rebus iniquis
Sæpe fides; pietasque alto sub pectore fixa;
Relligioque Dei cultum quæ servet & aras,
Quæque suum Christo melioribus afferat armis
Imperium. Cordi religasti hæc vincula nostro:

Quæ renovas, quoties scalpro perfecta fideli
Effigies oculis sese mirantibus offert;
Et placida frontis mihi majestate renidens,
Permittit simul alternum & promittit amorem.
Ergo ego, quando vetor voces audire loquentis,
Aspectuque frui, calamo confabulor absens:
Et desiderii pennis invectus, amoenos
Nunc lustro Paderæ fontes, & florea rura
Neuhusii. Musas nunc tecum in valle reducta
Cantantes, tantoque beatas præside adoro.
Et juvat auditos imitando reddere cantus,
Ac similes tentare modos non viribus æquis.
Nec revocare gradum, carasque relinquere sedes
Posse putem, Fernande: aurem ni vellat Aquinas
Austero increpitans vultu, invitumque reducat
In loca senta situ, & pungentibus horrida dumis.
Jamque vale: feror ingenti circumdatus umbra;
Omnis & ex animo Phœbi lux pulchra refugit.

EIDEM
SOTERIA.

Cum è periculosissimo dysenteriæ morbo tandem esset recreatus.

QUAS superis reddam grates pro munere vitæ
Ferdinande tuæ? Queis vatum turba piorum
Mecum aras cumulet donis te sospite sospes,
Sublato interitura, simulque premenda sepulchro?
Ipse quidem tanti cum nuntia fama pericli
Perculit infandis trepidas rumoribus aures:
Extemplo tenebris sensi per lumina obortis

Caligare diem. Coit formidine sanguis;
Deficere animi, riguitque immobile corpus:
Ut Nioben perhibent natorum strage suorum,
Phineaque aspectâ quondam obriguisse Medusâ.
Membrorum interea vinclis & mole caduca
Libera mens, qua certa viæ tua ducit imago,
Ingreditur: celeres amor & metus addidit alas.
Non illam montes, aut plenis flumina ripis,
Æquoreive lacus remorantur. It æthere aperto:
Fulguris inque modum celsa superastitit arce
Neuhusii. Tum furtim ipsis penetralibus audax
Irrumpit, vigilum nulli observata tuorum.
Atque ibi languentem suspiriaque ægra trahentem
Te videt. Exanguis macies nudaverat ossa,
Inque tuo vultu pallorque, & plurima leti
Sederat effigies. Quantum ah! mutatus ab illo
Principe eras, vinctum aurata quem tempora mitra,
Regali & nixum baculo mirantur ovantes
Delubris populi, & ceu præsens numen adorant.
Muta metu thalamos cingebat turba medentum,
Et variis corpus succis atque arte fovebant
Pœoniâ, incassum. Morbi violentia cunctas
Herbarnm exuperat vires, gliscitque medendo.
Jamque propinquabat tacito mors improba gressu,
Sanguineam quatiens falcem. Tulit obvia contra
Brachia flammatus pulchro Schatenus amore:
Inque suum avertit letalia vulnera pectus.
Labitur, & patroni animam supponere fatis
Lætatur moriens. Tum nube incinctus Apollo,
Ne cari vitam sibi non deberet alumni,
Venit. Eum longo stipabant agmine Musæ,
Et Charitum chorus, atque exercitus omnis amorum.

Ipſe videbaris dextram ſentire potentem,
Auxiliumque Dei. Senſimque redibat in artus
Et vigor, & primæ robur cum flore juventæ.
Torckius indigetum templis ſolvebat honorem
Votorum reus: & motis ad carmina nervis
Vatum animos cupida ſuſpenſos aure trahebat,
At læti pulſa tandem formidine cives
Certatim dapibus curas & nectare Jacchi
Laxant, nocturnaſque incendunt ignibus umbras,
Atque incompoſitis referunt ſpectacula ludis.
Dum ſibi gratantur; dum te patriæque parentem,
Cuſtodemque optant producere Neſtore vitam
Longiùs, Euboicæque annos æquare Sibyllæ:
Excuſſus plauſu ſopor, & mens reddita membris,
Ac ſimul effugere oculos regalia tecta,
Et fontes Paderæ, & Romani limes Aliſo
Imperii. Sed non etiam tua dulcis imago,
Ferdinande, mihi cum ſomno lenta receſſit:
Æternum hærebit memori ſub pectore fixa;
Nec proprios unquam ſibi deeſſe queretur honores,
Turaque, floreſque, & Muſarum carmina munus.
Illa quidem male grata, tuiſque haud digna referri
Auribus: at purum domini teſtantur amorem.
Nec vero ſi Dii vocem & plectra æmula Flacco
Annuerint, donentque Andinos vincere cantus;
Par laudi ſperem eſſe tuæ. Immortalia facta
Immortalis egent calami: ſoluſque triumphos
Quos meruit virtus, potes æquiparare canendo.

ILLUSTRISSIMO ECCLESIÆ PRINCIPI

JOANNI DE MONTPEZAT DE CARBON

ARCHIEPISCOPO BITURICENSI.

Cum Nicephorus tragœdia eidem à collegii alumnis dicaretur.

PONE modum curis, paullumque abrumpe laborem,
Qui grege te caro ſuper & cuſtodibus ipſis
Exercet, cunctos vigilantem avertere caſus.
Muſarum feſtiva parat certamina pubes
Muneribus decorata tuis: oculiſque viciſſim
Servire, atque animis pia per ſpectacula tendit.
Maternis non hîc umbris agitatus Oreſtes
Feralem triſti funeſtat imagine ſcenam;
Non Medea viri crimen majoribus ulta
Criminibus; non Oedipodes per fata parentis
Ductus ad inceſtum; non prolis ſanguine potus
Tantalides; non Alcidæ labor ultimus, ignis
Quem meruit. Caſto meliora exempla theatro
Te ſpectante decet mites proponere Muſas.
Si faciunt ludos, ludi ſunt præſule digni,
Chriſtiadumque oculis. Dat ſacræ nobile ſcenæ
Argumentum, ipſo præfert qui nomine palmas
Suppoſta heu! miſero Nicephorus hoſtia quondam
Sapricio. Non illo alius contemnere dulces
Vitæ blanditias, ferroque opponere corpus
Fortior, & letum pro relligione paciſci.
Illius & lacrymas, cum duri pectus amici
Mollire, antiquamque fidem revocare precando

Incassum instituet, populus mirabitur omnis.
Fors & erit, quondam ut juvenes crescentibus annis
Æmula succendat virtus, mortisque decoræ
Ambitio: & quem nunc imitando effingere gaudent,
Illum æquare velint, similesque referre triumphos.
Interea mores, etiam cum ludimus, æquum est
Informare pios; magnisque ad fortia facta
Ducere imaginibus, Christique accendere amorem.
Sed quid opus tandem veteres evolvere fastos,
Et peregrina sequi vestigia? propria virtus
Carbonum est pietas, vestræque domestica genti:
Unde petant morem, quos famæ haud vana cupido
Sollicitat. Nam seu patriam defendere certant,
Seu castos ritus, Romanaque sacra tueri,
Vel pacis tractare artes; domus omnibus una
Sufficit. Illa viros pariter fortesque, piosque,
Quos miremur, habet. Morinorum mœnia testor,
Albanasque arces: ubi quondam sanguine fuso
Juratam magni heroes regique, Deoque
Signavere fidem. Caleti obsederat urbem
De Rhosne. Sub Duce Francigenâ, fatis melioribus usus
Albertus Cardin. Austriades. Et jam centum æra tonantia flammis
Proruerant muros: rupto stant aggere contra
Hinc Carbo, hinc bellum. Bis vulsis mœnia signis
Adversæ irrupere acies, bis reppulit illas
Fortis avus. Sed enim non uno vulnere fessæ
Deficiunt dextram vires: cadit obrutus armis,
Victoresque premens prostrato corpore vincit;
Quaque licet, muris subeuntem submovet hostem.
Parte alia genitor Tarnis dum pugnat ad oram,
Albanoque urget clausos sub monte rebelles;
Ludovici XIII. Principis ante oculos funus laudantis honestum,

Et cœlum pariter miles, martyrque petivit.
  Tu quoque claræ inter tot fortia pectora gentis,
Illustre exemplum, & memorabile laudis avitæ
Nomen eras; nisi te pietas adjungeret aris,
Lenibus & studiis rejecto Marte dicaret.
Quanquam hîc bella etiam pugnax sine sanguine virtus
Sustinuit magnis animis, atque intulit ultro.
Seu cùm impubis adhuc doctâ plaudente coronâ
Colligeres sophiæ lauros, & pulvere honesto
Sordidus acciperes meritam certamine palmam.
Seu cum immortali gladio, & cœlestibus armis
Instrueres magnam graviora ad prælia mentem,
Certa sequens patrum gressu vestigia presso:
Jam tum discebas venturo infringere vires
Errori, propriis præludebasque trophæis.
  Quis dicat quantas cornu natura benigno
In te effudit opes! quantis proventibus auctæ
Ingenio crevere tuo! Cum sanguine venit
Ducta per immensam seriem comitumque, ducumque,
Et dominis etiam terrarum innexa coronis
Nobilitas. Titulos atavorum insignibus ornas
Ipse tuis; quæque est aliorum gloria major,
Hæc in te minima est heroïbus esse creatum.
  Si dignam imperio speciem vultusque verendâ
Majestate graves cœlum dedit: ipse sereno
Imperium mollis risu; metuensque timeri,
Majestas quod habet fulgur, clementia demit.
Nulli difficiles aditus: patet omnibus horis
Janua, nec fandi tempus captare necesse est.
  Jam quale ingenii robur, quam vivida mentis
Fulget ubique acies, quam rebus prona gerendis
Dexteritas, quæ consilii fiducia, nunquam

Succeſſu fruſtrata ſuo ; Prudentia victrix
Fortunæ, & casûs, æquâ regit omnia librâ:
Ardua quæque aliis, vel deſperata videntur,
Explicat, & curſus cogit ſervare ſecundos.
Res curare ſuas ſacer ordo, patrumque ſenatus
Temporibus duris regali juſſit in aula.
Plena laboris erat provincia, plena pericli
Conciliare pedum ſceptro, pallatia templis;
Nec civis violare fidem, nec prodere ſancti
Jura miniſterii. Votorum ſumma fuiſſet
Hæc aliis, tam difficili ſe calle ferentes
Non titubare gradu. Medio in diſcrimine vadis
Intrepidus, regiſque, & patrum jura tueris,
Regis apud patres, patrum defenſor in aula.
Quodque magis mirum eſt, partes rationibus ambæ
Et dixere ſuis ſimul, & ſenſere faventem.
Nec ſemel hæc perſpecta fides, laudataque virtus
Solemni in cœtu, quò ſacro ex ordine lecti
Conveniunt de more patres, cùm publica rerum
Cura vocat. Quoties, procerum mirante ſenatu,
Diſcordes animos, populiſque inimica ferentes
Conſilia, eloquio & facundæ fulmine linguæ
Fregiſti? Quod Volcarum provincia floret,
Quod ſervat leges & municipalia jura,
Quod gemini ſperare audet commercia ponti,
Munere quod pacis fruitur, quod regis amore;
Hoc tua ſedulitas illi, & prudentia præſtat.
Hinc illi plauſus, hinc te ad faſtigia rerum
Sponte ſuâ ducens favor, & ſine crimine prenſans
Gratia: quæque iſtos tibi ſola petivit honores;
Virtutum ambitio, turpis ſecura repulſæ,
Præmiaque

Præmiaque exuperans meritis, quæ maxima debet
Roma tibi, Biturix votis certantibus optat.

GALLUS NUMIDICUS,

AD V. C.

HEMERICUM BIGOTIUM.

ILLA, vides, cortis dominatrix ales opimæ;
Cœruleis paleis, minioque ardentia multo
Colla gerens, criſtamque oſtentans vana minacem;
Quæ paſſu ingreditur per gramina læta ſuperbo;
Expandenſque alas pictæque volumina caudæ,
Attonitum viſu vulgus plebemque minorem
Territat, & pompa obſequium ſibi quærit inani:
Accola Bætis erat, cui vis invicta Deorum
Abſtulit humanos mutato corpore vultus.
Digna cani res eſt: tu dictis adjice mentem
O decus, & noſtræ cura Hemerice Camenæ.
  Qua propè Getulum, ponti diſcrimine parvo,
Deſpectat litus meta Herculis ultima Calpe:
Imperium in populos durum exercebat Alaſtor,
Geryonis de ſtirpe ſatus: ſic fama ferebat,
Et mores fecere fidem. Vultu horridus atro,
Nulli aditu facilis: contemnere ſuetus amorem,
Dum metui ſciret: ſceptro ſubmittere leges:
Cæterà ventoſa melior contendere lingua,
Quam pugnare manu; timidoſque laceſſere fortis,
Torva virûm vix ora ferens. Tamen inclytus armis
Ille celebratur, tanta inconſtantia famæ eſt!
Et volitat longe bello memorabile nomen.
Conveniunt juvenes diverſis partibus orbis,

Ingentes actus magnorum exempla laborum
Rege ſub indomito viſuri. Venit & ipſe
Gallicus Alcides, ſed non manifeſtus, & inter
Confertos latitans. Urebat ſcilicet illum
Æmula laus, factiſque ſuis jam noxia virtus.
Excipit hos torva cum majeſtate tyrannus.
Utque ſibi accedat major reverentia, vultum
Cœruleis pingit maculis, minioque rubenti
Inficit in lunam ſinuatæ cornua barbæ.
Dat collo circum tubulis undantia criſpis
Lintea: rugoſumque ſinus componit in orbem,
Glutine triticeo ſaturos, amyloque rigentes:
Mobileque ad numeros latus & veſtigia librans,
Magnifice ductum à tergo circumſpicit enſem,
Seque admiratur, cultuque ſuperbit in illo.
Tum graviter ſpirans, tumido ſic ore profatur:
Diſcite magnanimi juvenes quam laudibus impar
Fama meis fuerit: veroque minoribus aures
Implerit veſtras, licet augeat omnia rumor,
Et nondum viſis mendax faſtigia rebus
Addat in immenſum. Non ulla veretur Alaſtor
Damna ſui decoris: majoremque agnita virtus,
Quam narrata probat. Vos viſa docete nepotes.
Ante tamen breviter veteres audire triumphos
Præſtiterit. Subdunt animis ingentibus acres
Facta ducum ſtimulos, partæque in pulvere lauri.
Ergo rudimenta, & naſcentis pignora laudis
Prima fuere, feros manibus lacerare leones,
Preſſiſque immanes elidere faucibus urſos,
Nudum armis, fidentem animis. Quid Græcia jactat
Terrorem Nemees Alcidæ robore victum?
Plura puer feci. Virtus creſcentibus annis

Ipſa etiam crevit. Mutavi ſaltibus urbes,
Aque feris arma in populos victricia verti.
Hic quoque par fortuna fuit. Vix moveram in hoſtem,
Et jam victus erat: pax & diſcrimine parvo
Bella ſequebatur, noſtrum poſcentibus ultro
Gentibus imperium: pro me rem fama gerebat,
Vixque omnis Libye pugnam ſuffecit in unam.
Ergo novos orbes, penituſque repoſta profundo
Regna ſub Oceano, vixque ipſi cognita ſoli
Quærere conſilium eſt: ne virtus limite mundi
Æſtuet anguſto, pigraque in pace ſeneſcat.
Repperimus, ſceptris acceſſit Veſper Iberis:
Flaventeſque auro montes, atque æquora conchis
Gemmiferis conſtrata, ſuis victoribus offert
Americe. Sed & hæc, fateor, victoria multum
Non habuit laudis. Quid enim ſubmittere inermes
Laudis habet? Peperit juſtos Europa triumphos:
Dum, quos ſit pulchrum mihi vincere, ſuſcitat hoſtes.
Germanos domui: pendit captiva tributum
Auſonia: infrænes Siculi mea jura verentur.
Non libuit bellum Geticis inferre pruinis:
Defenſamque gelu clauſtriſque nivalibus Arcton
Quærere, viſa fuit res noſtro indigna labore.
Una jugum ſedenim collo quaſſante recuſat
Gallia, luctaturque ſuis animoſa ruinis
Nequicquam. Facit hos animos, redditque ſuperbam,
Neſcio quis noſtræ jamdudum debitus aræ
Ogmius. Atque utinam campo deprenſus aperto
Suſtineat mecum juſto contendere Marte!
Ille amens noſſet quid vano diſtet Alaſtor
Hercule, quam levibus præſtent mea vincla catenis.
Non potuit lentum ulterius cohibere furorem

Sic vocabatur Gallicus Hercules, de cujus catenis ex ore pendentibus vide Lucianum.

Ogmius: & vocem mentis turbante tumultu:
Coram adſum quem poſcis, ait, mactandus ad aras
Victima grata tuas: votivum perfice munus,
Quando tam facilem ſpondet victoria palmam.
Nec plura his finit ira loqui. Diſcedere vulgus
Inde metu mutum jubet, & dare libera preſſis
Ordinibus ſpatia, ingenti clamore tyrannum
Increpitans; mediaque ferox conſiſtit arena.
Sed non contra animis & pectore fractus Alaſtor
Ferre gradum, non ora poteſt infeſta tueri.
Haudque aliter trepidat, quam ſola in valle leonem
Paſtor ubi offendit tumidus: dum retia damis
Tendit, vel canibus leporem ſectatur anhelum.
Genua labant, tremulis pulſu micat artubus horror.
Quid faciat? quo ſe tanto in diſcrimine vertat?
Hinc metus, inde pavor ſtudia in contraria pectus
Abripiunt. Pudor eſt tumido ſic ore locutum
Cedere, & ad pugnam non reſpondere vocanti.
Sed retrahit pavor, & nimium ſibi cognita dextræ
Futilitas, miſerumque animam poſtponere honori.
Spem vultu ſimulat tamen; & quas non habet iras,
Ingenio ſupplet, naturamque adjuvat arte.
Ter mulſit barbam conſueto more minacem,
Terribileſque oculos intorſit lumine fuſco
Multa fremens: ter ſe, nullo prohibente, teneri
Indoluit. Cunctos in opem miſer advocat aſtus:
Incaſſum, nec enim Alcides avertitur illis;
Sed pugnæ in ſtudio perſtat, nec jam ulla moratur
Fœdera: cunctantemque, & ſupplice voce rogantem
Corripit amplexu furioſus Alaſtora, vique
Quaſſatum multa, prono ſuper ipſe ſequutus
Pectore humi ſternit, genibuſque incumbit; & arctis

Elidens manibus fauces, cum flamine vitam
Eripit. At gelidum, dictu mirabile, corpus
Vertitur in volucrem primum illo tempore visam.
In rostrum vultus tenuantur: barba rubenti
Mutatur palea: cristæ pro crinibus extant:
Brachia luxuriant plumis, & pectora villis:
Torquis adhuc collo superant vestigia crispæ;
Concreto sedenim livorem à sanguine duxit.
Et quia præcluso vox est elisa meatu,
Non nisi singultus tremulos è faucibus edit.
Haud tamen ille suos mores cum corpore vertit:
Quoque vir intumuit, spectatur in alite fastus.

CICURES LUSCINIÆ TOTA HYEME CANTANTES.

AD V. C.

LUDOVICUM PETITUM POETAM EXIMIUM.

SIRENES nemorum, pennatæ gloria gentis,
Dicite, lusciniæ, quæ cantus tanta voluptas,
Dum bacchatur hyems, & terras frigore vexat!
Ecce omnis raptos arbor nunc luget honores:
Desertæque suis odiosa silentia silvæ
Hospitibus servant. Languent merulæque, parique,
Et dociles sturni, pictis & acanthides alis:
Et querula solùm testantur voce dolorem.
Dulcibus interea mulcetis cantibus auras,
Et veris mediâ celebratis gaudia brumâ.
Nempe meus Daphnis vos excitat: illius ergo
Rumpitis ante diem blandas in carmina voces:
Natalesque umbras lucorum & frondea tecta

Exoſæ, cultis agitatis in ædibus ævum;
Scilicet ut mores domini referatis amœnos?
Illius & miti ingenio veſtigia ruris
Cedant, & quicquid ſupereſt feritatis avitæ.
Dum loquor, ecce fremunt caveis jam claſſica totis,
Et roſtro argutos ſonitus imitante tubarum
In conſueta vocant ſe prælia. Martius omnes
Incendit canor, & ſopitum exſuſcitat ignem.
Principio levibus prætentant guttura muſis
Garrituque rudi. Qualis cùm pollice nervos
Explorat fidicen, confuſaque murmura miſcet
Præludens. Tota mox adnituntur opum vi:
Et quos quamque uſu docuit natura magiſtro,
Ore referre modos properant. Amor adjuvat artem:
Dulcis amor laudum, & vincendi pulchra cupido.
Atque hæc triſtitiam ſimulans, cum murmure anhelo
Ah! fontes dolet amiſſos; & ruris opaci
Teſtatur deſiderium: ſuſpiria denſa
Vocem intercludunt, & languiduli ſingultus.
Mœrentis queſtus tamen eſt audire voluptas,
Et venit à ficto major quoque gratia luctu.
Lætior hæc caſtum Zephyris enarrat amorem,
Incluſaſque ſinu flammas & amabile vulnus
Detegit impatiens animi: diſcrimina vocum
Mille adhibet, totidemque modos. Nunc ſponte volutum
Faucibus ire ſinens carmen; nunc gutture rauco
Infuſcans; nunc arguto raptim evibrat ore,
Conciditque frequens animam, mollitque tremendo.
Interea ſocias pudor urit & æmula virtus.
Succenſent aliæ, & convitia mutua dicunt
In numerum, jactantque minas: it pectore creber

Sibilus; atque aurem ſtridore laceſſit acuto.
At quarum civilior eſt diſcordia, gaudent
Inter ſe miſcere jocos, blandaſque viciſſim
Dicere delicias. Ceu quondam in valle reducta,
Montibus aut curvis laſciva jocatur imago,
Offenſam geminans vocem: miratur arator
Inſcius, & credit Nymphas audire loquentes.
Garrula non aliter pubes rixatur amice:
Succedunt, præeuntque; & jam cantata retractant
Carmina: perque vices alias imitantur, & iiſdem
Inſiſtunt numeris ſtudio certante; fugaſque
Intexunt, varioſque orbes, alterna premendo
Per veſtigia ſe: donec jam ſpiritus illas
Deficiat, medio & cantu fruſtretur hiantes.
Fortunata cohors, non vos de plebe volantum
Obſcurum cepit genus aut mortalis origo
Indecores. Sed ſi Samii commenta magiſtri
Vera canunt, manes tumulis remeare ſepultos:
His magnorum animas membris inoleſcere vatum
Crediderim, poſt fata iterum ſub lumina miſſas;
Muſæumque, Linumque, recepta & conjuge lætum
Orphea, quique olim motis ad carmina ſaxis
Arte nova muros urbi circumdedit, & qui
Delphinas fidibus potuit frænare canoris,
Atque alios priſca inſignes quos extulit ætas.
Ergo agite, officio dominum recreate fideli
O blandæ, procul & triſtes avertite curas.
Nam meruit. Non illo alius per tempora brumæ
Infeſtas vobis hiemes & frigora flammis
Diſpulit, aut melius venientem molliet æſtum.
Ille etiam dulces eſcas & pabula nota
Sæpe manu tulit, & largos ſitientibus imbres.

Nec vos ullus amor nidorum aut prolis alendæ
Sollicitat castas, importunique hymenæi.
Nec jam ullus terret medicato vimine pastor,
Aut serpens rictu, prædatorve unguibus ales.
Otia sed vobis clemens immunia præstat,
Carminis & solum officium pro munere poscit.
Obsequium felix, & libertatis amori
Anteferendus honos, tali servire magistro.

PSITTACUS.

AD V. C.

ANNAM BIARDUM INCARVILLÆUM.

TU quoque carminibus quondam celebrabere nostris
Eoæ viridis regnator Psittace silvæ:
Quo doctæ gaudent volucres didicisse magistro
Arguto humanas imitari gutture voces.
Unde tuæ tamen ordiri præconia laudis
Incipiam? nam dicta aliis jam vatibus, auro
Circum colla nitens, minioque interlita torquis,
Plumaque nativo superans fulgore lapillos,
Et mille ad solem quæ sparsa coloribus Irin
Cauda refert, coccoque rubentis gloria rostri,
Blanditiæque, jocique, & herilibus oscula labris
Sueta dari, & sævæ in fures convitia linguæ.
Hæc, & plura, quibus justo te Psittace tollis
Inter aves fastu, prisci cecinere poetæ:
Nos versam effigiem, mutataque membra canemus.
  Parnassi sacras furtim penetraverat arces
De levium populo lepidissimus unus Amorum.

Nam

Nam ſorte Idalii naſcuntur diſpare fratres.
Hos Cytherea parens divino ſemine leti
Procreat immunes: aſt illi humana ſequuntur
Fata nothi, patrioque trahunt à ſanguine labem.
Haud tamen hic greſſu pueris cœleſtibus ibat
Inferior: par oris erat, frontiſque venuſtas;
Idem oculis ardor. Non flavis gratia cirris,
Non brevibus deerat formoſa ſuperbia pennis.
Nec minus ille etiam jaculis metuendus & arcu;
Nec rudis ardenti juvenes inceſſere tæda,
Si libuiſſet, erat. Sed enim violentia menti
Nulla fuit: ludi, nugarumque una voluptas.
Gaudebat petulante ſales aſpergere lingua,
Et grata innocuis incendere prælia dictis.
Ergo ubi ſe lucis frondentibus intulit audax,
Nunc vitreos propter fontes laſcivus oberrat;
Nunc ſuper areolas & odoriferos pulvillos
Radit iter liquidum ſuſpenſis lubricus alis;
Nunc manibus totos horti populatur honôres
Præteriens, ſertiſque comas innectere geſtit.
Sæpe etiam medio libratus in aere, lauri
Vel ramo inſiſtens, flores jaculatur; & ipſas,
Aut violæ, aut croceo calthæ petit imbre ſorores:
Inque caput nimbos, inque ora effundit olentes
Inſultans; factiſque jocos ſcurrilibus addit.
Non tulit ulterius puerum regina procacem
Calliope; meritiſque pares imponere pœnas
Cogitat. Ecqua autem ſperet ratione fugacem
Prendere? Fidentemne etiam pernicibus alis
Captabit? notos igitur ſe vertit ad aſtus:
Et volucrem aucupio, qua debuit arte, fefellit.
Forte fuit curva auratus teſtudine carcer,

Quem distincta ostro virgarum argentea circum
Claudebat series : fulgent capita alta pyropis
Nexilibus ; virides prætexunt infima gemmæ.
Ovid. l. 6. Metamorph. Hoc quondam abdiderant victas certamine Picas,
Servabantque sui monimentum insigne triumphi
Aonides. Ergo hunc mediis componit in hortis ;
Ambiguasque fores, & fallax cardine limen
Occulto insidians filo suspendit. At intus
Calliope flores & poma reponit, amori
Incauto illecebras. Quæ summa ut ab arbore vidit ;
Advolat in prædam, caveæque irrumpit apertæ :
Demens, qui luctusque suos, quodque ipse parabat
Exitium sibi, nesciret ! Nam pensile limen
Labitur extemplo, & nulla reserabilis arte
Cardo viam obstruxit. Gemuit Cythereïa proles,
Proque suis sero nimium sese increpat ausis.
Nec minus interea, si quâ vi claustra revellat,
Nititur. Explorat clathros, & virgea multâ
Septa manu quassans, morsuque & dentibus urget
Nequicquam. Simul hinc magnis clamoribus adsunt
Pierides, gaudentque vicissim illudere ; & iras
Extimulant dictis & amaræ verbere linguæ.
Ille truci contra obtutu respondet ; & acres
Plus oculis quam voce minas, ni vincla resolvant
Protinus, intentat. Sed scilicet irrita Divæ
Verba parum curant : ipsaque in clade ferocem,
Proque prece & lacrymis arcus & tela parantem,
Aversæ merito captivum in carcere linquunt.
At puer infelix, quando jam exire facultas
Nulla super, questusque diu jactarat inanes,
Nil responsuræ nomen genitricis opemque
Implorans, statuit crudelem abrumpere vitam,

Utque humeris habilem pharetram de more gerebat,
Telum immite manu (tanta impatientia probri est,)
Heu! telum non hos fabricatum promit in usus.
Ferrumque obvertens nil tale merentia contra
Pectora: Tu certe vinclis & carcere foedo
Eripies, inquit; meque in mea jura repones:
Nec longum illudi capto patieris Amori.
Has inter voces letali saucius ictu
Labitur, inque suo moriens se sanguine versat.
Quem simul ac vidit (namque hauserat illa furentis
Clamorem extremum) casu illacrymavit acerbo
Calliope: pectusque manu percussa decorum,
Ungue genas secat; & flavos moestissima crines
Inferias puero superinjicit, atque ita fatur:
Non ego te, testis Dea mater, & ipse loquenti
Frater Amor, tantum sperabam haurire dolorem;
Ut velles telo crudele arcessere funus.
Da veniam, ô si quis sensus post fata remansit,
Errorisque animum memorem ne perfer ad umbras.
Dum queritur, corpus visum est exangue moveri:
Sive fuit lacrymis ea vis, siue oscula crebra
Instaurare animam membris potuere fovendo.
Nec mora, pro puero volucri novus emicat alis
Psittacus: inque Deæ gremium mirantis & ora
Insiliens blanda solatur voce; manumque
Et tenero in pignus pacis petit oscula rostro.
Ille quidem nollet cavea breviore teneri:
Non tamen hanc odit; nam priscum morte furorem
Deposuit: sed par studium, par lusus, & idem
Garrulitatis amor mutato corpore restat.

HOROLOGIUM

AD V. C.

ÆGIDIUM MENAGIUM.

MORTALISNE etiam felix audacia dextræ
Æternas ſimulare domos, & legibus æquis
Sidera conſtantem cœlo modulantia curſum
Aggreditur, Divûmque operi certare laborat?
Ecce brevis moles totum comprendit Olympum:
Æmula naturæ moles, qua prædita tellus
Nil jam ſolis eget: neque lunæ conſulit ignes,
Ipſa ſuum ſibi tempus habens. Namque alite curru
Quot terram circum volitans ſol conficit orbes,
Tot gyro breviore imitatrix machina ducit;
Metiturque viæ ſpatium, & diſcrimina ſignat
Ortuſque, occaſuſque; aut mundi vertice ſummo
Cum ſtetit, & radiis fugientes contrahit umbras.
Nec ceſſare licet, ſuaque in veſtigia ductos
Flectere jam retro greſſus; quin improba voce
Segnitiem incuſet crebrâ, tardoſque jugales:
Seu cœlo dicat leges, atque imperet aſtris.
Sed quis multiplices ſperet deſcribere motus,
Aut tam magna ſequi miracula poſſe canendo?
Ecce rudis plumbi, contorta è cannabe, maſſa
Cardine ſubjecto pendet: vis inſita deorſum
Quam trahit, & ſenſim nativo prægravis urget
Impete. Eam contra leviori corpore pondus
Funis ad extremum nodo religatur: at illud
Æthereas tantum ſe fert ſublime ſub auras;
Maſſa ſuo quantum deſcendit plumbea nutu.
Hinc ſeries motus, & inenarrabilis ordo

Ducitur: hinc totos apte diffusa per artus
Vis agitat molem, & certo cum foedere torquet.
Trochlea nam spiris circum labentibus acta,
Tardior ipsa licet, vicinum concitat orbem:
Atque hic alterius conserto dente vicissim
Urget agens gressus, secumque impellit eundo.
Ergo ambo rapidus curvo ferat agmine vertex;
Alterno ni libra moras versatilis unco
Injiciat, pressisque fugam moderetur habenis:
Ipsa autem justo tempus discrimine pensat
Interea; secumque putat, quos lubrica fines
Accipiant momenta, quadranti quis modus arcto,
Quantum labentes spatium determinet horas.
Cumque pererrato jam limite signa ruendi
Certa dedit, frænoque rotas cohibente minores
Admonuit pulso: versis fragor axibus ingens
Exoritur. Velut æstivam cum Juppiter olim
Increpuit nubem: vel cum victricibus undis
Oppositas rupere sonantia flumina moles.
Effugiunt orbes, indignatique teneri
Præcipitant, qua quemque suus vocat impetus, & qua
Vis plumbi gravior jubet inclinare sequentes.
Nec mora, turrita respondet ahenus ab arce
Excubitor: ferroque sonum pulsante per auras
Ingeminat toties, tabula quot in indice tangit
Virga notas; numerumque horarum cantibus æquat.
Hactenus informes orsus, & nobilis artis
Pingue rudimentum. Nam posthac doctior ætas
Expoliit, cultuque novos adjecit honores.
Nunc picturato labentia sidera mundo
Artificem justis deducere motibus annum
Suspicies, Phoebique imitantem lumina flammam

Obliquum per iter biſſex percurrere ſigna;
Errantemque globum lunæ, parvoſque planetas,
Alternis dociles modulari luſtra choreis.
Nunc fictas acies mirabere, ſævaque in armis
Agmina præbere inſontis ſpectacula belli.
Stat campo tacitus miles, vireſque videtur
Colligere ipſe ſuas; donec vi concitus axis
Signa dedit. Fremuere tubæ, & cava tympana pulſu
Horrifico: ſtringunt enſes, & tela coruſcant
Miſti equites peditesque; idem omnibus incidit ardor:
Alternoſque ferunt ictus, & mutua denſant
Vulnera: mox facta concordes pace quieſcunt.
Sæpe etiam heu! triſtis ſuſpenſus imagine pompæ
Integros memini ſpectando ducere ſoles.
Saturnus, ſimilis leges & jura ferenti,
Fronte oculiſque minax ſolio conſederat alto,
Sub pedibus rigidæ fatalia penſa ſorores
Carpebant. Mors ipſa aderat, cui falce gravatur
Dextera terribili, librataque pendet in ictum:
Exque viris, fallax quos lactat vita futuri
Immemores, nunc hos oculis, nunc deſtinat illos.
Supremæ interea miſeris Deus arbiter horæ
Metiri momenta, & inevitabile punctum
Ære videbatur pulſato indicere. At illa
Protinus in medios qua copia facta ruebat,
Monſtratumque caput telo excutiebat acuto.
Voſne hoſtes ſomni dicam, queis cura quietem
Rumpere tinnitu, & lucis revocare labores?
An vos, quæ dominis cœlata in pyxide clauſæ
Gemmantes horas, pretioſaque tempora in auro
Volvitis affixæ lateri noctuque diuque
Excubiæ vigiles? Nec tu incelebratus abibis

Carminibus nostris, memori dignissime fama
Annule: quem digitis Cæsar regalibus aptum
Scilicet, ingenioque parem gestare solebat
Carolus. Ille brevi pala, mirabile visu,
Currentesque rotas, implexosque orbibus orbes,
Ponderaque, & justo suspensam examine libram,
Indice cumque suo vocalia ceperat æra.
I nunc, i tenues nunc admirare quadrigas
Græcia; quamque suis navem musca obtegat alis:
Archytæ jacta ludos, fictamque volucrem
Cœrula mendaci tranantem nubila penna;
Quæque Syracosii solers industria fabri,
Naturæque manus victrix miracula finxit.
Plus quiddam est cœlum potuisse includere gemma.
Nunc ego te ô præses, degendæque arbitra vitæ
Machina; sub rigido si te spirare metallo
Non frustra perhibent, sed habet vis dædala mentem;
Unum oro, & dulci vates pro carmine posco;
Parce meo feralem horam properare Menalcæ.
Sed potius relegens tua per vestigia cursum,
Fata redordiri, primæque reducere florem,
Quantum fata Deusque sinent, molire juventæ.
Ceu quondam magna populi spectante caterva,
Per denos sublapsa gradus retro umbra cucurrit;
Ezechiæque suos ævum revocavit in ortus.

Carolus V. Imperator.

Sinæ machinam viventem appellant.

HELIOTROPIUM.

ILLUSTRES animæ, quas pulchræ gloria sortis
Induit in florem, & pictis decus addidit hortis
Sidera camporum, terræque parentis amores,
Cedite: formosumque omnes agnoscite pronis

Verticibus regem, parvoque assurgite soli.
Omnia solis habet, nomenque, orbemque, coloremq;
Ardentesque auro radios, ignemque serenum
Crinis, & innocua fulgentem luce coronam.
Indidit & motum solers natura; suumque
Esse dedit terris, visu mirabile, solem,
Constanti qui lege dies metitur & umbras,
Attonitoque novum deducit tempus Olympo.
Quin & sensus inest flori, occultisque movetur
Illecebris: pulchrosque fovet sub cortice duro,
Quos radiis sol ipse suis exsuscitat, ignes.
Ergo ubi purpureo reduces Oriente quadrigas,
Auratumque videt dilecti sideris orbem;
Ilicet haud dubiis prodit sua gaudia signis:
Quemque modo exangui moriturum stirpe putares,
Nunc caput attollit nitidum, calicisque reclusas
Pandit opes, fulvumque comæ diadema superbæ
Explicat, & cupide tendit formosus haberi.
Mox animas efflat molles, pretiosaque amanti
Nubila: particulasque leves de corpore libat,
Ire omnis cupiens, ni votis gleba repugnet
Innectatque moras. Sed, quod licet, aspicit illum:
Pallidulоque suos vultu testatur amores:
Est pro voce color. Nec amati gratia solis
Nulla refertur. Et is parili quoque carpitur æstu,
Et flammis calet ipse suis: gaudetque tueri
Quos pinxit radios, seque admiratur in illis.
Ast ubi nulla datur spectandi gloria floris,
Et cœco obtutus dirimit nox invida velo:
Ille moræ impatiens, (quid non amor improbus audet?)
Permeat obstantes nebulas, radiumque fidelem
Mittit ad absentem, notis impressa figuris

Qui

Qui sua verba ferat, multam exoptetque salutem,
Admoneatque sui, responsaque certa reportet.
Ipse autem quanquam præmisso interprete gaudet,
Ni caro tamen aspectu, totaque potiri
Luce datur, lenta paulatim tabe fatiscit.
Demittit caput, & post aurea lumina solis
Dedignantem oculum quicquam spectare, tenebris
Devovet æternis: nimioque oppressus amore,
Efficit ipse suo sibi dives caule sepulchrum.

URANIE

SEU THEOLOGIÆ DESIDERIUM.

ECLOGA I.

LYCIDAS. ÆGON.

FORMOSI Lycidas custos gregis, & bonus Ægon,
Ægon ipse suis malas villosior agnis
Noto constiterant in gramine, qua fugit aspris
Cautibus elapsus liquido pede dives aquæ fons.
Dumque omnis luxu grex solvitur, & loca late
Concava lascivis resonant balatibus, ipsi
Stant tristes, lacrymisque humectant ora magistri
Grandibus. Alterno nec enim contendere versu
Ut quondam juvat, & tenues inflare cicutas,
Ah! nimius miseros angit dolor: impius ex quo
Nuntius attonitas fando pervenit ad aures.
Et siluere tamen, dum vinci dura ferendo
Nequicquam posse sperant mala. Verum ubi nullam
Accipiunt legem, & tectus magis æstuat ignis;
Tum gemitu laxant iter, indulgentque querelis.

Has venti, & tremulo retulerunt murmure lymphæ;
Mœstaque respondit curvis è vallibus Echo.
Lycidas. Pan nemorum custos, & capripedes satyrisci,
Et Dryadum chorus, & pastorum numina Nymphæ,
Accipite hæc, memoriqne animo mea figite dicta.
Si vos à teneris colui puer, & pede casto
Vestras sæpe domos adii: si nocte serena
Dum silet omne genus pecudum, genus omne volantum,
Per juga cantando, per frondiferos labyrinthos,
Sum vestigia nota alacer gressusque sequutus;
Et plausus audii salientum, & verba notavi:
Quid prodest, quando Uranie me denique temnit?
  Graminei colles & saxa virentia musco,
Antraque, nativoque arquatæ pumice cryptæ,
Vos testor læta implicitis umbracula ramis,
Ut mihi cura animum depascitur. O ubi soles!
Credo equidem niveis soles tunc isse quadrigis;
Cum Lycidas studiis juvenilibus iret opacas
Per rupes gracili Uranien meditatus avena.
Uranien silvæ, Uranien cava saxa sonabant.
Ipsæ etiam pinus, ipsæ alta cacumina fagi,
Uraniæ ad nomen Zephyro plaudente movebant.
Nunc vero lugent pinus; nunc languida fagi
Dejiciunt mœrore cacumina: nec nisi planctus
Convexæ referunt rupes, collesque supini.
Et merito quando Uranie me denique temnit.
  O quoties molli sub gramine fontis ad oram,
Dum crispæ tremulis vibrantur flatibus undæ,
Hæc memini dixisse jocantibus! Ite Favonî,
Sic vos Chloris amans sertis fragrantibus alas
Innectat, roseoque capillos perpluat imbre;
Ferte illi, supplex Lycidas rogo, ferte salutem;

Et desideria, & mœsti suspiria cordis,
Questusque, & lacrymas, & adhuc improspera vota.
Dicebam ventis, retulerunt omnia venti;
Sed frustra, quando Uranie me denique temnit.
Huc ades ô Philomela: tuos nam sæpe dolores
Flens ipse audivi memorantem; & sæpe vicissim
Ore favens nostros studuisti audire labores.
Si tibi dulce meum quicquam fuit, ocyus alis
Cœruleum per iter delabere, qua nemus ingens
Hospitibus Musis felices educat umbras.
Hic illam invenies: hic me sua vincula primum
Implicitum tenuere; & vincula ferre juvabat.
Sic dices Philomela: O docti gloria cœtus,
Misit me Lycidas; an adhuc tuus? Et tamen olim
Ni falso sibi plaudit, amabas hunc quoque Diva.
Plurima namque aliis occulta aperire solebas.
Et cum triste vale ferret, complexa sereno
Mulsisti vultu lacrymantem, & dura querentem
Dissidia; & reditus spe solabare futuri.
Interea fruges jam septima demetit æstas,
Promissi nec spes reditus tamen ulla refulget.
Quod si etiam durant fastidia, protinus atro
Indignantem animam præcludi funere cernes:
Inque meo leti tumulo celebraberis auctor
Causaque: nam hoc tumuli scribetur marmore carmen.
Uranie Lycidam nimium aspernata peremit.
Hæc Lycidas: mistis sic fletibus excipit Ægon.
Ægon. Mutantur pratis sua gramina, fontibus undæ,
Arboribus fœtus. Nec Damon semper easdem
Cogit in arva boves, nec eosdem Tityrus hœdos.
Omnia cum mutent, cur non & tædia muto.
At vidi cytiso satiari sæpe capellas,

Et lauri baccis merulas, & nectare fucos.
Nam si apis usque thymo vescatur, rore cicada;
Nec thymo apem vesci libeat, nec rore cicadam,
Dulce humor violis, & adultis frugibus æstas.
Sed neque perpetuis gaudent violaria rivis:
Sole nec assiduo placet arida frugibus æstas.
At mihi non ullis fas est odiosa levare
Interdum vicibus fastidia: protinus idem
Urgetur misero labor, & redit actus in orbem,
Jam quater in silvis pastori fraga leguntur,
Et toties grato cerasus se pondere curvat;
Ex quo istos colles & pascua nota frequento
Obdurans. Nec tam lepori sua cognita sepes,
Nec tam præpetibus frondosa cubilia cervis;
Quam mihi sunt notæ Carthaginis, Ilii & arces,
Ideque, Xantusque, & pulchro flumine Tybris.
Cantavi toties, quo flebilis Orpheus antro,
Ah! miseram Eurydicen, infelicesque hymenæos
Lugeret; quaque amissas reparaverit arte
Pastor apes. Fauces vox deficit ipsa. Capellæ
Me quoque jam fugiunt, repetiti dum piget illas
Carminis, atque greges alios, alia arva sequuntur.
Ite, nec invideo felix pecus, ite capellæ.
Tityrus, aut aliquis Divûm de gente Menalcas
Per juga dein meliora, & gramineas convalles
Vos aget, atque novis recreabit cantibus aures.
Tantum, ne nimium placeat sibi; neu male nostris
Indutus spoliis, victo velut hoste triumphet.
Vidi ego dum proprias miratur Silvius uvas,
Tollere se fastu ante alios: dein turbine iniquo
Grandinis æstivæ populatas ingemere uvas.
Vidi ego dum lætis Damon se jactat aristis,

Vicinas ſegetes contemnere; dein Jove duro,
Pleiadis aut caſu disjectas conqueri ariſtas.
Et tu Tityre flave, & tu formoſe Menalca;
Tityre vane animi, Divûm de gente Menalca,
Fors olim amiſſos deſerto in litore honores
Flebitis, aſpicietque altis de montibus Ægon:
Aſpiciet, veſtro & luctu lætabitur Ægon;
Quando illum indigna ſpreviſtis ſorte jacentem.
Hæc pueri inter ſe jactabant. Flentibus illis
Juppiter intonuit cœli de parte ſiniſtra,
Et paulum luctus tali omine mulſit acerbos.

DAPHNIS.

ECLOGA II.

In gratiam V. C. Joannis de Vyenne, Abbatis Sancti Martini apud Nivernum.

THYRSIS, IOLAS.

THYRSIS Sequanides, & Phœbi cultor Iolas,
Ambo concordes animis, ſine litibus ambo
Rivales, ibant ſoli per devia rura
Obliti ſociorum. Urebat Daphnidis illos
Namque amor aſſueto violentius. Unus in ore
Daphnis erat, unum ſpirabant pectora Daphnim.
Imprimis cura hæc puerum mordebat Iolam,
Num placeant illi ſua carmina. Nam neque tantum
Fama juvat, neque laus; quantum tua gratia, Daphni,
Hæc viridi potiorque hedera, & Permeſſide lauru,
Queiſque alii gaudent præcingere tempora ſertis.
Devenere, fugax trepido qua Niveris amne

Inter populeasque umbras, alnosque comantes
Murmurat, & soles undis defendit iniquos.
Tum sic unanimen Thyrsin compellat Iolas.
Iol. Cur non Thyrsi, pari quoniam succendimur igne,
Inque vicem nostros fidi conscimus amores,
Cantamus Daphnim? mulcentur carmine curæ,
Atque sitis rivis, & opacis frondibus æstas.
Thyrs. An mihi sit quicquam jucundius? aspice, flumen
Daphnidis audito murmur compressit aquarum
Nomine: nec jam ullæ strident per prata cicadæ,
Nec jam ulla alludit calamis fluitantibus aura.
Daphnis abest: cantus nostros tamen audiet absens,
Audiet, ipse suo gratusque favebit honori.
Iol. Incipe quandoquidem hic mollis substernitur herba,
Alnus & implexis præbens umbracula ramis
Desuper incumbit, lambunt vestigia lymphæ.
Incipe Thyrsi, meos referam dein ordine versus.
Thyrs. Nymphæ Niverides, qui vos tunc squalor habebat!
Cum Daphnis procul hinc ageret diversus ab oris
Ignoti Vidulæ prope flumina. Nam neque campis
Cultus erat, nec honor pratis, nec gratia silvis.
Flores quin etiam rubigo insederat ipsos,
Et passim hirsutis horrebant vepribus horti.
Ut venit, ut tenet hæc Daphnis loca; protinus agris
Mutatur facies: horror suus excidit hortis,
Redditus atque honor est pratis, & gratia silvis.
Daphni tuum rupes etiam sensisse feruntur
Adventum, & duri crevisse in tecta molares
Sponte sua. Ipse etiam tilias licet arida tellus
Protulit, & virides suspendit in aere cryptas.
Daphnis & arboribus brumas defendere tristes

La Vesle fluvius Remos alluens.

Instituit; Daphnis prohibere à floribus Austrum.
Ille etiam gratos spinis induxit odores,
Ille etiam rhamno pretiumque & nomina fecit.
Fortunate senex! hic inter florea regna
Et saltus lætos facilis tibi ducitur ætas.
Et nunc propter humum nascentia carpere fraga
Gaudes, nunc cerasi rubros legis arbore fœtus,
Quæ mittas calathis ad amicos munera plenis.
Ah! ne cœruleus per gramina repserit anguis,
Innocuasque dapes tristi corruperit aura!
Ah! ne nectareum libaverit ore cruorem
Eruca, & virus cum morsu afflaverit atrum.
Fortunate senex! tibi silvis ecce relictis
Nocte dieque refert sua carmina dulcis aëdon.
Te merulæ læto garritu sponte salutant,
Te rauca celebrant formosæ voce columbæ.
Omnia, Daphni, tuum tangit decus, omnia honori
Certatim famulantur: amant namque omnia Daphnim.
Dum pinus montes, dum flumina myrtus amabit,
Pulchra umbras laurus, soles cyparissus apricos;
Niveris ad ripam celebrabere. Nec tibi Lethes
Pocula sunt metuenda. Premat licet omnia Lethe,
Daphni, tuum nomen fama immortalis habebit.
I*ol.* Dulce mihi murmur fugitivæ in vallibus undæ,
Dulce avium plausus, & amabilis aura Favonî
Undantes tremulo dum flamine crispat aristas.
Sed neque lympha juvat me tantum garrula, plausus
Nec volucrum, molli nec crispæ flamine aristæ;
Quantum, Thyrsi, tuo deductum pectore carmen.
Thyrs. Jam desueta diu mihi fistula. Vox quoq; Thyrsin
Conatu sæpe in medio frustratur hiantem.
Quanquam ipsum memini Pana æquiparare canendo.

Omnia tempus habent, versus quoq; Tetrica postquam
Nos habuit Sophie, Musa auersata reliquit.
Sed tu parce, puer, causando ducere tempus.
Iol. Daphnin ad astra feramus: amat vos vestraque Daphnis
Munera, pastores: illi quoque fistula curæ.
Daphnis & ipse boves Arduenna pavit in alta,
Otia cum silvis & pax tranquilla manebat:
Nec miles pecori exitium, nec vincla magistris
Ulla minabatur. Non illo tempore quisquam
Aut melior turbare lupos, aut fallere vulpes;
Nec melior quisquam graciles inflare cicutas,
Aut versus calamis componere. Vos ego Musæ
Testor, quæ toties illum vidistis agentem
Faunorum Dryadumque choros sub montibus altis.
Nunc etiam, quamvis nive tempora texerit ætas,
Non oblita seni juvenilia. Sæpe ego Daphnim
Æstivos vidi cantando condere soles.
Nec Damon alio fertur didicisse magistro:
Damon qui potuit mollitas sub juga tigres
Mittere, & ad numerum salientes ducere tauros;
Damon qui dubiam fecit tibi, Mantua, palmam.
Me quoque jam vatem, si non & fallere tendunt,
Pastores perhibent ex quo illum visere cœpi.
Quamvis, Pirenes, atque Aoniæ Aganippes
Transierint longe mihi pocula: nec juga Pindi,
Nec fontes sacros recluserit augur Apollo.
Pro mihi Pirene, pro fatidica Aganippe,
Daphnidis unus amor mentem impulit. Ille medullis
Cœlestem accendit Phœbo præsentior ignem.
Sed quid, Daphni, tuo sit jam insuperabile amori,
Si valuit sævos moderari pectoris æstus,

Et

Et præbere animo solatia ? si mihi pulchræ
Uranies desiderium, & spes tempore sero
Dilatas lenire, modumque adhibere dolori ?
Te sine, blande senex, mihi funere tristior ipso
Vita fuit ducenda. Carerent lumine soles,
Et saltus umbris, liquidis & flumina lymphis,
Hibernoque gelu squaleret odoriferum ver.
Te sine jam nullus terris superaret Iolas.
Ut vitis Baccho decori est, ut Palladi oliva,
Populus Alcidæ, pulchro sua laurea Phœbo;
Tu decus omne mihi. Nec tantum gramine vaccæ,
Nec thymo apes gaudent, tenera nec fronde capellæ;
Quantum, Daphni, tuo aspectu lætatur Iolas.
Ergo Liger Tyberi miscebitur, Elaver Istro,
Et Rhodanus Tamesi, & flaventi Sequana Ibero;
Ante tuæ quam me capiant oblivia laudis.
Seu face purpurea terras incendet Eous,
Seu tenebras referet nox humida; nil nisi Daphnim
Cantabo. Daphnim silvæ & cava saxa sonabunt,
Æmula per valles Daphnim modulabitur Echo:
Æternúmque suis inscriptæ nomina fagi
Corticibus, Daphnim nostrosque loquentur amores.
Thyrs. Non tibi frustra ignis præcordia tantus adurit.
Nam Daphnis gemitus, cum tu discedere velles,
Et lacrymas fudit, teque amplexatus euntem,
Hic mecum dilecte mane, mane, inquit, Iola.
Sed jam serus oves sub tecta reducere vesper
Admonet: inceptum cras perficiemus honorem.

AD EUMDEM

In historiam militarium viarum à Nicolao Bergier scriptam.

DUM volucri pennâ Latiarum strata viarum
Pastor obit, captique refert miracula mundi,
Ipse sibi arte viam mirâ munivit Olympo,
Et paribus scriptis Romanum æquavit honorem.
Obstupui visu; & quamquam spes maxima dictis
Facta, Vyenna, tuis fuerat; mens conscia veri
Invenit majora tamen, promissaque rebus
Victa suis ultrò agnoscit, gaudetque fateri.
Quid dicam, unde novæ surgent exordia laudis?
Ten' memorem egregius Cœci labor Appia Claudî
Appia Romulidum quondam regina viarum;
Vel quæ Flaminii te jactas nomine, vel quæ
Æmilii servas æterno in marmore famam;
Atque alias, quas dum terram victricibus armis
Æneadæ lustrant, decorum monumenta suorum
Extruxere opere immenso, nec dispare sumptu,
Cui vix tot census, tot vectigalia latè
Regnantis populi, & mundum ditione tenentis
Sufficerent. Quoties audacibus invida cœptis
Objecit natura moras; quotiesque labore
Indoluit victum numen, legesque recepit?
Depressi montes, æquataque culmina campis,
Aggeribus valles obductæ & molibus altis,
Ac jussi substare lacus, perque invia ductum
Flumina iter, medioque diremtus limite Nereus
Ad frænum docilis captivos volvere fluctus.
Sæpe etiam excisæ rupes, pertusaque saxa

Fornicibus longis, perque intima trames apertus
Viſcera petrarum, & cœci penetralia Ditis.
Huc adde egregias cultu, ſpoliiſque ſuperbas
Pyramidas populorum, auctoſque inſignibus arcus,
Balneaque, & thermas, & vulgi gaudia circos,
Et vota in medio belli diſcrimine templa.
Hæc & plura ſuo ſpectanda volumine Paſtor
Exhibuit, nullis ante intellecta priorum;
Et quamquam tritos Latii deſcribere calles
Aggreſſus, tamen aſtra novo ſibi limite pandit.

CHRISTO JESU
IN EUCHARISTIA
DE CORDIBUS TRIUMPHANTI.
EPINICIUM.

STERNITE fronde vias & pictis compita velis,
Spargite ſerta manu, date tura, incendite odores:
Purpureâ paſſim florentes luce feneſtræ
Luxurient, vincantque ſuis funalia ſolem
Ignibus. In cantus & verba precantia voces
Effundant liquidas pueri innuptæque puellæ
Certatim, feſti reſonent toto æthere plauſus:
Victor adeſt Deus, Ecce Deus. Non qualis opacâ
Nube vehens olim Zephyros per inane jugales
Cum tonitru ciet, & triſtes denuntiat iras
Gentibus, inque reos cœlo gravis ingruit ultor:
Sed felix placiduſque ſuis, & dignus amari
Ingreditur famulas populis lætantibus urbes,
His ſecum referens pacalis munus olivæ.

O victor ! (nam quo potius te nomine dicam
Magne triumphati ſine vi , ſine milite , mundi
Arbiter ac princeps ?) gravibus non preſſa catenis
Poſt currus it turba tuos , lacrymoſaque reges
Agmina felicis turbant ſpectacula pompæ ;
Non tibi captivæ dejectis mœnibus arces
Invidiam , non regnorum fumantia buſta
Conciliant, tinguntque tuas fuligine palmas.
Sed Pietas comes , & miti Clementia vultu ,
Atque Fides , atque in dubiis certa anchora rebus
Spes , circum duxere choros. Tibi prævia latè
Gratia iter ſternit , manibus cœleſtia plenis
Dona ferens , totaſque in vulgus prodiga ſpargens
Divitias : tibi certatim plaudentibus alis
Siderei alludunt juvenes : te regia cœli
Ambit , victorique humeros ſupponere gaudet.
Præcipuas ſedenim reliquis cedentibus ultrò
Implet Amor partes , magni pars ipſe triumphi
Maxima. Non illo quidquam præſente , ſeveri
Majeſtas habet , aut tumidi victoria faſtûs.
Quin adeò metuens ne non tolerabile numen
Mortales hebetet viſus ; refringit amicæ
Oppoſitu nubis radios , oriſque ſerenat
Fulgura , quò fas ſit cunctis impune videri ,
Et ſolos retinet queis pectora torreat ignes.
Nec vero his Amor officiis contentus ; inermem
Chriſte , manum reddit tibi , ne punire nocentes
Ut cupias , poſſis : adimit quoque luminis uſum
Crimina ne videas : aures tibi denique claudit ,
Ne pateant jactis ultura in numina probris.
Sic te ſponte adigis ſub vincula : quique triumphas,
Ipſe triumpharis proprio ſubjectus amori.

O animæ turres, & claustra impervia ferro,
Ne pudeat portis, nunc demum ivisse reclusis
Sub leges, ipsâque viam fecisse ruinâ.
Tuque meum pectus, quamquam munimine circum
Obseptum triplici, superesque adamanta rigore,
Cede Deo, totoque sinu complectere ovantem.
Hoc petit, hæc illi est tantorum meta laborum.
Æternosque feret clemens tibi victor honores.

COR
IN AMORIS OFFICINA RENOVATUM.

ADDE fidem vati, pronasque his vocibus aures
Posteritas, memorique animo mea dicta repone:
Mira canam. Piceis nox orbem involverat alis,
Jamque poli media cursum statione tenebat:
Cum subito visa ante oculos discedere late
Culmina, & immissa compleri luce penates.
Quaque secans umbras radiato limite sulcus
Funditur, aurati faciens commercia mundi;
Dius Amor magna fratrum comitante caterva
Improvisus adest. Dependet eburnea collo
Telorum custos: manus altera sustinet arcum:
Altera præfixo vibrantem adamante sagittam.
Et prior: O socii, quid enim mea jura moratur
Accipere, & domino submittere pectus amori?
Nempe gerit triplex circa præcordia ferrum
Durus, & à blando nequicquam figitur arcu:
Fracta morâ cuspis, solidoque illisa resultat
In nostrum reditura caput. Quin irrita quando
Vis perit, & nullis rigor est superabilis armis,
Ingenio certare juvat. Depromite cunctas

Nunc in opus mecum vires, artemque magistram.
Occupat imperium factis pennata juventus,
Nuda caput, vestes cubito collecta revinctas.
Pars optare focis sedes, & condere saxo:
Pars silicum flictu vivacis semina flammæ
Excutit, & motis certatim ventilat alis.
Hic parat incudem, tuditesque industrius aptos;
Ille lacum fodiens propriis sudoribus implet.
Interea furtim laterum compage soluta
Dius amor pectus, nullo cum vulnere, miti
Scrutatur jaculo, fibrisque innoxius errat;
Si cor forte manu demum tractabile flecti
Se sinat, & tactu saltem propiore moveri.
Erubuit sperasse Deus: simul angit acuto
Ungue secans nervos, & vincla tenacia solvit.
Corque æris rigidum, aut montani roboris instar,
Protrahit in lucem, sociisque ostentat. At illi
Protinus ardenti gelidum immersere camino;
Irritantque focos pennis, animasque ministrant.
Admovet ipse manus operi, massamque rebellem
Forcipibus stringens uncis, qua flammea vento
Vis animata furit, versat volvitque per ignes,
Creber, anhelanti similis: domitamque vapore
Subjicit incudi. Tum fratres ordine certo
Brachia docta movent, alternisque ictibus instant
Ad numeros; perguntque rigentem tundere massam.
Nec mora, nec requies. Denso cor verbere tandem
Flectitur, ac flamma victum superante liquescit.
Vicimus, exclamant juvenes: dominique triumphum
Ore sonant læto, plaususque ad sidera tollunt.
At Deus: Haud satis est doctam mollisse per artem
Cordis, ait, longo duratum frigus ab ævo:

Quin amet, ac noſtris fiat penetrabile telis.
Accipienſque manu facilem ſub pollice ducit
Materiam ; & vario ſubigens medicamine, miſcet
Tres lacrymas, totidem gemitus, quos flebilis olim
Expreſſit Metanœa ſinu : precis adjicit imbrem
Mellifluum, & tenues divini nectaris hauſtus.
Denique cœleſtis rutilo mucrone ſagittæ
Ipſe ſuum nomen, titulumque inſcripſit honoris:
Hic amor æternos glaciem convertit in ignes.
Hæc ubi facta, novum lateri cor reddit aperto:
Et Deus ex oculis ſuperas evaſit in auras.

SOL ORIENS.

SOL effert rutilum cœlo caput; atque ſereno
Aſpiciens terras vultu, mortalibus ægris
Optatæ reddit lucis cum munere vitam.
Illum omnis merito venientem gaudet honore
Præverti natura. Feræ, pictæque volucres
Motibus, & læta, qua fas eſt, voce ſalutant.
Ipſæ etiam fagi, ipſæ etiam ſentire videntur
Sideris exortum dura ſub cortice pinus:
Ad numeroſque movent frondes, & murmure rauco
Gaudia teſtantur. Nec diſpar floribus ardor
Inceſſit. Gratos properant diffundere odores
Certatim, puris adolentque vaporibus auras,
Inque ſua dominum venerantur imagine numen.
Salve orbis decus, & cœli pulcherrima lampas,
Aſtrorum dux atque pater, quóque omnia cernunt
Mundi oculus. Tu naturæ certiſſima vita
Atque animus. Tibi regalem diadema coronat
Auratis frontem radiis. Te flammeus axis

Æterno portat cœli per templa triumpho.
At quocumque pedem felix & lumina torques,
Continuo alma dies oritur, fugit umbra, tenebræ
Sub Styga præcipitant, nigra mergitur oceano nox.
Nec vero flamma ſol deficiente laborat,
Aut triſti dolet obductos caligine currus.
Hæc Phœbe, hæc quæcumque aliena luce coruſcant
Damna pati metuant ſtellæ. Non deficit ignis
Divinus. Cumque in medio ſe limite condit,
Invidia lunæ, atque objectu corporis atri,
Creditur amiſiſſe diem; tunc ardet Olympo
Purius, & lunæ tenebras noctemque remittit.

Unde tanta poëtici ſpiritus carminumque varietas.

NESCIS care puer, quantas Aganippidos undæ
Eſſe poteſtates Pindi regnator Apollo,
Quam varios uſus voluit. Fons unus in alveos
Scindit ſe plures: ſed non vis omnibus una
Nam ſacer erumpens variis ſiphonibus humor
Ora modis vatum fingit potantia miris.
Hac elegos, illa molles de parte phaleucos
Continuo ire datum. Tragico voluuntur iambi
Cum ſonitu; heroï grandes placido agmine currunt:
Labitur ad numeros modulatis fluctibus ode.
Ipſa loci facies oculos invitat euntum,
Aſpectuque ſuo mulcet. Conſurgit in auras
Tectorum in medio geminato vertice rupes
Structa manu: concha, poſitiſque ex arte lapillis
Naturam ſimulavit opus. Longo ordine circum
Diverſæ effigies ſtant; & jaculantur aquæ vim
Ritu quæque ſuo largam. Bicoloribus alis

Fama volans, lauruque caput redimita virenti,
Ære ciet pugnas, regesque hortatur ad arma.
It lituo longe proruptum flumen. At illo — Heroïca poësis.
Mæonii sese properant immergere olores,
Cumque undis numeros & Martia carmina ducunt.
  Parte alia auratis graditur regina cothurnis,
Scissa comam, laniata genas. Tum cuspide sæva
Ilia transadigit. Liquor alto vulnere manat
Purpureus; verusque potest cruor ille videri.
Hinc Tragici potant, mentesque ad grandia fingunt — Tragœdia.
Crimina fortunæ cantanda, virûmque labores,
Et magnos rerum fato sub vindice casus.
  At Venus in brevibus soccis & simplice amictu,
Sparsaque inornatos crines per eburnea colla,
Neglecto & cultu formosior, improba gaudet — Comœdia.
Jurgia & insanas juvenum componere lites,
Furtaque, servilesque dolos, vanumque thrasonem,
Subductosque seni loculos, dum stertit, avaro.
Dicta Deæ ac gestus taciti mirantur amores.
Illa levi feriens terram pede, prolicit amnem:
Unde bibunt, queis aut divini fama Menandri:
Aut Libycæ Sirenis honos, præcordia tangit.
  Non procul hinc Satyrum tergo rudentis aselli — Satyra.
Hærentem aspicies. Dependet buxea collo
Fistula, non paribus crescens de more cicutis.
Læva quatit virgam, pigrumque urgere laborat
Quadrupedem. Ridet circum lasciva juventus,
Atque jocis misero salibusque insultat amaris.
Ipse autem naso rivum exertoque molari
Eructat duplicem. Naso qui labitur humor,
Innocuos generat risus dulcesque cachinnos,
Et quæ qui patitur convitia, credit amari.

At quæ dente putri saliens micat unda, colorem
Fellis habet, potu & bilem succendit acerbo.
Proritatque animos, letumque in vulnere linquit.
Lyricum carmen. Amphion fidibus mulcens delphina canoris
Inde mari vehitur. Glomerant se vitrea circum
Numina Tritones, pendentque canentis ab ore
Attoniti. Patulis geminos de naribus efflat
Interea piscis fontes, pulsatque vicissim
Humenti citharam plectro. Bibit impigra vatum
Gens latices, & fatidico se proluit haustu:
Tum vero heroum superis exæquat honores.

DE

TRANSFUGIO CORDIS.

Ad amicum amica expostulatio.

ISTA quidem vis est. Quid enim committere tantum
Imprudens in te potui, dilecte Menalca,
Ut mihi cor furto vulsum radicibus imis
Surriperes? hæc Musarum pro munere solvis?
Debueram certe, si mens non læva fuisset,
Præsentire dolos, & quæ me damna manebant:
Cum primùm vultusque nives, capitisque verendam
Canitiem, & signis qui plurimus extat in illis
Candorem perspexi animi, moresque serenos,
Et come ingenium, & juvenilem penè senectam,
Doctrinæque capax pectus, Phœboque sacratum
Et Musis, vegetamque effœto in corpore mentem.
Ex illo namque insidias & dulcia tendens
Vincula, cœpisti cordis, blandissime, fluxam
Sollicitare fidem, nostroque avertere sensim

Obſequio, atque tuas me diſſimulante vocare
Sub leges mirâ illecebra ac dulcedine victum.
Ex illo tua perpetuo circumvolat ipſum
Effigies: te nocte vigil, te luce renatâ
Cogitat, in te uno cura inclinante moratur.
Nec ſatis hoc illi eſt, ni tota à ſede revulſum
Ad te exire ſui pennâ feſtinet amoris.
Exeat, inque ſinu, quam non reperire priori
Sub domino potuit, capiat felice quietem.
Sed ne te lateat natura, novique clientis
Conditio ac mores; paucis adverte, docebo.
Vividus eſt olli flammæ vigor, ignea virtus,
Formaque nativo referens in acumine flammam:
Irrequies motus, tremuloque ſimillimus igni:
Ore vomit flammas, ſunt huic quoque pabula flammæ:
Inſontes flammæ, quas non Venus improba telis
Succendit, fallaxve auri nitor, aut mala vulgi
Gloria; ſed ſincerus amor, generoſaque honeſti
Ambitio, & gaudens luxum neſcire voluptas.
Illos cauſa eadem nutrit, quæ ſuſcitat ignes.
Atque ubi materiam caſtis ardoribus aptam
Invenere, huic æternis amplexibus hærent,
Conſtantique fide; quam nec longæva vetuſtas,
Annorumque vices, nec toto diſſita mundo
Corpora diſſolvant, nec iniquæ injuria ſortis,
Aut gelidæ noctis frigus, cinereſque ſepulcri,
Feraleſque umbræ, triſtiſque oblivia Lethes.
His tibi cor nexum illecebris, dilecte Menalca,
Nulla ſui ſentire poteſt diſpendia amoris:
Æternæ exiſtent æterno ex fomite flammæ.
Nec tamen una meum commendat gloria pectus;
Quod ſit ab alterius caſtis penetrabile telis:

Urit amore sui multos quoque, nec genus illos
Indecores, quos hîc longus meminisse viritim
Sit labor. Ex uno reliquos, tantum instar in uno est,
Conjicias. Deus, ipse Deus, cui flore micantes
Terra sinus pingit nequicquam, optatque videri
Luminibus formosa suis; cui sidera crines
Auratis comunt radiis; quem Luna fatetur
Curarum auctorem grato pallore suarum;
Cujus ab igne calet Phœbus; quem cœrula Tethis
Ardet habere procum, & votis certantibus ambit
Incassum: nostri jampridem flagrat amore
Pectoris. Huic & delicias, & gaudia cœli,
Gaudia mortales longe exuperantia sensus,
Interdum partitur, & ubere proluit haustu,
Alliciens, hacque invitans dulcedine tardum.
Sæpe etiam subiit ingens penetralibus hospes,
Accubuitque sinu parvo, visusque quietem
Hujus in amplexu & felices quærere somnos:
Aut sacra ipse suos expressit cuspide vultus,
Insertumque notis nomen pretiosus amator
Exsculpsit, tacitisque loquentia signa figuris.
Nec mora nec modus est: donec cor denique victum
Exæquet curas, casto & respondeat igni.
Gloria, crede mihi, magna est, dilecte Menalca,
Rivalem meruisse Deum; quodque omnibus ipse
Ambiat officiis, ultro te tollere munus.
At quoniam ut soles geminos, sic bina recusat
Corda pati natura; tuum donare vicissim
Te decet. Unus enim merces æqualis amori
Est amor, & solo constat bene pectore pectus.
Quam gratum mihi pignus erit! quæ cura tuendi
Tantum depositum non sollicitabit amantem?

Quos illi cultus & relligionis honores
Non referam, gratus Musis Phœboque sacerdos;
Victima erunt lacrymæ, & dulci suspiria questu
In numerum sociata, & gaudia mista dolori.
Ipse comam lauri redimitus fronde nitentem,
Concipiamque preces & non improspèra vota:
Quæ, si nec surdum est, nec duro durius ære,
Audiet, éque sinu nolet discedere nostro.

IN NATALEM S. JOANNIS BAPTISTÆ,

ELIAS FATIDICUS.

AD ILL. V.

PETRUM DANIELEM HUETIUM.

VOS mihi nunc sacrum natalem, ortusque beatos
Zacharidæ pueri, quo tota exultat Idume,
Cui Libani & celsæ salierunt Thaboris arces,
In numerumque suas Jordanes impulit undas;
Dicite cœlicolæ. Nam primi nomen, & ingens
Præscistis longe decus; ignaroque parenti
Promissæ fato prolis monstrastis honorem.
Tuque adeo Isacidum jam felicissima matrum
E latebris erumpe tuis. Tibi dedecus alvi
Ista dies, sterilisque senectæ opprobria demit;
Atque moræ tanto pensat fastidia partu.
Nec vero tibi consuetos Lucina dolores
Attulit enixu in primo: nec dulce parentis
Quæsitum multo tribuit discrimine nomen.
Sed facili castus solvit se pondere venter
Sponte sua. Qualis maturus ab arbore fœtus

Labitur; aut riguus liquefactis nubibus olim
Ros cadit in terras. Tibi enim, tibi Virgo pudicos
Fœta sinus, totumque utero complexa Tonantem,
Adfuit, admovitque manus. Illa oscula nato
Prima dedit; prima arridens ad pectora pressit;
Et tepido teneros artus involvit amictu,
Componens cunis; dixitque faventia verba.
Nec minus Elysiis sanctorum examina vatum
Astiterunt campis: radiato vertice Moses
Monstrificam quatiens virgam, citharaque decorus
Jessides, domitique Elisæus terror Averni,
Et regum Amosides genus, & qui tristia bella,
Versasque urbis opes peregrini Euphratis ad oram
Dum gemit, ah! liquidas turbavit fletibus undas.
Venit & ignito senior per nubila curru.
Thesbites: blandeque suum complexus alumnum,
Præscia venturis fatis sic ora reclusit.
Sancte puer, quo non alius sub luminis auras
Fœmineo major nixu, nec carior astris
Prodiit Adamidum! non te florente juventa
Consuetis victi illecebris genuere parentes;
Inque tuos ortus partem sibi nulla libido
Vindicat. Effœtos sed quæ succendit amantes
Cœli flamma fuit, stellisque simillima puris:
Unde novus fulges aurato Lucifer igne,
Antiquam removens noctem mortalibus ægris,
Præque tuo veniens optatum lumine solem.
Sancte puer, non te mollis contagia vitæ
Crescentem inficient, blando illudetque veneno
Corporibus pariterque animis damnosa voluptas.
Sed simul ipse gradu poteris consistere, sylvas
Et deserta petes Solymis spelæa relictis:

Mel ubi agreste famem, tristique sapore locusta
Pellent, præteriensque sitim solabitur amnis.
Pro molli pluma, pro stratis murice pictis
Nuda torum præbebit humus, tenerosque camelus
Intonsis horrens setis male vestiet artus.
Interea nexu & terrenæ pondere molis
Libera mens, sedes rutilas inviset Olympi,
Unde illi genus: & cœlestum crebra fruetur
Colloquiis: numenque oculis mirantibus ipsum,
Hauriet, obtutuque hærebit fixa beato
Usque inhians. Nec sese unquam divertat ab illo
Ni patriæ clamor, jactæque ad sidera voces
Languentum Isacidum, & duro sub fasce gementum,
Numine placato rebus succurrere lapsis
Continuo admoneant, finemque afferre malorum.
Quas autem lacrymas tibi, quæ suspiria mœsto
Corde trahet, regem spectandi ablata facultas;
Virgineo quem clausum utero, sterili ipse parentis
Ventre latens quæsisti, exultastique reperto?
Illum inter scopulos, & seræ noctis in umbra,
Et cum exorta diem mundo reparaverit Eos,
Voce vocans, Stygii orabis crudele tyranni
Imperium ruat, & mortales extrahat Orco.
Ast ubi ter denis tandem natalibus ætas
Fecerit aucta virum; loca sylvis avia linquens,
Cœrulei, monstrante Deo, Jordanis ad oram
Consistes, cœlo venturæ nuntius iræ
Abramidis: ni mutati commissa retractent,
Seque suumque nefas purgent lustralibus undis.
Ergo omnis subito instinctu concurret ad amnem,
Et vacuas Judæa suis mirabitur urbes
Civibus. Has asper vestis rigor, atque verenda

Hæc vultus, primaque oculos in morte natantes,
Oraque, adhuc tacitâ Venerem damnantia voce
Illicitam, digitis tractare immitibus audet:
Dira & pungit acu, vetitos ne turbet amores;
Terrificamque jubet ſervare ſilentia linguam.
Atque hic ſingultu verba intercluſa relinquens
Thesbites, fugit Elyſias non lætus ad umbras.

MUSICI METAMORPHOSIS IN LUSCINIAM.

AD V. C.

JOANNEM HAMELIUM

CANONICUM ET ARCHIDIACONUM ROTHOMAGENSEM.

HARMONIÆ claro Phœbi de ſemine proles
Unica Luſcinius quondam fuit; omnia patri
Perſimilis, roſeos vultus, & eburnea colla,
Et flavos crines: vocem de matre ferebat.
Seu pharetram, atque humeris habilem ſuſpenderat arcum;
Phœbum arcu, & ſumpta juraſſes ſtare pharetra:
Seu nervo impulerat volucres ſtridente ſagittas;
Continuo juſlæ feriebant ſigna ſagittæ.
Non tamen hæc tantum, quanquam hæc quoque jure placebant;
Quantum vox puero placuit ſua. Prima voluptas,
Primus amor vocis: nec erat felicior alter
Et canere, & blando moderari pollice chordas.
Harmonie ſcires illum didiciſſe magiſtrâ.
Quin adeo, ut perhibent, materna lapſus ab alvo;

Impulit in numerum teneris vagitibus auras.
Cumque olim mœsto suspiria corde trahebat;
In numerum gemitus, suspiriaque ægra cadebant.
O quoties cunas circumstetit agmen Amorum
Infantis placidam gaudens turbare quietem,
Et dulces iras & jurgia grata mereri!
O quoties Nymphæ violas & cana tulere
Lilia, textilibusque onerarunt poma canistris;
Blandum avidæ risum, lenesque movere cachinnos!
Hinc ubi florentes adolescere cœpit in annos,
Et voci vires, & naturæ addidit artem:
Tum Phœbo invidiam fecit; potuitque videri
Judicibus Musis Phœbum superare canendo.
Vos, ô aërii montes, vos conscia testor
Flumina, & umbroso nutantes vertice sylvæ;
Carminibus nam sæpe suis parere coegit
Luscinius, jussitque alio migrare volentes:
An lyra Threïcii fuit imperiosior Orphei?
Illo Naïades, illo psallente Napææ
Continuere vagos ripis sine murmure fluctus;
Et multæ optarent juveni placuisse: sed Echo
Hunc sibi præ cunctis merito deposcit honorem,
Echo Hamadryadum pulcherrima. Viderat illum;
Et pariter vultu, pariter dulcedine vocis
Arserat: ingenuum nec dissimulabat amorem.
Ergo pedem quocumque tulit, cantantis ab ore
Pendet amans virgo. Sive is vagus errat amœnas
Per valles; gelido seu frigora captat in antro,
Æstivosque fugit soles; seu margine fontis
Gramineo recubans nervos impellit & undas:
Echo hæret lateri; sequiturque audita fideli
Plectra sono, paribusque modis æquare laborat.

Audiit has Faunus vicini e culmine montis
Delicias, magnoque furens excanduit æſtu.
Nam ſibi præ Nymphis Echo ſylveſtribus unam
Sperabat thalamo Faunus ſociare jugali:
Et ſæpe huic calamis ſurdas ludebat ad aures,
Sæpe incompoſito referebat carmine curas.
Addiderat precibuſque minas, & fletibus iram:
Virgineum ſi fors poſſet mollire precando,
Vel ſuperare metu pectus. Sed neſcia flecti
Nympha procum ridet: gemituſque preceſque ſuperbo
Faſtidit vultu, furias nec curat inanes.
Mollem quippe animum formoſior ignis adurit,
Nec jam alias victo potis eſt admittere flammas
Pectore. Luſcinius placet unus, & unus amatur.
Ah! quid agis virgo? Deus eſt quem deſpicis, aſper
Eſt Deus, & frænos docilis laxare furori.
Sed ſurdus nil audit amor: ſecuraque pœnæ
Mortali præferre Deum non ſuſtinet Echo.
Ipſe autem impatiens iræ, impatienſque repulſæ:
Ergo neſcio quis Fauno præponitur, inquit,
Speratoſque intercipiet fidicen hymenæos?
Sentiet ille tamen quem tu ſibi, perfida, præfers;
Sentiet, & dura faſtidia morte piabit,
Contemtuſque tuos. Noſtri ſolatia certe
Iſta doloris erunt, quod non potieris amato.
Sunt Dryades ſylvis aliæ, ſunt Naiades undis,
Nec forma indecores. Unam cur millibus amens
Antefero? non eſt Echo me judice tanti.
Talia flammato ſecum ſub pectore volvens
Ingreditur lucum Capripes: ubi fontis ad oram
Gramine ſub viridi par lene ſedebat amantum,
Demulcens curas cantu, molleſque viciſſim

Ad sua suspirare docens suspiria chordas.
Quos simul ac longe ferus aspicit, avia pulsans
Horrendo fremitu juga, convallesque supinas:
Et video, exclamat, vestrum mea probra furorem,
Et punire licet. Subitus nil tale timentes
Oppressit pavor, & vocem cum lumine ademit.
Ut vero rediere animi, & vox reddita Nymphæ est;
Tela Dei & furias contra miserabile pectus
Objiciens, totoque tegens sub corpore amantem:
Si qua, inquit, restat pietas, si gratia nostri
Ulla super, ferro juvenem violare nefando
Immeritum ne tende, vel hanc prius exue vita,
Et mea Luscinii per viscera transige pectus.
Una duos virtus concordi fœdere junxit:
Eripiet mors una duos, jungetque sepulcro,
Interea juvenis furtivo saucius ictu
Labitur, infelix sequitur quem virgo cadentem.
Qualis pampineis circumdata frondibus ulmus,
Cui multam agricolæ duri impegere bipennem,
Fessa ruit, traxitque maritam pondere vitem.
Haud aliter miseros casus tulit unus amantes:
Sic ambo in media sibi morte suprema dederunt
Oscula; sic animas ambo simul exhalarunt.
At caræ exitium prolis miseratus Apollo
Esse dedit volucrem, maculisque rubentibus alas
Aspersit memores effusi cæde cruoris.
Ille tamen priscum mutato corpore nomen
Servat adhuc, moresque suos. Par gloria cantus,
Par amor est. Illum sua nunc quoque diligit Echo,
Non jam Nympha Echo, & Fauni invidiosa voluptas;
Sed sine mole sonus, sine pondere vocis imago.

Luſcinium ſequitur ſylvis, & reddere gaudet
Nunc etiam teneros parili modulamine queſtus.

RIVI RIVALES.

AD V. ILL.

GUILLELMUM LAMONIUM

PARISIENSIS SENATUS PRINCIPEM.

SI quis adhuc te ruris amor tenet, urbe relicta
Huc ades, ô Guillelme: fori dum jurgia ceſſant,
Et Themis ipſa etiam poſitâ capit otia librâ.
Non tamen hic lites deerunt tibi: ſunt quoque ſylvis
Quas & ames rixas componere. Fontis ad oram
Dum ſedeo, raucæque ſilent per prata cicadæ,
Rivales nuper vidi concurrere rivos.
Si vacat, agreſtem nec dedignabere Muſam,
Dum tacet omnis ager, nemoris dum gratior umbra eſt;
Rivorum tibi ſollicitos referemus amores:
Rivales cauſam dicent te judice rivi.
Formoſi fontis cuſtos formoſior ipſa
Callirhoe geminos mediis urebat in undis,
Tantum perdite amor tua poſſunt ſpicula, rivos.
Ambo udis orti ſub rupibus, ubere venæ
Ambo pares, longis inſignes curſibus ambo,
Huc fato tulerant ſe diſpare. Mollibus alter
Luxurians ripis, læto cum murmure lymphas
Prata per, & ſaltus, & olentes floribus hortos
Evolvit; pictoque argenteus innatat alveo.
At torto ſeſe alter agens pede, ſentibus aſpris
Heu! lacerum corpus trahit, & vix per ſcabra ſaxa
Eluctatur: eunt adjutæ fletibus undæ.

Non tamen ille minus sibi Naiada destinat amens:
Et quamvis miser est; amat, & se poscit amari.
Ac prior, his illam certans mollire querelis
Cœpit. Eo dicente, trahunt suspiria venti,
Flent volucres, mœstis singultibus adgemit Echo.
SISTE gradum, fugitiva: tuus, licet ipsa repugnes,
Te tuus orat amans: certe usum nominis hujus,
Quem pro te patitur meruit labor. Hei mihi! duro
Si nequeunt etiam mitescere corda labore.
Nonne vides longis ut fessæ erroribus undæ,
Dum per tanta sequi divortia pœnitet illas,
Ah! miseræ bibulis ultro immoriuntur arenis.
Nec me adeo, quod inops, tenuique inglorius alveo,
Et rivus videor sine nomine, despice Nympha.
Dum properamus, aquæ pars faucibus hæret iniquis,
Pars est hausta solo, pars intercepta lacunis.
Dimidium nostri vix cernitur. An quia canos
Esse vides fluctus irâ infervescere credis,
Atque metu trepidas? Non induit ira colorem
Hunc illis, sed amor: mecum pallescere discunt,
Ipsi etiam & curas fluctus imitantur heriles.
Quem fugis? ille tamen multas quoque Naiadas urit,
Nec forma indecores, nec quas te judice amare
Sit pudor: Est Cyane, notum tibi nomen, in illis.
Sæpe mihi Cyane dotales obtulit undas:
Sæpe mihi dixit: Thalamo pulcherrime nostro,
Dum calor est, libeat requiescere. Molli amarantho
Pictus erat thalamus ferrugineisque hyacinthis;
Et gravis æstus erat, & eram defessus eundo:
Sustinui Cyane præter tamen ire relictâ.
Illa aspernanti tristissima quæque precatur:
Et valuisse preces sensi miser. Ecce ferenti

Per ſola plana pedem, pronaque in valle ruenti
Occurrit ſaxis pendentibus horrida rupes.
Ut vidi, ut tremui, ut ripæ conterritus hæſi!
Nam neque jam retro veſtigia ferre licebat:
Nec, ſi etiam poſſem, ſineret furor. Invia amanti
Nulla via eſt: crevere animi creſcentibus undis.
Jam rupem ſuper aſſurgit præruptus aquæ mons,
Diluviemque minatur: at illa immota ſolo ſtat.
Ipſe ut eram præceps ſaltu me immitto per auras:
Atque cadentem ingens ſequitur fragor. Unda reſultat
Pumicibus ſcabris illiſa, iterumque relabens
Cogit ſidere humum. Patet atro limes hiatu:
Meque rapit torto cum vortice, fertque ſub umbras.
Vos teſtor Stygii, pallentia numina, manes:
Immemor ipſe mei, ſed non oblitus amorum,
Callirhoen media formoſam in nocte vocavi;
Callirhoeque vale, vale ô pulcherrima, dixi.
Callirhoen ſurdo retulerunt murmure valles.
Inde tamen rupta redeo tellure ſub auras.
Sive fuit pietas; ſeu, quod reor, ira Deorum:
Et renovo Alphei miracula diſpare fato.
Nam mihi poſt tantos nulla eſt Arethuſa labores,
Quæ feſſum levet, & curas ſoletur amando.
Quin gravior clades ſuperingruit. Unda maligno
Dum fremit anfractu deprenſa & faucibus arctis;
Olli horrenda, ingens, immani corpore moles
Claudit iter. Rauco ſtridens rota vertitur axe,
Et longa exertos circumfert cuſpide dentes.
Credo equidem haud alio laceros Ixionis artus
Orbe trahi Stygiis ſpectant in vallibus umbræ.
Ter circum immenſos rapida vertigine gyros
Correpti latices obiere: ter incita curſu

Subjectam in cautem disjecit machina longe
Diversos: scopulis spumæ rorantibus albent.
Ipse fugam interea celerare, & murmure anhelo
Dira queri tormenta. Ut acutùm sibilat anguis
Terga solo sinuosa trahens, quem forte viator
Duro improvisum læsit pede. Nec mihi retro
Ferre oculos, tantus pavor est, fiducia restat.
Usque rotæ ante animum feralis oberrat imago.
Hinc alii atque alii salebroso in tramite casus,
Crebraque per sentes, per & implicitas vepretis
Longâ ambage vias, divortia. Sed quid inani
Jactare hæc studio ventis juvat? Improba nostros
Callirhoe ridet fletus, & pascitur illis.
Pascere crudelis; tibi jam felicior alter
Partus amans, cui flore torum muscoque virenti
Sternere mox libeat. Cupientem dicere plura
In præceps traxit dolor, & stagno intulit alto.
Prosequitur risu casum infelicis amaro
Rivalis: tum sic fari incipit. Atque ibi lætas
Exultare solo pecudesque ferasque videres
In numerum, & prono nutare cacumine pinus.
EGREGIAM vero dotem, & te conjuge digna
Rusticus ille procus fert munera. Nunc, age, ripis
Concine hymen hymenæe: tibi licet esse maritam
Callirhoe. Rigidis mucronibus aspera pumex
Scruposo thalamos jamdudum servat in antro.
Jam dira incipiet molles rota frangere fluctus.
Scilicet in pœnas sibi nubere blandus amator
Te velit, & magna luctum mercede pacisci?
Ah! fuge crudeles tœdas, fuge barbara vincla,
Et mecum propera felicem ducere vitam.
Quæ te conjugio tali non invida cernet

Naiadum

Naïadum? Tenuis nec enim & sine nomine rivus,
Ægre inter silices nisu eluctatus anhelo,
Obscurum juncis celo caput. Ubere venæ
Haud ego fluminibus magnis certare recusem.
Me quoque jam flumen dicunt, ubi frigidus alto
Humentem cœlo reclinat Aquarius urnam,
Pastores: potuique hoc dignus honore videri.
Aspicis, ut leni sese demittere clivo
Subjectas procul in valles mons gaudet? ibi udis
Picta sinum violis & odoriferâ calaminthâ,
Instravit cunas tellus nascentibus undis.
Illas vicinis Dryades de montibus, illas
Cognatæ mirantur Oreades; & pede circum
Exultant incomposito, exercentque choreas.
Projiciunt flores Hyale, & formosa Melhydris;
Blanditiisque fugam, sertisque inhibere laborant
Incassum: juvat ire, & qua suus impetus, & qua
Noster amor latices secum trahit: haud sine largo
Nympharum fletu, & maternæ murmure rupis.
Ecce sub extremum collem viridi area campo
Immensum excurrens protenditur: ulmus opacis
Ordine quadruplici mediam discriminat umbris.
Hac picturato feror invidiosus in alveo,
Illimemque vadis ago perlucentibus undam.
Hic mecum licet æstivos infringere soles;
Hic teretes grato strepitu objurgare lapillos.
Auratus tibi dotali sub gurgite ludet
Carpio, purpureisque cutem trutta oblita guttis;
Lenia miscebunt nivei certamina olores.
Ne nimis ista tamen placeant tibi: rustica rivos
Simplicitas juvat agrestes; mihi culta per artem
Gratior, & multo quæsita labore voluptas.

Nympha veni, & luxu nunc demum assuesce beato.
Te domus invitat felix, hortique superbi
Quos lavisse datur: pars sum quoque laudis in illis.
Et nunc citrorum sylvas mirabere olentes,
Antraque gelsemino fragrantia: nunc pede mecum
Errabis liquido per floriferos Mæandros,
Pallentes violas gaudens allambere, & ægris
Oscula ferre rosis. Data reddent oscula vitam.
Nec sua festivo desunt spectacula ludo.
Mille modis saliunt dociles ad nubila lymphæ,
Mille modis recidunt: sed dum saliuntque caduntque,
Vis tamen omnis abest; ludi trahit una voluptas.
Hæc & plura canentem averso numine rivum
Improba Callirhoe rauco cum murmure fugit.

JOANNIS COMMIRII

E SOC. JESU

CARMINUM

LIBER III.

AD SERENISSIMUM PRINCIPEM

CONDÆUM
SOLO LACTE VICTITANTEM.

ODE I.

E ſit pudori lacte regales mero
    Mutare, Borboni, dapes;
Luxu & remoto, pellere innocentib⁹
    Sitim famemque poculis.
Haud alius olim, rege Saturno, cibus
    Heroas aluit & Deos;
Cùm pura adhuc, recenſque ab auctoris manu
    Natura neſciret dolum;
Riviſque latice candido manantibus
    Curam & labores mergeret.
Tunc illa lacti concolor proles ſuo
    Agitabat ævum lætius;

Nec quid senectus, quidve lautitiæ comes
Foret podagra, noverat.
Tunc & capellæ plena siccantem ubera
Tellus adoravit Jovem:
Qui, ne sibi unquam tam bonus deesset liquor,
Nutricem Olympo transtulit.
Apollo dulci rore cum cuperet frui,
Servavit Admeti boves:
Mammasque crebro suxit, ambrosiæ ut vetus
Abstergeret fastidium.
Hoc ipse madidus nectare Alcmenæ puer
Nova fecit orbi sidera:
Quot ab ore guttæ, dum bibit, defluxerant:
Tot iêre per cœlum faces.
Languere inerti ne tamen crede otio,
Queis molle placuit poculum:
Lac auget animos. Inde magnorum venit
Effector operum spiritus,
Puroque bilis igne, cognata & ferens
Superas ad arces pectora
Æthereus ardor. Sic feros idem Hercules
Lactantis in matris sinu
Elisit angues; seque conciliis Deûm
Patrioque deberi polo,
Jam tum probavit. Sed quid exemplis fidem
De fabulosis quærimus?
Ephratæus ille pastor, immanes manu
Cui ludus ursos frangere;
Cui sæpe presso gutture horrendum fremens
Succubuit in silvis leo;
Virtutis unde robur indomitæ hauserat
Et cor pavere nescium?

Per ſola patrios rura ſectantem greges
    Succo fovebat vivido
Expers aratri vitula, & infeſtis lupos
    Laceſſere audax cornibus.
Hinc funda victrix, & Palæſtinus caput
    Suo enſe truncatus gigas.
Tibi ipſe teſtis, Borboni, an lac Martios
    Reſtinguat ignes pectore.
Dicat Batavo mutuam in cladem & probrum
    Male fœderatus Celtiber;
Epuliſque opimis fruſtra, & ardenti mero
    Germanus iram ſuſcitans.
Valles Senefi ſtrage cumularunt ſuâ,
    Vinoque rubrum & ſanguine
Auxere Sabim. Pinguia obſcœnas adhuc
    Paſcunt volucres corpora.
Seu cum Libyſſæ matris expreſſum bibit
    Mammâ furorem turgidâ,
In bella catulus fertur, & ſævos boum
    Triſtique cuſtodum nece
Exercet ungues. Efficaci poculo
    Ad arma ſic vigor redit,
Nova & juventus. Te quidem nuper tribus
    Cum vidit auctum laureis,
Hoſteſque trepido fugere cogentem gradu,
    Alſatia juvenem credidit.
Nunc ergo dum te rore vitali fovet,
    Vireſque feſſas recreat;
Lacti viciſſim reddis antiquum decus,
    Meritoſque honores aſſeris.
Nam jure dici meruit heroum cibus;
    Quando ipſe feciſti tuum.

Expugnato Limburgo; Hagenoâ & Tabernâ obſidione ſolutis.

Galli à voce γάλα, quæ lac significat, habere nomen dicuntur.

Jam Gallus omnis, nomini favens suo,
    Præ delicato nectare
Fastidiosus despuet suetas dapes,
    Spretique dona Liberi.
Jam rursus imbre lota divino, novum
    Trahent nitorem lilia.
At tu liquores quæ gravi nunquam ubere
    Summittere almos desinis,
Juvenca felix! si potest quicquam meum
    Spondere carmen, & potest;
Non fabulosis clara Graiûm versibus
    Io tibi se præferet:
Ex homine quanquam facta bos, Dea ex bove
    Templo remugît aureo;
Populosque blanda voce poscentes opem
    Oraculis conterruit.
Dicêre quondam nobiles inter feras
    Tenere Olympi pascua:
Vernosque cornu ducere aurato dies,
    Tauri marita lucidi.
Interea olentes perge regali memor
    Herbas alumno carpere:
Præstesque Francis, lactea ut serus via
    Condæus ad superos eat.

AD

AD EUNDEM
SERENISSIMUM PRINCIPEM
CONDÆUM:
POST SENEFENSE PRÆLIUM
ET
SOLUTAM ALDENARDÆ OBSIDIONEM.
ODE II.

QUIS me curuli per vacuum æthera
Nimbo volantem ſuſtulit, avios
Squalentis in colles Seneſi;
Qua ſociis inimica ſignis
Stant caſtra, ferro vertere Galliam
Jurata? Nigrum pulvere Martio
Agnoſco Condæum, & decori
Enguineum comitem pericli.
Proh! quantus illum per medias rapit
Ardor phalanges! fulmineâ ut manu
Bellator hoſtiles maniplos
Verſa fugæ dare terga cogit!
Jam decolores ſanguine Belgico
Undare campos; jam Batavûm ferâ
Cerno minorem ſtrage Sabim,
Scuta per & galeas anhelo
Retro ire curſu. Non ſua Teutonas
Caſtella denſis invia vepribus;
Non clauſa lucorum, & cavatæ
Diluviis ſub agros lacunæ,

Rupto paventem fœdere Cantabrum
Tutantur. Heros omnibus ingruit
Par unus : infeſtis viciſſim
Unum acies petit omnis armis.
Ter fœta nubes grandine ahenea
Flammiſque , nudum depluit in caput :
Ter funus in ſeſe fidelis
Vertit equus domino paratum.
Fies honeſto tu quoque vulnere
Nomen futuris nobile ſæculis
Henrice : nec patrem redemptum
Corporis oppoſitu tacebit
Injurioſo fama ſilentio.
Quin Roma priſcum Scipiaden novis
Submittet exemplis ; ſuumque
Te potius volet eſſe civem.
Io ! triumphum miles io ! canat.
Gallus triformem Geryona Hercules
Longo reluctantem duello
Parte ſui meliore fregit.
It truncus uno corpore ; nec triplex
Cervice feſſa ferre valet caput,
In ſeque diſcors ac rebellis
Altera Borbonidæ trophæa
Sub Aldenardæ mœnibus excitat :
Quæ cincta vanis obſidiis , fuga
Turpi reliquit ; mox daturus
Clade novum geminata honorem

AUREUM NUMISMA

CELSISSIMI PRINCIPIS

FERDINANDI

EPISCOPI PADERBORNENSIS,

COADJUTORIS MONASTERIENSIS,

COMITIS PYRMONTANI,

LIBERI BARONIS

DE FURSTENBERG,

AB EO MUNERI MISSUM.

DIALOGUS POETÆ ET NUMMI.

ODE III.

P. AT unde nobis luce pretiosa micans
Se sponte nummus ingerit;
Oneratque diti pondere humanas opes
Nescire juratam manum?
An fraudulento rursus olli Juppiter
Defluxit imbre prodigus?
Hermusne arenis dives, & avari Midæ
Voto superbus improbo
Pactolus illum fudit, aut Phœbi rotâ
Coruscus abstersâ Tagus?
Frondens metallum nunquid Hesperiis male
Deripuit hortis Hercules:
Vel flavus Helles vector Æmonii tulit
Ingens laboris præmium?

Mille an suorum delibutam cædibus
Multoque rubram sanguine
America glebam misit; in propria heu! nimis
Opulenta tellus funera?
Dic ipse, sodes, numme; nam te litteræ
Testantur haud fandi rudem:
Fortuna quæ te cepit; aut cujus viri
Clarus nites imagine?
N. Sum Ferdinandi munus, undosum caput
Cui Padera nascens subjicit:
Quem dominum adorat Luppia, Amisius vovet
Sibi destinatum principem.
Illius ora gesto: nam vir aureus
Effingi in auro debuit,
Sed innocente, labis & cunctæ integro,
Suísque simili moribus.
Procul hinc Jovis dedecora, furtũque Herculis;
Tinctumque parricidio,
Tædâque vellus Colchidis veneficæ
Olim redemptum Jasoni;
Midæque crimen flumini infusum; & suo
Pinguis cruore Mexica.
Me terra virgo sub serenis solibus
Primoque cœli lumine
Parturiit; orbi cùm crearet auream
Saturnus ætatem pater:
Cum fulva campis surgeret passim seges,
Auroque fronderet nemus,
Fluviisque late rutilus undaret liquor;
Nec inviderctur Tagus.
Præferre bifrons Janus hinc voluit suos,
Deique vultus hospitis:

Longum ut maneret sæculi cognominis
Impressa in auro gloria.
Per ora regum deinde, perque Cæsarum
Superbus ivi stemmata;
Sua quos Olympo flammeis virtus rotis
Evexit ac fecit Deos.
Sic destinatam Ferdinando bracteam
Fata excolebant provida;
Sic dedicabant. Ut pedo dignus forem,
Tot ferre sceptra debui.
P. O te beatum numme! cui formam viri
Simulare cœlestis datum,
Et Vaticanæ par tiaræ parvulo
In orbe complecti caput.
Nec te caminis, credo, deflagrantibus
Fluxisse toties pœnitet;
Nec pertulisse ferreas Brontis manus,
Et malleos Steropis graves.
N. Doleantne vero, quæ mihi immensum decus
Pretiumque tulerint, vulnera?
Hac scilicet pensantur incudes bene
Flammisque stridentes lacus
Mercede. Cari ferre vultum principis,
Constare caro par fuit.
P. Ergo alia, numme, in ora te verti nefas;
Aliudve nomen indui.
Lamna illa fugiat Cæsarum effigies pati,
Quæ Ferdinando serviit.
N. Et tu memento, qua decet, munus fide
Servare amici præsulis:
Suscepta nec enim sponte paupertas vetat
Sacræ esse custodem rei.

IN FONTEM DRIBURGICUM, MEDICATIS AQUIS NOBILEM: CELSISSIMI PRINCIPIS FERDINANDI PADERBORNENSIS EPISCOPI, &c. AMORE, MUNIFICENTIA, ET VERSIBUS, NOBILIOREM.

ODE IV.

MONTIS filia Bructeri,
Quæ ferri medicis tincta saporibus
Iburgum vetus irrigas;
Languentes animos ægraque temperans
Sanis corpora poculis,
Vi non Phillyridæ graminibus data:
Ut te gloria Naiadum,
Si fata annuerint, aspiciam libens!
O! ut stratus amem tuæ
Conchæ margine, nunc sutilibus sacrum
Amplecti violis caput;
Nunc rivum croceis ungere odoribus;
Grato non sine carmine,
Motis in numerum cui salias aquis.
Morborum mala te cohors,
Te longe pavido mors refugit pede.
Ast infusa tuo Salus,
Et felix Hygieia innatat alveo.
Vates quin etiam facis,
Instigasque novo pectora numine:

Ex quo te bibit, & ſuis
Virtutem inſolitam cantibus addidit
Fernandus ſoboles Deûm.
Hinc plectri & fidium Torckius arbiter
Auritas trahit ilices;
Nil mortale ſonans, dum paribus modi
Fert ad ſidera principem,
Et rerum dominas concinit inſulas,
Hinc claro patre clarior,
Parnaſſi bifido vertice devocat
Muſas Heinſius; hoſpitis
Metatus ſtabilem Neuhuſii domum.
An dulcis quoque me furor
Inſuetum Aoniis miſcet oloribus;
Et plumas humeris leves,
Et vocem philomelæ adjicit æmulam
Non te, candide Verjuſi,
O vitæ merito pars melior meæ,
Recluſo metuam æthere
Sectari præeuntem. Ibimus, ibimus
Qua divina Menagii
Ad ſanctos latices ſignat iter chelys,
Tu votum exoliies memor:
Et promiſſa diu carmina divides.
At laurum ipſe feram manu,
Inſcriptam foliis nomen amabile
Fernandi. Glacie hiſpidas
Ridens illa hiemes & rabidum canem
Flores ambitioſior
Fernandique decus perpetuum feret.
Levi cortice dein ſuper,
Hos verſus calamo ſcribam adamantino

Mirans advena quos legat:
Si vos tangit honor carminis, aut ſalus;
Phœbi ſpernite flumina.
Iſtæ majus eo numen habent aquæ.

AD V. ILL.

J. DIONYSIUM DAULEDAM ESTONACIUM.

SENATUS BURDIGALENSIS PRINCIPEM.

ODE V.

AUSONIUS POETA CONSULARIS amplißimam civi ſuo dignitatem gratulatus, novos eidem honores gratulatur.

UT Fama Elyſias domos
Venit lætitiæ nuntia publicæ,
Centum vocibus ac tubis
Dauledam referens, ſemideûm genus,
Francæ lumine purpuræ,
Supremiſque togæ fulgere honoribus:
Manes Auſonius pios
Notum continuo ſevocat in nemus,
Rubris myrtus ubi comis
Servabat memores ſupplicii notas.
Ex quo, Cypride judice,
Egit ſæva reum turba Cupidinem,
Suffixitque cruci; ſua
Adſcripſiſſe Deo crimina geſtiens.
Adſunt undique conſuli,
Evincti nitidum molli hedera caput

Vide idyllium Auſonii, cui titulus eſt: Cupido cruci affixus.

Vates

Vates, & choreas pede
Gaudent in numerum ducere libero.
Festo præcipue fremunt
Læti murmure, quos Burdigala artium
Mater nobilium tulit:
Paulini veteres, cognita non semel
Fastis nomina Romulis;
Ætatisque suæ justa superbia,
Astrææ soliti infulis
Pontaci Aoniam nectere lauream;
Et quotquot vetuit mori
Post bustum & cinerem Musa superstites.
Tum vero emeritas manu
Palmas concutiens, non sine numine
Heros sic canere incipit:
Quo cantu Eridanus defluere immemor Æneid. l.6. v.659.
Fontes continuit suos,
Et Lethe tacito restitit alveo.
Clararum decus urbium,
Quæ vinci indocilem Vasconiam tuo
Regina imperio tenes,
Et terris pariter juraque das mari:
Nunc, ô patria desine
Fasces, & trabeas, & Jovis aureis
Sellam curribus æmulam;
Et gratæ, statuas, præmia tibiæ
Mirari. Veteres recens
Laus quando titulos deserit, & prior
Magno surgit avo nepos.
At quamvis ferulæ subdita Cæsarum
Vidi sceptra meæ: tamen
Haud cessisse pudet, dotibus ingenî

Dauledæ minime parem.
Hic regum egregiis doctior artibus
Prolem fingere; & arduum
Per virtutis iter non timidam sequi,
Templo sistere gloriæ
Divorum pueros inter amabiles.
Hic sancti vice principis
Justo fata virum examine pendere,
Vitæque ac necis arbitram
Inflexâ melior vertere dexterâ
Urnam consilio patrum.
Felix sorte sua! quem probat unice
Expertus studium ac fidem,
Et jam dignum aliis tollere destinat
Ludovicus honoribus.
Ergo turrigerum sideribus caput
Nunc, ô Burdigala, insere:
Nunc non indecorem sume superbiam,
Una prole beatior,
Quam quæ cincta suis Roma Catonibus
Se matri æquiparat Deûm.
Nos vati interea purpureo juvat
Lætùm plaudere, & aureæ
Desponsum Themidi dicere Apollinem.
Sic fatus cecinit tuba,
Et blandas digitis increpuit fides.
Quo signo Elysii chorus
Omnis lene fremit, nomen & inclytum
Dauledæ recinens decus.
Dauledam litui, plectraque tibiæ
Permistis referunt sonis:
Ingratoque diu muta silentio

Echo carmen amabile
Tercentum geminat garrula vocibus.

AD DIVAM CÆCILIAM.

STEPHANO DE FIEUX
ABBATE DE BELLOLOCO
CANONICO ROTHOMAGENSI, &c.
MUSICÆ SOCIETATIS PRINCIPE ET AGONOTHETA.

ODE VI.

FESTO Cæciliam die
Votivis properat tollere honoribus
Supplex turba clientium:
Delectusque sacri rite Fieuxius,
Et certaminis arbiter;
Patronam ad numeros qui melius canent,
Ollis munera destinat,
Victricique parat cingere laurea.
Ergo ferte citi pedem
Vates, Harmoniæ non dubium genus,
Cœleste aligerûm melos
Queis æquare datum cantibus æmulis:
Curvæ Diva lyræ potens,
Ventosique animans blandius organi
Vocales digitis tubos,
Auctor carminis & materies erit.
Paretur: melicus puer
Dat signum, liquido gutture temperans

Argutas citharæ fides:
Cui centumgeminis vocibus adſonat
Concentu vario chorus,
Secum & diſſidio pugnat amabili.
Par cunctos animus rapit
Expertes thalami dicere nuptias,
Et lapſa æthere lilia,
Caſtarumque roſas præmia frontium,
Et pulcra nece virginem
Immortale decus non timidam ſequi.
Te fratres duce, magna per
Magnas auſi animas ſpargere vulnera,
Cœli mœnibus inferunt
Palmas purpureo ſanguine lucidas;
Et victa Styge nobilem
Currum, ſancta, tuis auſpiciis agunt;
Nec ceſſiſſe pudet viros,
Et pompæ comites fœmineæ ingredi.
Tu vatum columen; tibi
Caſtè thure dato, non ſine floribus
Dulci & carmine ſupplicant,
Accenduntque pias ad ſtatuam faces.
Sacris ô faveas tuis,
Præſenſque accipias vota ſodalium,
Sacramento amor & fides
Quos fecit proprios irrevocabili.
Sic ore unanimo chorus
Laudat Cæciliam. Cæciliam lyræ, &
Grato ſtridula flamine
Cannarum reſonat fuſilium ſeges.
Per templi laquearia
Per curvos geminat nomen amabile

Echo garrula fornices;
Et portare levi dat Zephyro procul
Magni dona Fieuxii,
Et famam celebrem trans mare barbarum,
Linguæ flumine lacteo
Quo vult cumque animos ducere callidi.
Promissum meritis pedum,
Cervicique leves cui feret infulas
Claro sanguine clarior
Virtus, & pietas juncta modestiæ;
Ni se relligio malè
Fraudare ipsa suis certet honoribus.

AD EANDEM.
JOSEPHO FIGUIERIO
CANONICO ET SUCCENTORE
ECCLESIÆ ROTHOMAGENSIS,
MUSICÆ SOCIETATIS PRINCIPE ET AGONOTHETA.

ODE VII.

DESCENDE Olympo, & duc age candidis
Tecum quadrigis cœlituum choros
O Diva, cui cantus fidesque
Et tremulis modulata ventis
Sunt æra cordi. Festa clientium
Te turma ad aras luce vocant suâ;
Pompaque solemni laborant
In numerum celebrare laudes.

Præit micanti Figuerius manu
Arguta blandus tangere cymbala,
Aureſque ſuſpenſas canoris
Atque animos tenuiſſe chordis.
Rex ille ſacri dictus & arbiter,
Donanda claris præmia vatibus
Oſtentat, & victrice frontes
Ardet ovans redimire lauru.
Jam tibiæ acres, & Berecynthiæ
Buxi, & remiſtæ cum citharis lyræ,
Vocemque criſpantes ephebi,
Dulce melos bene temperato
Plauſu remittunt. Par ſtudium omnibus
Nuptam Tonanti dicere virginem,
Sanctoque cuſtodem pudori
Appoſitum thalamiſque caſtis;
Et miſſa ſponſo lilia cœlibi,
Hortiſque lapſas æthereis roſas,
Ad quarum odorem pulſa fugit
Corde Venus, Veneriſque proles.
Nec clara fratrum prælia liquerint
Oblivioſo preſſa ſilentio,
Palmaſque, & æternos ſubactis
Numinibus dominâque rerum
Româ triumphos. Fœmina, nobilis
Dux facti & auctor: nec puduit viros
Duram ſub imbelli magiſtra
Sponte pati didiciſſe mortem.
Illa irretortis luminibus rogos
Ferrumque, & omnes barbariæ trucis
Secura formas intueri, &
Carnificum potuit ferendo

Consumere iras. Sed neque vitreo
Splendore fortunæ, insidiantibus
Nec passa Sirenum illecebris
Pectora plena Deo moveri.
Divina Amazon! sic tibi laureis
Intexta semper lilia floreant,
Castique servatrix pudoris
Perpetuo rosa vere spiret;
Audi piorum vota sodalium,
Hoc & precanti Cæcilia annue,
Longos ut Harlæo fruatur
Sospite Figuerius per annos:
Harlæo, amicum quem sibi numina
Si dextra servent; non Phrygias opes,
Non sceptra, fortunamque regum
Invideat pretiosiorem.

IN EANDEM.

DITHYRAMBUS.

ODE VIII.

GRATUM sonantis Cæcilia organi
Docta vocales animare cannas,
Perque ære sylvam fusilem
In numerum digitis concordes ducere ventos;
Interiore domus recessu
Secum pudicos ventilabat ignes,
Et virginales nuptias
Conjuge digna Deo canebat.
Custos pudoris aliger sub alto
Lectas Olympi vertice fert rosas,

Liliaque puro pota nectare;
Queis amat castæ redimire crinem, &
Frontem verecundam puellæ.
Quin etiam pennis auras, ceu folle, ministrat;
Nec calamos sinit esse inertes,
His suam gaudens sociare vocem.
Quis tibi Valeriane stupor, quæve mens fuit,
Cum procul ambrosiumque odorem
Nataque sentires alieno tempore serta;
Humanoque prior cùm cupidis influeret sonus
Auribus, ora tamen fas non foret aspici loquĕtis?
Furens amoris œstro
Fidem exprobrare jam parabas proditam,
Læsaque connubii male jura,
Illicitaque calens pectus face.
Sed pudor, & niveâ quæ plurima fronte sedebat
Virginitas, oculique decori,
Placavere animi tumentis æstum.
Sorte disce tamen frui invidenda:
Nulli, quod tibi, contigit
Habere rivalem Deum.
Non illum olore qui volans adultero,
Bove aut procaci mugiens,
Monstris Olympum Juppiter, criminibusque suis
Implesse terras dicitur;
Sed quem nescia fœderis jugalis
Purâ mater edidit alvo,
Ante jam patri sine matre natum.
Hic sibi Cæciliam in cōnubia sempiterna quærit.
Ne tibi credas tamen esse raptam:
Felix amantes patitur Hymenæus duos.
O Hymen Hymenæe!

Fratris

Fratris nomen juncture marito,
Sponsæ nomen juncture sorori;
Lecti dissocians fœdere conjuges,
Leti consocians munere virgines.
At vos, Cæciliæ dicata cultu
Turma præcipuo, boni sodales;
Ne sinite præterire tam lætum diem.
Date flores, nectite serta,
Ferte faces, urite tura.
Agite, quatite cymbala tinnula,
Jungite lenibus organa tibiis,
Argutæ fidibus sibila tibiæ,
Alterno repetāt musica gens ad numeros choro:
Nupsit Cæcilia, & Valerianum
Christo parturiens, funere nobili
Vitæ redonavit, beati
Perpetuum comitem triumphi.

PASCHALIS ANTIPHONÆ PARAPHRASIS

AD REL. V.

D. J. B. PELLOT CARTUSIANUM.

ODE IX.

LUCIDI regina potens Olympi: *Regina cœli.*
Cui dies puros famulante curru
Sol agit, noctem rutilisque pingunt
Sidera flammis:
Pectoris curas, age, pelle tristes, *Lætare.*
Heu! nimis longo saturata luctu:
Terge manantes lacrymis ocellos,
Oraque virgo.

X

Alleluia.

Nunc ſonent plauſus, teneriſque amicum
Gaudiis carmen, citharæque dulces:
Nunc ſuperfuſo tibi corda inundet
Amne voluptas.

Quia quem meruiſti portare: Alleluia.

Ille, qui rerum genitus parente
Se tuam gaudet ſobolem vocari,
Morte io! pulsâ redit ad beatæ
Lumina vitæ.

Reſurrexit

Ille ferali trabe quem refixum
Sub cavo condi moribunda ſaxo
Videras, io! domito reportat
Dite triumphum.

Sicut dixit. Alleluia.

Cerne, regali trabea renidens
Fulgure ut tranſit Zephyros curuli;
Seque miraclo probat eſſe vatem
Judice verum.

Ora pro nobis. Alleluia.

I, pete amplexus, licitoque amori
Mater indulge. Sed enim tuorum
Sis memor, nec jam miſeros clientes
Deſpice felix.

PROSA PASCHALIS, VERSIBUS REDDITA,

AD C. V.

JACOBUM GAUDINUM

DOCTOREM ET SOCIUM SORBONICUM,

CANONICUM PARISIENSEM.

ODE X.

Victimæ paſchali laudes immolent Christiani.

MUNDI victima quæ nefas,
Fortis pro miſera gente necem pati

Rivo ſanguinis eluit,
Illi nunc placitam Chriſtiadæ immolent
Puris cordibus hoſtiam;
Votivaque litent laudis adorea.
Io: carcere liberas
Prædonis Stygii victor agens oves. *Agnus redemit oves.*
Agnus reſtituit gregi.
Offenſumque reis flecteret ut patrem, *Chriſtus innocens patri reconciliavit peccatores.*
Pœnas non ſibi debitas
Chriſtus ſponte ſua pertulit innocens.
Mirandi nova prælii *Mors & vita duello conflixere mirando: dux vitæ mortuus regnat vivus.*
Exurgit facies! cuſpide mors fera
Dum vitam inſidians petit,
Dux vitæ moritur ſaucius: at ſua
Factus clade animoſior,
Mortem ictu perimit non medicabili.
Dic nobis age Magdala: *Dic nobis, Maria, quid vidiſti in via.*
Solis nam rutilum præveniens jubar
Sponſi relliquias tui
Ardebas liquidis ungere odoribus:
Quæ miracula cernere
Vadentem attonito lumine contigit?
Vidi rupe ſub avia *Sepulcrum Chriſti viventis, & gloriam vidi reſurgentis.*
Urnam virginei corporis hoſpitam,
Nunc partæ nece gloriæ
Æternum monumentum, & nihil aureis
Regum molibus invidens. *Angelicos teſtes ſudarium & veſtes.*
Tractavique manu lintea, faſciæ
Et textum revolubilis:
Lucem hauſique novam, non ſine cœlitum
Grato cum citharis choro,
Plaudentum meritis regis honoribus.

Fidæ credite nuntiæ ,
Surrexit Christus spes mea : Expertis oculis credite Magdalæ :
Spes & dulcis amor meus
Debellato Erebo Christus ovans redît ;
Præcedet vos in Galilæam. Et dudum Galilæa vos ,
Amplecti cupidus , sevocat in juga.
Christo nos quoque nobilem
Scimus Christum surrexisse à mortuis vere. Gratamur memores de Styge lauream ,
Victoremque fatemur ; &
Curru colla juvat subdere amabili.
Quod si te qua clientium
Tu nobis victor rex miserere. Tangit cura , Deus : si neque gratiam
Sperare immiserabiles
Versa mente vetas : aurea da super ,
Fracto servitii jugo
Laudes usque tuas tollere sidera.

AD SERENISSIMUM PRINCIPEM HENRICUM LOTHARINGIUM, HARCURIÆ COMITEM.

Cum is Cadomense Societatis Jesu collegium inviseret.

ODE XI.

HENRICE germen nobile Austrasię domus,
Regumque mille ac Cæsarum :
Omnes licet stirps missa per mundi plagas ,
In sceptra vivax pullulet ;
Cunctasque ramis regias felicibus .
Aut firmet , aut umbrâ tegat.
Attamen alius gloria haud æque tumet ,
Tuo ac superbit nomine.

Clarusque venas sanguis ire per tuas,
Quam facere reges præferat.
Et quas Idume grandibus palmas avis,
Quas Sicula tellus protulit;
Gaudent trophæis obrui majoribus,
Tuisque vinci laureis.

AD EUNDEM.

ODE XII.

SEMIDEÛM proles, vel quos Mars horridus armis
Bello feroces extulit,
Hostilisque moram toties dedit esse furoris,
Labantis & fulcrum imperî:
Seu quos pax melior placitas instruxit ad artes;
Et profuturas civibus,
Magnanimo inspirans aluit sub pectore curas,
Utriusque in ævi commodum.
Publica privatis si fas confundere jura,
Patriæque Musas jungere:
Quas tibi debemus communi nomine gra ,
Privato amore solvimus.

AD VICTORIAM.

Cum Turennius fœderatos exercitus multis cladibus attritos ex Alsatia expulisset.

ODE XIII.

DIVA non mitis soboles Gradivi;
Quam juvant hostis pavor, & tumultus,
Et fuga, & late calido natantes
Sanguine campi.

Nunc decet lauro religare crines,
Nunc & aurato volitare curru,
Quo vocat Turenni honor, & decori
Pompa triumphi.
Ille fortunæ comitem ſecundæ
Te ſuis dudum reſidere caſtris
Juſſit; & verti celeres volenti
Abſcidit alas.
Teutonum victor triplici duello,
Te novis auctam celebrat trophæis,
Et ſacras Rheni ſub utraque ripa
Dedicat aras.

AD MUSAS.

Ut relicto Parnaſſo, ad Bavillam illuſtriſſimi viri Guillelmi Lamonii ſenatus principis velint conſiſtere.

ODE XIV.

CASTUM Mnemoſinæ genus
Nunc, ô Pierides, linquite barbaris
Polluta Ottomanis juga,
Captivoſque lacus, & male turbidam
Fletu Caſtaliam ſuo;
Et lauro viduum fatidica nemus.
Vos ſedes melior vocat:
Vos luci virides non ſine frondium
Grato cum Zephyris joco;
Fractæque ad ſilices murmur aquæ, & ſacri

Custos umbra silentii,
Invitant profugas. Sed neque patrii
Deerit culminis æmulus
Mons, vobis geminum qui referat caput; Mons S. Nicolai biceps.
Et desiderium domus
Antiquæ, specie fallat amabili.
Fontem quin etiam alterum
Labentem Aonio flumine purius
Vobis Lamonides dicat;
Francæ Lamonides gloria purpuræ:
Libram cui Themis addidit,
Et vitæ dominas ac necis infulas.
Audimur: bijugis Deæ
Festinant Zephyris per liquidum æthera.
Has vatum sequitur chorus,
Et qui Romulea ludere barbito;
Et qui consociare amant
Argutas numeris Sequanicis fides.
Quos inter, viridi comam
Innectens hedera, carminibus suis
Saltantes trahit æsculos
Rapinus Calabro blandius alite.
Illum dulcis agit furor,
Et fontis decus, & nobile posteris
Nomen tradere sæculis,
Quo mutare suum filius ungulæ
Humor Pegaseæ velit.
Et me, Lamonide, nescio quid loqui
Vis præter solitum efficax
Urget. Jam videor non humili sono,
Cantator temerarius,
Laudes posse tuas dicere; & inclytam

Prolis persimilis tibi
Versu perpetuo condere gloriam.
Sed miracula nunc sat est
Bavillæ celebrasse, atque novem juga
Consecrata sororibus,
Et sylvam Clarii numinis hospitam.

AD DOMINICUM BUHURSIUM S. J.

Elegantissimorum Eugenii & Aristi colloquiorum scriptorem.

ODE XV.

NE sit Buhursi, magnanimo pudor
Vanum Cleanthen ferre silentio:
Tuaque ne digneris ira
Pugnæ avidum juvenem superbæ.
Sic Africani rex nemoris Leo,
Tauro paratis non furit unguibus
Imbellis in fœtum capellæ,
Aut celerem dare terga damam.
Fortes repugnant fortibus. Æmuli
Contemtus indigni altius in jecur
Descendet, infigetque vulnus
Threïciâ melius sagittâ.
Urunt diserti munditiæ Eugenî,
Gravisque amicis ah! nimium nitor.
Urunt Aristi sparsa blandis
Dicta jocis lepidoque risu.
Hinc ille sacris invidiæ furor
Ardet libellis: par rabido cani
Qui latrat ad lunam micantes
Indocilem cohibere currus.

AD ANTONIUM HALLÆUM POETAM EXCELLENTEM.

ODE XVI.

HALLÆE vatum maxime, quem ſinu
Matris cadentem Phœbus amantibus
Excepit ulnis, & decoro
Mollem animum calefecit igni;
Quo me avocatum ſenſibus abripis?
Seu tu paterni criminis integros
Cantare conceptus; & anguis
Excidium celebrare gaudes,
Sub prima vitæ limina noxio
Mentes veneno tingere callidi;
Doctoque defunctum duello
Mille caput redimire lauris:
Seu garrientum non levioribus
Modis retractas carmina aëdonum,
Iraſque, amandos & furores,
Cantibus & mediis relictos
Non indecoro funere ſpiritus,
Vocemque vel poſt fata ſuperſtitem:
Tu fabuloſi vincis Orphei,
Judice me, teneros lepores.
Quanquam ille blandus tigribus aſperis
Mollire tactâ pectora barbito:
Viriſque præreptos canendo,
Cautibus ingenerare ſenſus.
Et me eruditi gloria carminis,
Hallæe, mulcet: me juvat avios
Tentare Muſarum receſſus
Te docilem moderante greſſum.

Quod si haud recusas me juvenem senex
Dixisse amicum ; pectore si sacro
Admittis : immortale nectar
Ducere cum superis videbor.

AD SANTOLIUM VICTORINUM.

Æterna esse præmia poetarum qui Latine scribunt.

ODE XVII.

NON, si carmina Gallicis
Apte juncta modis, ingenî & artium
Idem cultor & arbiter
Colbertus meritis muneribus fovet,
Romanæ, ut quereris, lyræ
Omnis continuo laus perit & decus,
Santoli. Neque præmia
Illum deficient, Virgilio duce,
Versus persimiles tuis
Quandoque Ausonia qui recinet tuba.
Nescis ut patrio novam
Sermoni faciem quæque ferat dies ?
Nam quas nunc misere anxius
Scriptor quærere amat delicias, brevi,
Usus si volet insolens,
Spretas rejiciet non sine nausea.
Ronsardus male barbaro
Molles auriculas murmure vulnerat,
Dictus Franciacæ pater
Linguæ. Quis modo non unius æstimet
Assis vendita millibus
Terdenis opici carmina Portei.

Et jam Perronide jaces :
Jam, Malherba, tuos Sequana parcius
Miratur numeros. Fugit
Laudatus populis Vetturium lepos :
Festino & nimium pede
Chartas Balzacii deseruit Venus.
Sic mori placitum improbo
Fastidire, semel quod placuit, diu.
At certus Latiis honos,
Et vani haud metuens tædia sæculi
Perstat gratia vatibus.
Vivet perpetui Musa Sidronii
Puro flumine purior :
Et qui nunc cithara provocat æsculis
Auditas Calabris fides ;
Acri nunc lituo Mæoniden refert,
Felix ponere Vvallius
Incano duplicem vertice lauream.
Rident sole sub aureo
Flores nigram hyemem, quos facili manu
Insevit meus & mero
Rapinus nitidos nectare perpluit.
Et te fama, Ruæe, anus
Tradet postgenitis, non humili pede
Persultantem Isalæ vada :
Dum cantu Batavos exagitas duces ;
Et quos rex gladio ferit,
Æterno calami figis acumine.
Nec te, Frizo, sinet premi
Obscuro indecorem posteritas situ :
Cui si me ingenio parem
Turenni annuerint dicere prælia, &

Rubros ſanguine Belgico
Muſæ Borbonidas; non aliis velim,
Obſcœni fugiens lucri,
Ornari potius carmina præmiis.

AD LÆLIUM.

Ut ſpretis mortalibus ad æterna aſpiret.

ODE XVIII.

CUR vanis male credulum
Irretire animum pergis amoribus,
Fortunæ toties fidem
Expertus nimium fallere lubricam?
Tandem deſine vitreâ
Inſanire Deâ: quam cupide ſimul
Amplexaberis inſolens,
Mœrebis laceras flebiliter manus.
Felix vulnere ſi tamen
Tantillo monitus, præcipiti caput
Fracturam tibi pondere
Mature fugias. Heſperio licet
Sublimis ſolio feras
In centum populos jura, nec unicus
Orbis te dominum colat;
Læli degeneres: ni ſpatioſius
Regnare ambitio, & ſuæ
Par quæſiſſe decus certet origini.
Villæ culmina ſordidæ
Mirari pudeat, quem ſocium Deus
Æterni vocat imperî,
Et ſperare jubet ſidereas domos:

Quo non pauperies gravis,
Non furum insidiæ, flammave Cæsarum
Formidata palatiis,
Non Martis penetrat barbarici furor.
Sed castis opulentia
Florens deliciis, & bona faustitas,
Et pax lætitiæ soror,
Mansurisque fruens gloria honoribus,
Et sincerus amor, chorum
Immortalem agitant non sine gratiis.
Hanc Læli pete regiam,
Oblitus tuguri cui miser incubas,
Et Divûm propera genus,
Sceptrum deposito sumere sarculo.

AD BERNARDUM PIGNIUM
CANONICUM ET ARCHIDIACONUM ROTHOMAGENSEM.

Ut in Tolemenilianam villam, quo condixerat, venire festinet.

ODE XIX.

RITU te quoque patrio
Perjurum esse juvat? nec metuis datæ
Ultores fidei Deos,
O caris nimium dure sodalibus?
Tandem desine tristium,
Quæ te angunt misere, sollicitudinum:
Arcu dum bonus aureo
Luces purpureas sol jaculatur; &
Rubram uvis religans comam,
October tepidis certat Aprilibus.

Ridens Tolemenilii
Te, Bernarde, nemus; pomaque frondeis
Matrum pendula brachiis;
Et junctæ violis tempore non suo,
Abſentem increpitant roſæ.
Sunt & parta tibi litore proximo
Succis oſtrea mitibus,
Et grato ſale, quæ reſtituant famem:
Inſontiſque cadus meri
Curarum omne genus diluere efficax.
Cunctaris? tibi jam levis
Saltare in numerum Roſſula, pro jocis
Latratus parat horridos;
Et ſævum femori dentem acuit tuo.

AD AMICOS

DE NIHILO INTER SE JURGANTES,

Ut potius regis optimi-maximi victorias celebrent.

ODE XX.

NATIS amorem jungere litteris
Rixas, ſodales, ſævaque jurgia
Miſcetis, infandoque Muſas
Diſſidio facitis nocentes.
Paulumne inermis diſtat acinaci
Stilus cruento? cur calami ferunt
Plagaſque, cædeſque, & venenum
Sarmaticis gravius ſagittis?
Indigna dudum tollite prælia;
Queis triſte victum cedere, triſtius
Exire victorem, & pudenda
Opprobrium meruiſſe lauru.

Non hos in uſus ingenium pater,
Mentemque divinam, oſque dedit ſono
Pari relaturum triumphos
Borbonidum, celebreſque terra
Marique pugnas: ut face Gallica
Charybdis ardens mugiit: ut rates,
Tiphymque latranti voravit
Scylla rapax Batavum profundo.
Vos & decorum pulvere Belgico
Cantare regem non ſine præmiis
Decebat, ereptumque Ibero
Bochanium, triplicique fruſtra
Condate fidens aggere: vos jugo, &
Suis ſuperbam cladibus Ariam,
Pulſoſque Trajecto Sicambros,
Dicere tempus erat, ducemque
Non inſuetum ſe melioribus
Servare fatis præcipiti fuga.
Hæc erudito par labori
Materies, venietque ab iſto
Laus magna campo. Sit pudor æmulis
Præbere veſtris ludibrium & jocos:
Dum ſcurra famoſum inficetis
Carminibus memorat duellum
Plaudente turba. Non ego nomini
Notas inuri, ſi ſapiam, meo
Lætabor æternas, inanis
Gloriolæ pretioſus ultor.

LAUS EPISTOLÆ.

ODE XXI.

CHARTA erudita, muta vox abſentium,
Mœſtique lingua pectoris:
Taciturne præco, quis te inaudito Deus
Sermone monſtravit loqui?
Arcana pictis verba mittuntur ſonis,
Oculiſque non auri obſtrepunt.
O pulchra amantum copula, animos exules
Abſente jungens corpore!
Trans vaſta ponti ſpatia, trans ſolis vias
Curru feruntur candido:
Totum peragrant orbem, & immoti manent:
Centumque ſic per obices
Grata fruuntur mutui alloquii vice:
Vocem audiunt, os non vident.
Ni ficta vates prædicant, veruſque amor
Non fabuloſus ignis eſt:
Incendiis hæc præbet immortalibus
Perenne charta pabulum.
Materia flammas pura formoſas alit,
Nec ipſa flammis carpitur.

IN OBITUM GABR. COSSARTII S. J.

Coſſartius admonet amicos ne lugeant.

ODE XXII.

NE mihi, ne gemitu indigno turbate quietem:
Tumulumque mœſtis irrigare fletibus
Deſinite

Desinite, ô vates. Nec enim, si vestra dolorem
Cohibere pietas renuit & constans amor;
Nostra etiam tristes patitur fortuna querelas,
Planctusque recipit obligatos funeri.
Vivimus: & spolium de corpore mors habet uno;
Quod amastis in me, quod fui Cossartius,
Non rapuit. Manet ingenium post fata superstes,
Animusque veri cupidus & recti tenax.
Quam juvat immoto gaudentem insistere recto:
Nescire vestræ sortis ingratas vices:
Et dubiam, celeremque humano pectore labi,
Non posse morum perdere innocentiam!
Quam dulce est sine nube ipsum deprendere verum,
Mundique causas fonte mirari in suo;
Æternamque sitim æterno restinguere potu
Sese fruendum largientis numinis!
Hic legere, inque uno fas omnia discere verbo:
Et quod librorum tot mihi volumina,
Tot fando nunquam potuere evolvere linguæ;
Sine voce reserat eloquens silentium.
Discendi labor omnis abest: infusaque menti
Oblivionem non timet scientia.
Cumque olim innumeris confuderit ora loquelis
Mortalium audax scandere in cœlum furor;
Sermo unus placuit superis, & fœdere pulchro
Conjungit idem pectora & linguas amor.
Hic & *Concilia* & cœtus spectare piorum
Meo adsidentem Labbeo demum licet:
Et conjuratos Christum defendere patres,
Seu voce dimicandum & ardenti stilo,
Sive fides sparso fuit obsignanda cruore:
Hos multiformis error, & fœdam aspici

Hæresis obvelans faciem, gremiumque parentis
Discerpere atrox schisma, pellaci & manu
Jucundum *novitas* docilis miscere venenum,
Horrent, metuque sub Styga occultant caput.
Me quoque pars tanti spectat nonnulla triumphi:
Calamoque & ore vindicasse cœlites,
Ingens nunc pretium, mercesque refertur Olympo.
Vati rependit *Vechius* grates suo;
Atque immortales dat circum tempora lauros,
Sacro coronam delibutam sanguine.
Auratisque adeo tecum *Francisce* quadrigis,
Memor dicati carminis, solem super
Stellarumque domos lætantem tollis: Averni
Seu cum revisis Japonem ereptum jugo,
Et tandem edoctos Christo succumbere Sinas;
Seu templa crebrâ supplicum excitus prece
Ingrederis, toto quæ plurima condidit orbe
Tuoque pietas consecravit nomini.
Sunt etiam nobis, ut quondam, nunc quoque cordi
Versusque, tibiæque, & argutis fides
In numerum pulsæ digitis. Rapit entheus ardor
Animos volentes: & disertæ carmina,
Inspirante Deo, fundunt ex tempore linguæ:
Queis aula cœli plaudit, & superum chorus
Mirando favet omnis. Et est audire voluptas,
Non fabulosi vana Pindi somnia,
Graiorumque efficta modis mendacia miris;
Non additum aris atque adoratum nefas:
Sed cantus sacros, quibus est Deus argumentum
Ingens, perenne, nescium fastidii,
Usque placens; quod nec cantu exhaurire facultas,
Cultu nec ullo majus efficere ingenî.

O utinam ſpreto famæ popularis amore,
Aulæque nimium lubricis favoribus,
Materies veſtri poſthac ſit carminis, unus
Dignum labori redditurus præmium
Terrarum cœlique pater! cui dextra creatrix
Cum promat ultro quas det immenſas opes,
Ipſe ſuis geſtit ſeſe ſuperaddere donis.
Hac ſorte lætus, his bonis circumfluens,
Non merui injuſto cauſam tribuiſſe dolori.
Amici amico ſicne felici invident?
Gratari potius, decorique applaudere noſtro
Fides monebat. Cur inanes lacrymas
Perditis? ah! ne flete paterna in regna receptum:
Sed flete veſtrum tamdiu exilium trahi.

AD FONTEM POLYCRENEN

BAVILLÆO IN AGRO AQUARUM COPIA NOBILEM.

ODE XXIII.

O Fons, ocelle ruris atque uber tui!
Heri ô voluptas innocens!
Tuamne certem pauperis venâ ingenî
Æquare vates copiam?
Cui par, nec ille fuerit Aonios liquor
Movere cantus efficax:
Nec quæ Sicano lympha ſervatur mari,
Fluvium procacem dum fugit.
Non te ſuperbo Parius hinc ambit lapis,
Hinc concha dives margine.
Non alta regum tecta, picto in alveo
Tumidus videri, perfluis.

Sed muſco, & udo gramine agreſtem paras
Tibi ipſe thalamum ruſticus;
Et inter umbras, atque aperta vallium,
Vitreo fugax curris pede.
At ne pudori ſit tamen, quod nil manus
Tibi fabra cultûs addidit.
Caduca dos eſt artis: æternus manet
Creſcitque naturæ decor.
Sorte ô tuâ beate! Lamonidæ places:
Hunc nuda ſimplicitas capit.
Fuci animus expers ſcilicet mores ſuos
In te intuetur & probat.
At nunc in undis lene decurrentibus,
Placidoque fuſis agmine;
Siticuloſis, ſpecimen eloquii exhibes,
Blande influentis auribus.
Nunc liberalem pingis, & avaras opes
Sibi retinere neſcium:
Seu cum ardet æſtas, fers bonus violis opem,
Herbiſque ſupplicantibus;
Seu vitæ egentes populos felicibus
Rigando lymphis recreas.
Nec te rapacis more torrentis juvat
Late ruinis creſcere:
Corripere meſſes, nemora, cumque ovilibus
Ipſas colonorum domos.
Herum æmularis nempe; quem nulli gravem,
Cuncti benignum ſentiunt.
Hunc ipſe ſentis, quando reclinans caput
Amatæ in oræ gramine,
Æſtum liquore temperat gelido & ſuis
Te conſecrat ſudoribus.

Trepidæ laborant undæ, & alternis manus
Gaudent adorare oſculis:
Juſtâ hinc tumentes ſe ferunt ſuperbiâ,
Dulcique plenæ imagine,
Monti obviiſque vallibus Lamonium
Fluctu loquuntur garrulo.
Jure ergo, fons venuſte, delitias ſuas,
Suoſque amores te vocat.
Teque Polycrenen jure dici vult, novo
Plaudente famâ nomini.
Quod ſi futuri certa mens rite augurat,
Ineſtque numen vatibus;
Olim Hippocrenen occupatam barbaris
Meliore reddes omine:
Phœbo & relicto, ſacra Muſarum cohors
Unum colet Lamonium.

AD ILL. V.

GUILLELMUM LAMONIUM SENATUS PRINCIPEM.

POLYCRENE BAVILLANA.

ODE XXIV.

PRINCEPS maxime Gallici ſenatus,
Gratias tibi maximas, Lamoni,
Ago Nympha tui beata ruris;
Et pro nomine quod mihi dediſti,
Quo mutare ſuum optet Hippocrene;
Et pro carminibus quibus poëtæ
Certatim Latiique Gallicique
Æternare meos ſtudent honores.

Namque hoc omne decus tuo in me amori
Acceptum refero. Tibi placere,
Si tamen placeo, una noſtra laus eſt.
Hinc ſum fontibus invidenda cunctis.
Quin & jam mihi Sequana invidere
Narratur, quod identidem relictâ
Urbe lætus aquas meas reviſis.
Sed ſtulta uritur æmulatione,
(Pace quod dominæ velim eſſe dictum)
Eſtque ingrati animi, optime merentem
De ſe, tam male quæ remuneratur.
Æger nam quoties venis ab illa,
Integris toties redis ad illam
Viribus: merito ſuperba noſtro eſt.
Ergo viſe frequens tuos amores,
Nec cœptum Boreas iter moretur.
Nam præſens hyemes fugabis atras:
Et quæ nunc pluviis geluque ſordent,
Suum reſtitues aquis nitorem.

AD EUNDEM.

POLYCRENES BAVILLANÆ LIBELLUS SUPPLEX.

ODE XXV.

ASTRÆÆ decus, arbiterque legum
Lamoni, rudis illa, ruſtica illa
Fontis Nympha tuî, dedit libellum
Ferre ad te mihi ſupplicem: querelas
Dixiſſem melius. Sed & querelis
Bonus conſule, ſupplici & libello.
Votorum hoc caput & ſimul dolorum:
Abes, Lamonide, diuque ceſſas

Amatum reditu beare fontem.
Hinc noctesque diesque lacrymatur :
Hinc per saxa pede asperasque valles
Errat præcipiti, & nihil merentes
Objurgat male verberatque fagos.
Jam spumas agit indices furoris :
Tantum turbat amor! medere amanti ;
Et desiderio tui inquietæ,
Redde Naïadi suam quietem.
Sin venire negas, perire certa est,
Aut cœcum sub humo invenire callem.
Quà se Parisios ferat, superbæ
Ut convitia Sequanæ reponat :
Quæ te in urbe diu nimis moratur,
Suas delicias, suosque amores.

AD SERENISSIMUM PRINCIPEM CONDÆUM RHENI LIBELLUS SUPPLEX.

ODE XXVI.

INVICTISSIME Borbonî nepotum,
Seu tu Gallicus Hercules vocaris,
Seu Mars Franciadum, arbiterque belli:
Rhenus Teutonicique Gallicique
Quondam limitis imperîque custos;
Nunc ripam per utramque liliorum
Auratosque rigans colensque flores,
Ultro fert tibi supplicem libellum
Hostili modo sanguine exaratum.
Cui subscribere non stilo, sed ense

Ut Condæc tuo velis, precatur.
Ac ne te morer, illa summa voti est:
Indignos dominos, jugumque turpe,
Et quicquid reliquum est adhuc Batavi
Nobis servitii eximas; nec ultra
Captivam ire sinas sub æquor undam.
Non injusta peto. Sicamber oras
Has enim Pharamundus obtinebat,
Cum pulsis aquilis ad arma gentes
Franco nomine liberas vocaret.
Ad priscos liceat redire cives,
Sub priscas liceat redire leges.
Sic natum videas pater triumphos
Exæquare tuos, avus nepotem.
Nec longa est opus expeditione:
Restant oppida pauca, quæ minaces
Non ferent oculos; manuque forti
Vix impulsa solo dabunt ruinam.
Certe dum legitur tibi hic libellus,
Jam fere poteras patrasse bellum.

IN ADAMUM KEDDUM

Celsissimi Principis Christophori Bernardi Monasteriensis Episcopi proditorem.

ODE XXVII.

SALVO principe salva quid moraris,
Mimigarda, Deo referre grates
Custodi patriæque principisque:
Quos involvere parricida tecum
Et fato & tumulo parabat uno?
Ah! sæcli opprobrium scelusque nostri!

Ita Monasterium Westphaliæ vocant.

Heroum

Heroum genitrix, parensque Divûm,
Potes degeneri creasse partu
Monstrum, cui feritate comparari
Haud Cacus velit, haud velit Procrustes!
Ut sic proditione te nefanda
Pene fecerit impius nocentem!
Sed diri invidiam probrumque facti
Absterfit tibi proprio cruore,
Teque funere fecit innocentem.
Tortoris gladio caput recisum,
Qua vivus meruisset ipse frangi,
Stat rotam super excubans, suisque
Nota civibus ora præbet; ora
Edictura malis metum atque mortes,
Bonis lætitiam & beatitatem.
Turpi membra jugo revulsa pendent
Ventis ludibrium & jocus protervis:
Quæ circumvolitans & hinc & illinc
Corvorum fera turba vulturumque
Rostris assidue unguibusque carpit;
Non sine invidia canum solutam
Lambentum saniem, atque putre virus.
Sic post fata etiam sibi remissum
Pendit supplicium, luitque pœnas
Quas clementia mollior levarat.
Et impune ferent, probare tantum
Qui nefas potuere, præmiisque
Illexere animum & manus latronis?
Non sic futile fulmen, & retusum
Fert ensem Themis otiosa. Sed tu
Salvo principe salva ne moreris
Mimigarda Deo referre grates.

MUSCA IN ÆNIGMATE

Sub persona Herodiadis saltantis adumbrata.

ODE XXVIII.

INSECTUM petulans, proterva musca:
Harpyiâque, famelicoque milvo,
Et rapax magis & magis gulosa;
Et pudens minus & minus modesta;
Sanguisuga minor, volans hirudo,
Fumosæ hospita concolor culinæ,
Vermis filia, vermiumque mater:
Tune cum pedibus tuis, scelesta,
Imbutis scabie atque purulentis;
Illo cum ore tuo fimetum olente,
Regales petis inquinasque mensas?
Nec repulsa fugis, sed usque & usque
Ad prædam revolas: licet minetur
Myrteo puer increpans flagello.
Nec caudam volucris times superbæ,
Nec stili exitium ferentis ictus?
Nempe dulce videtur ac decorum
Aureis saturam immori catinis,
Et confundere sanguinem Lyæo.
Verum te ratio fugit: neque illâ,
Quod cupis misere, frui licebit
Tam dulci nece, tamque delicatâ.
Pendebis laqueo implicata tristi.
Quem noctesque diesque nens Arachne
Festinat tibi supplicî satelles.
O! ut te pede protereret superbo!
Ut te prosubiget modo huc modo illuc

Verſans ; ut calidum obbibet cruorem !
Unco deinde trahens cadaver ungui
Auræ ludibrium dabit : vel ipſum
Formicis , tineiſque , vermibuſque ,
Belli materiam gravis relinquet.
At hoc interea cicada carmen
Alludens canet. Improba illa muſca ,
Quæ turbaverat omnibus quietem ,
Nec cum vivere deſiit , quieſcit.

AD ILL. V.

LUDOVICUM HENRICUM LOMENIUM BRIENNÆ COMITEM.

De Tachylla equa ab eo venuſtiſsimis verſibus celebrata.

ODE XXIX.

ADESTE alipedes equæ quot eſtis ,
Seu vos Thracia Theſſalæque valles ,
Seu vos Auſonia Appulique campi ,
Seu tulit Libye , Taguſve ripis
Vidit aurifer anteire curſu
Parentis Zephyri leves volatus :
Mei cedite Lomenî Tachyllæ ,
Heri deliciis ſui Tachyllæ.
Cui nec cedere , qui polo gemellum
Tulit Caſtora , Cyllarus recuſet ;
Nec cognomine qui ſepultus urbe
Victor ſub domini jacet trophæis ;
Nec qui marmorea ſuperbus aula
Et præſepibus aureis , tumenſque
In oſtro trabeaque , conſulares

Tantum non meruit notare fastos
Cæsaris socius, caputque mundi
Vidit pene suis regi lupatis.
Regum dignior est Tachylla amore,
Regum dignior est Tachylla honore:
Nam sub quadrupedis tegit figura
Mentem, quæque potest amore duci,
Dato quæque potest honore fungi.
Quippe heri placidos heræque mores
Dum felix equa discit æmulari;
Seque dedidicit suosque mores.
 Hanc ne tollere mors avara possit
Æternas memori Brienna versu,
Quo cani velit Issa Martialis,
Et passer teneri jocus Catulli.
Nam Verona licet, suoque vati
Favens Bilbilis abnuat fateri:
Tantum judice me tibi Catullus,
Tantum cesserit ipse Martialis;
Quantum passer equæ & catella cedit.

AD TACHYLLAM POETRIAM,

Cum Tachyllæ nomine versus à nonnullis scripti essent.

ODE XXX.

OHE jam satis est, ohe Tachylla.
Inepte facis & parum modeste,
Quæ te vis etiam inseri poetis.
Hoc nec Pegasus expetivit unquam:
Quamvis incola municepsque Pindi
Non semel folium sacræ momordit
Laurûs, atque suam siticulosis

Sæpe faucibus hausit Hippocrenen.
Fert dorso ille quidem & refert poetas,
Hinnitque ad placitos salitque cantus;
Sed contendere non amat poëtis,
Nec tentat numeros sibi negatos.
Estque in hoc sapiens supra caballum:
Qui vatis titulos decusque, nunquam
Hordei modio æstimarit uno.
Et tu si sapis, ô Tachylla, ab isto
Parnassi tibi plus timebis oestro;
Quam à crabronibus acribusque asilis,
Fucisque omnibus, omnibusque vespis.
Quippe huc denique tota res redibit:
Pro largis cyathis meri Lyæi,
Pro mulso, laganisque crustulisque,
Quæ ad mensam domini beata gustas;
Cogêris paleas vorare putres,
Et male in stabulo cubare olenti,
Cum mulis, asinisque, mannulisque,
Qui te calcibus impetent protervis:
Hæ nam deliciæ manent poëtas.
Quare crede mihi, Tachylla, parce
Illis deinde suam invidere sortem:
Nam recte rationibus putatis;
Multo præstat equum esse quam poëtam.

AD LOMENIUM.

Cum ei suos in Tachyllam phaleucos mitteret.

EPISTOLIUM.

VERSUS, Lomenide, nec elegantes
Nec tersos satis aut laboriosos;

Longéque iis lepidiſſimis phaleucis,
Quos miſti mihi, diſpares, remitto.
Sed tamen quia ſunt mei, benigno
Illos accipies legeſque vultu:
Et forſan quia ſunt mei, placebunt.
Imo ſunt potius tui: poëta
Nil enim ſuum habet; ſed ipſe tantum
Eſſe avet tuus, & tuus vocari.

AD ILL. V.

CAROLUM FERRARIUM TOTIUM

SENATOREM ROTHOMAGENSEM.

Cum ei librum de bonis ſenectutis, ab I. V. D. P. ſcriptum remitteret.

EPISTOLIUM.

REMITTO aureolum tibi libellum,
Dignum pyxide cedrina libellum
Sacras Mnemoſynæ recondi in ædes,
Cum Bruto, Senecaque, Tullioque,
Et Catonibus, & Platone magno.
Nam nil dulcius & magis venuſtum:
Nil eſt ſanctius & magis ſeverum:
Seu luxus hominum, improboſque amores,
Et raptam ante diem arguit juventam;
Seu certam docet innocente vita
Parari ſenibus beatitatem.
Hoc nocteſque dieſque lectitando,
Ferrari, didiciſſe non pigebit
Quod te olim nive candidum verenda,
Ætatis vetet invidere flori.

Ac ne fors metuas fidem libello
Imprudens adhibere, cerne felix
Auctoris ſenium: aureus libellus
Nam quicquid docet, auctor experitur.

DE SUAVISSIMIS PHALEUCIS

Quos Philippus Labbeus è ſoc. Jeſu febre continua æſtuans paulo ante mortem fudit.

DUM venis furit æſtuoſa febris,
Et lentis coquit ignibus medullas,
Labbeus canit, & ſuos tenellis
Mulcet hendecaſyllabis labores:
Mortiſque immemor imminentis, ore
Nil mortale ſonat: tibique, Chriſte;
Tibi, Virgo parens, ſuos viciſſim
Doloreſque dicat, dicatque amores.
Hos æger gemitus trahit canendo;
Has nocte atque die ciet querelas.
Felices gemitus, pias querelas,
Quæ vincant numeros ſuaviores!
O dulcis furor! ô poëta felix!
Quanquam cur voco Labbeum poëtam?
Curas, ſi ſapiunt, ſuaſque flammas
Flent in funere, non canunt, poëtæ.

IN OLIVARIUM CROMVVELLIUM,

Cujus in equo ſedentis, & ad bellum procincti, imago circumferebatur.

SÆCLI Procruſten, atque Buſirim ſui,
Suique lanium regis, & furiam Angliæ,

Hac in tabella Cromvvellium vides.
Proh! quanta vultu torvitas & picto inest.
Geminus cometes vibrat ex oculis facem
Mundo tremendam. Pendet in ferrum manus,
Dum pervicaci frons ſupercilio minas
Intentat aſtris; oſque vel mutum probris
Superos laceſſit. Cerne, quadrupedem ut pudet
Dorſo tyrannum ferre; ut indignos pati
Frænos recuſat. Macte Bucephali nepos:
Sic uſque volucrem provocans curſu Notum
Poſt te relinquas. Sterne latronem ſolo,
Crebraque tunde calce funeſtum caput:
Tuumque pariter excute, & mundi jugum.
Aut per ſalebras, perque ſentes aſperos
Raptata differ membra, & in partes trahe.
Ita promereri ſcilicet ſolus potes,
Tibi dividendum cum tribus ſociis decus.

PARODIA ANTIRRHETICA

Ad virulentisſimum ſcazontem, quem Joſephus Scaliger Roma diſcedens effudit.

FELIX ſepulchrum perfidæ vetuſtatis,
Origo pura ſanctitatis & veri,
Et Roma Româ major, & tui victrix,
Et dicta vere Roma nunc caput mundi,
Ipſique leges atque jura dans cœlo.
Urbs uſque Ditis ictibus laceſſita,
Sed uſque temnens Ditis irritos ictus.
Quæ cincta fæce gentium profanarum:
Perſtas Deo fidelis, & tibi ſuppar:
Sub ſede Petri petra ſemper immota.

Salve

Salve pudoris urbs magiſtra rectique;
Rectum & pudorem moribus docens caſtis;
Cenſura viva Januæ meretricis;
Ancilla quondam, nuncque domina fortunæ;
Laborioſa pacis aureæ cuſtos;
Spectabilis pudica numinis conjux.
Salve beata, conſecrata, cœleſtis,
Divina. Quippe, quid tuas morer Divis
Æquare laudes; quando jam facis Divos?

Geneva proxime lapſis ſæculis Janua vocata eſt.

AD SERENISSIMUM DELPHINUM

SYMBOLUM HEROICUM.

Rex apum, quem examina comitantur.

LEMMA.

Omnia in uno.

MELLITÆ volucres, apes tenellæ,
Quibus vel thyma, floreamve meſſem
Decerpſiſſe labor: citæ huc quot eſtis
Obſtrepentibus advolate pennis.
Vobis ecce novus, rigens & auro,
Rex adeſt: licet eſſe jam quietis.
Nec deforme pecus timete fucos.
Hic alis teget, & teget lacertis.
Nec jam opus violis roſiſque fuſum
Nectar quærere roſcidos per hortos:
Hic & materiam dabit laboris,
Et ſimul pretium dabit labori.
Denique omnia ſuppetent in uno.

AD ILL. V. CLAUDIUM PELLOT

SENATUS ROTHOMAGENSIS PRINCIPEM.

SYMBOLUM.

Sol in libra.

LEMMA.

Omnibus ex æquo.

CUM ſubit ætheteæ ſidus ſpectabile libræ,
Et cœli medio Phœbus in orbe ſedet:
Omnibus ex æquo luces diſpenſat & umbras,
Temperat & noctem lance diemque pari.
Nec magis auriferos pronus declinat ad Indos,
Quam verſus Scythicæ barbara teſqua plagæ.
Hoc ſpecimen, Pellote, tuæ mirabile in omnes
Juſtitiæ nobis myſtica ſigna ferunt.
Non fortuna tuam flectunt, non munera libram;
Ac te jus unum præſide pondus habet.

AD ILLUSTRISSIMUM ECCLESIÆ PRINCIPEM.

GABRIELEM DE ROQUETTE

ÆDUORUM EPISCOPUM.

SYMBOLUM.

Rupes ac ſtellæ ſcuto ejus gentilitio impreſſæ.

LEMMA.

Cum ſolido fulgor.

QUOD ſtellæ ſummo clypei ſub vertice fulgent,
Statque infra rupes pondere nixa ſuo:

Pingentis specimen quis credat futile dextræ?
    Oracli hæc, præsul, non levis instar habent.
Ingenium moresque tuos effingere vates
    Non potuit: signis exprimit illa suis.
Ignea vis animo est, calor igneus: & tamen isto
    Ultra æquos fines non potes igne rapi.
Præcipites motus gravitas matura coercet,
    Et luci pulchro fœdere, pondus inest.
Fortunent alios errantia sidera, junctus
    Nos *solido fulgor*, flammave fixa regat.

EMBLEMATA QUATUOR

IN GRATIAM EXIMII CUJUSDAM ASCETÆ.

Aquila provocans pullos ad volandum.

CERNIS ut expassis volitans per inania pennis
    Fertur, & ales idem sæpe recurrit iter:
Atque rudes pullos nido excussisse laborans,
    Provocat exemplo tendere in astra suo:
Et modo blanditias, modo sævos ingerit ictus:
    Et timidis animos utilis ira facit.
Haud secus ignarosque viæ, insuetosque laborum,
    Prævius ipse, poli scandere templa doces.
Quid dubitamus adhuc tanto duce tendere gressus?
    Credite, quam monstrat, non rudis ille viæ est.

Hercules Thesеum liberans.

CREDITUR Alcides audaci Tartara cœpto,
    Et penitus cæcæ noctis adisse domos;
Theseaque, effractis nodoso robore vinclis,
    Imperio lætum restituisse suo.

Hercule tu melior Ditis cohibere furores;
Et Stygio prædas eripuisse cani.
Ille unum summis adnitens abstulit orco
Viribus : at lucis non mora longa fuit.
Vox tibi pro clava est : animas his asseris armis :
Et quam restituis, funere vita caret.

Lampas in tenebris.

UT caligantes rutila face dissipat umbras,
Et cæca victrix lampas in æde micat.
Sic vitæ in tenebris & opaca nocte coruscans,
Ipse vides, & nos cuncta videre facis.
Semestris jam non stupeo miracula lucis,
Quam polus alterna sentit uterque vice.
Id potius miror; tanta in caligine rerum,
Posse tibi plenam semper adesse diem.

Magnes ferrea corda trahens.

UNDE novæ chalybem tollunt per inania pennæ?
Forte suas illi commodat ales amor.
Occultoque igni pretiosa incendia miscens,
Mollito facilem tollit in alta gelu.
Ferrea corda sui saliunt oblita rigoris,
Et posito sursum pondere rapta volant:
Frigidus ille licet, tamen hos si suscitat ignes,
Et chalybem magnes victor amore domat;
Illecebris cur nostra tuis parere morantur
Pectora? vis ferro durior illa premit.

EPIGRAMMATA.

I.

REGI.

De Trajecto ad Mosam, post duodecim acerrimæ propugnationis dies capto.

TRAJECTUM si te ausa fuit, Lodoice, morari,
Et tua bissenos arma tenere dies:
Non fossæ hos animos, non cornibus horridus agger;
Lunave mille vomens funera, mille neces;
Non cæcis immane tonans Vulcanus ab antris,
Et pavido in cœlum fulmina missa Jove:
Virtutis Batavo insuetæ mentem ipse dedisti,
Inque tuum crevit vis inimica decus.
Ignavos fuerat tibi succubuisse pudendum:
Qui sic restiterant, hi meruere capi.

II.

EIDEM.

De lunari munimento bis ante ejus oculos acriter à nostris expugnato.

QUOD genus hoc lunæ, quæ cornu infausta minaci
Noctes atque dies exitiale rubet?
Quæ ferri nimbos, & ahenum nuntiat imbrem,
Fulminaque ardenti grandine mixta ciet.
Dii prohibete minas, omenque avertite dirum:
Ne pestem ah! Francis perniciemque ferat.
Tuque ô læta suum quem dicit Gallia solem,
Famæ deliquium ne patiare time.

Cur timeas autem? feralis crimina lunæ
    Corrigere aspectu scilicet ipse potes.
Cœlestem reficit lunam sol lumine amico:
    Deficit ante oculos hæc, Lodoice, tuos.

III.

EIDEM.

De cornuto, ut vocant, opere occupato à nostris, cum paratus ad subruendam loricam cuniculus frustra fuisset.

CORNIBUS horrendam, rostroque decemplice molē
    Dum parat emota vertere fossor humo:
Irritus erupit, Batavoque innoxius ignis;
    Et damnum nostris perniciemque tulit.
Virtutis grande ingenium est, cum principis ora,
    Atque oculos testes sentit adesse sibi.
Speratam reperit qua suppleat arte ruinam;
    It miles, gladiis & sibi pandit iter.
Jam peccare igni, Lodoice, impune licebit:
    Cuniculum & flammas Gallicus ensis habet.

IV.

EIDEM.

De duobus Trajectis eodem mense, recurrente anno, ejus auspicio ductuque captis.

STANT geminæ Latiis structæ legionibus urbes;
    Ambæ trajecto nomen ab amne ferunt.
Nam superimposito Rhenum altera ponte coercet;
    Altera captivis te, Mosa, frenat aquis.
Utraque sub domino servire indigna Batavo,
    Fxcussit Franco vindice turpe jugum.

Menſe eodem ceſſere : aſt illa corona prioris ;
Hæc anni alterius laurea prima fuit.
Abſtulit hanc bellum, belli metus abſtulit illam ;
Hæc meruit, voluit ſponte ſed illa capi.
Par decus ambarum eſt, diſpar fortuna : probavit
Hæc dextram invicti principis, illa fidem.

V.

EIDEM.

In extemporales ejus victorias.

FLOS ille regum, nemo quo decentius
Solio reſedit Galliæ :
Extemporalis cum poëtas cerneret
Appetere laudem carminis :
Extemporalis author ipſe factus eſt,
Et artifex victoriæ.
Citiuſque, quam quod cœperant vates opus,
Lodoïcus abſolvit ſuum.

VI.

EIDEM.

De eodem argumento.

PALMARUM fama inſignis, Lodoïce, tuarum,
Jam pene heroas reddidit indecores.
His pretioſa fuit, magno & victoria conſtans :
At ludus Batavos edomuiſſe tibi eſt.
Heroum monumenta tuis qui conferet actis ;
Illos eſſe homines, te feret eſſe Deum.

VII.

EIDEM.

De nascente inter victorias filio.

DUM Batavuum justo contundis Marte ferocem;
Hincque jugum Rheno tollis & inde mari:
Aurea progenies, magni spes altera regni,
Exoriens fecit te Lodoïce patrem.
Læta triumphales ambit Victoria cunas:
Advelans palmis ora tenella suis.
Et puero vult esse soror, vel nubere conjux;
Digna viro conjux, dignaque fratre soror.
Nubere sed leges prohibent: unumque sororis
Armipotens virgo nomen habere potest.
Nam gemina de matre parens communis utrique es:
Dextra illam; hunc peperit dia Theresa tibi.

Expostulavit regius infans de negata sibi in conjugem Victoria, elegantissimmis epigrammatis duobus; quæ ejus nomine V. Cl. & poëtæ amicissimus scripsit. Expostulationi sic respondit Poeta.

VIII.

AD REGIUM INFANTEM

De facta sibi superiore epigrammate injuria conquerentem.

IRATIS cur immeritum configis ocellis,
Vagituque feris me graviore puer?
Parce queri: non est, ut rere, injuria, non est;
Si tibi quæ soror est, nubere Diva fugit.

Exemplum

Exemplum nec vana poteſt præbere vetuſtas;
Diſpliceant mores quos Jovis aula probat.
Diis quoque ſunt illis ſua crimina; nec bene Juno
Suſtinuit conjux fratris inire torum.
Fac tamen hoc liceat: tibi ſi victoria nubet,
Aſpice deſidii quam gravis auctor eris?
Nam cunis affixa tuis ſua caſtra relinquet;
Utque virum foveat, deſeret illa patrem.

IX.

AD EUNDEM

PATRE CONTRA BATAVOS MOVENTE FELICITER NATUM.

MAJOR Alexandro ſoboles, bellante Philippo,
Indignans matris delituiſſe ſinu,
Erumpit; validiſque implens vagitibus auras
Quâ potis eſt, Batavos voce minante premit.
Flet tamen, invictus quando pater omnia vincet,
Vincendi nullam ſpem ſupereſſe ſibi.

X.

AD ILL. V. CLAUDIUM PELLOT

SENATUS ROTHOMAGENSIS PRINCIPEM.

De feſtis pro capto Trajecto ignibus, quos fœdus imber turbavit.

CUM feſtos Pelloti ignes ſpectaret ab alto
Juppiter, & telis æmula tela ſuis:
Bella, inquit, nobis iterum ſcelerata parantur;
Et petit humanus numina noſtra furor.
Nec mora, denſum atris effudit nubibus imbrem.
Nulla metus poterat certior eſſe fides.

Et caute ille quidem pluvialibus irruit undis.
Si res acta foret fulmine, victus erat.

XI.

AD EUNDEM,

Cùm gravissima & elegantissima oratione curiam de more aperuisset.

AURE favete omnes: Themidis dum rite sacerdos
Aurea recludens limina, verba facit.
Proh! quanta insistit facundis gratia labris;
Atque expers fuci, nudus & arte lepos!
Non sic grandiloqui Demosthenis ora sonabant,
Cum fando Æmonii frangeret arma ducis.
Non sic terrarum reginam Tullius urbem
Flexit ad eloquii mollia fræna sui.
Par caput est, mundoque tibi mens æqua regendo
Gallia; sunt faciles vincere cuncta manus.
Majestate tua dignam nunc denique linguam,
Quæ leges populis juraque dicat, habe.

XII.

IN OBITUM

JULIÆ LUCINÆ D'ANGENNES DE RAMBOUILLET,

DUCIS DE MONTAUSIER,

Regiæ prolis educationi alias præfectæ, ac demum reginæ ipsius honorariæ comiti.

QUISQUIS es huc gressus oculosque adverte viator;
Sique potes lacrymas, dum legis ista, tene.
Julia Romanis Francisque heroïbus orta,
Junctæ stirpis honos, atque corona domûs:

Progenies magnæ non impar Julia matri,
    Atque triumphali nubere digna viro:
Auguſtæ comes, & Delphini Julia cuſtos,
    Virtutis merito conveniente gradu.
Floribus æternis & cantibus inclyta vatum,
    Sed magis ingenio Julia clara ſuo:
Heu! rapta ante diem crudelibus occubat umbris;
    Et cinis eſt, nuper quæ ſtupor orbis erat.
Illius edoctus mortem quid plura requiras?
    Barbarus eſt, cui non cognita vita fuit.

XIII.

IN OBITUM MAGNI TURENNII,

Quem Gallorum de fœderatis ſequuta eſt victoria.

POSTQUAM fulmineo Turennius occidit ictu,
    Nam telo haud poterat debiliore mori;
Teutones exclamant: Noſtra eſt victoria; Marti
    Nulla tuo ad palmas jam mora, Cæſar, erit.
Franca ſimul vulſis invadunt agmina ſignis,
    Heu! ducis indigno funere fracta ſui.
Mira fides: viſo redit hoſte in pectora virtus;
    Majoreſque animos fecit ad arma dolor.
Saxonas enſe metunt. Reſtagnans ſanguine Rhenus
    Vandalico, rubris in mare currit aquis.
Ipſa triumphali feretro victoria, plenâ
    Accumulat lauros, debita ſerta, manu:
Ingentique vocans manes clamore beatos:
    Sumite, ait, noſtrâ munera digna fide.
Tu, quantus fuerit Turennius, Auſtria, diſce:
    Sufficit ad clades illius umbra tuas.

XIV.

DE VICTORIA CASSELLIANA

Quam serenissimus dux Aurelianensis de Batavis die palmarum reportavit.

GALLICA collatis invaserat agmina signis
  Nassovius, regum semideûmque nepos,
Et pugnâ cupidus Trajectum abolere secundâ,
  Terque sibi objectæ probra pudenda fugæ;
Ibat in adversos jam confidentior enses:
  Visusque est Batava vincere posse manu.
Relligio sed enim felicibus obstitit ausis:
  Ni foret hanc timidus spernere, victor erat.
Esse diem meminit, quâ Christi Roma triumphos
  Concelebrans, palmas festaque serta gerit.
Mene etiam sacris, inquit, miscebo profanis?
  Est, vetitos ritus vel simulare, nefas.
Præque optans vinci, quam crimine vincere, palmam
  Dux pius oblatam respuit, atque fugit.

XV.

IN EFFIGIEM CELS. PRINC.

FERDINANDI EPISCOPI PADERBORNENSIS, &c.

Ab ill. ejus fratre Theodoro Caspare affabre depictam.

CUM cuperent gentes, ad quas tua fama volabat,
  Aspectuque tuo colloquioque frui:
Fratris opem, Fernande, tulit labor; & tua cerni
  Ora dedit carâ picta tabella manu.

Ora dedit cerni, sed muta & egentia vocis:
Quamvis muta putes pictaque posse loqui.
Implesti calamo populorum vota: loquentem
Suspiciunt, queis jam conspiciendus eras.
Te nunc orbis habet. Fraterna expressit arundo
Corpus; & ingenium penna diserta tuum.

XVI.

AD ANTONIUM VERJUSIUM S. J.

Quod nummus, quem cels. princeps Ferdinandus Paderbornensis episcopus nobis muneri miserat, non esset ejus impressus effigie.

DICEBAM: longo tandem post tempore nummus,
Divini assimulans principis ora, venit.
Aureus ille mihi rutilo cernetur in auro,
Materiâ formæ conveniente suæ.
Jamque tenere manu, jamque oscula ferre videbar:
Cumque absente loqui sæpe suasit amor.
Quin & blanditias & dulcia carmina dixi,
Indulgens studio credulus ipse meo.
Heu spes deceptas, & inania somnia vatum!
In proprias fraudes ingeniosus eram.
Nummus adest; nec cara mihi fert principis ora.
Verjusi, hunc pondus credis habere suum?
Et nunc vota pudor premit improba. Sed, puto, sentis
Quod suffusa negat charta rubore loqui.

XVII

AD EUNDEM

CELSISSIMUM PRINCIPEM FERDINANDUM.

Pro altero numiſmate ad nos miſſo.

VOTA ſuos habuere Deos: ſuffuſa pudore
  Quem charta erubuit poſcere, nummus adeſt.
Nummus adeſt puro gravis & ſpectabilis auro:
  Et ſacra, quod volui, principis ora refert.
Gratia Ferdinande tibi: ſum munere tanto
  Factus ego dives, qui modo pauper eram.
Nempe ingens nummo venit theſaurus in uno:
  Pyxis & immenſas parva recondit opes.
Hunc teneo, hunc cura noctesque dieſque fideli
  Amplector; cupido nec ſino abire ſinu.
Ne tamen id vitio quiſquam mihi vertat. Avarum
  Non licet eſſe auri, ſed decet eſſe tui.

XVIII.

AD EUNDEM.

Cum è periculoſiſſimo dyſenteriæ morbo convaluiſſet.

GRATIA magna Deo, vivis Fernande: nec auſa eſt
  Funeris invidiam parca ſubire tui.
Carmina ſed vatum metuens ultricia & iras,
  Projecit trepidâ tela cruenta manu.
Schatenum ante tamen, meditati ne foret expers
  Criminis, exitio perfidioſa dedit.
Schatenum patriæ cujus tumulata ſepulcro
  Heu! lux hiſtoriæ conditur atque fides.

P. Nicolaus Scha- [illegible] J. ea lue [illegible] caſſ- [illegible] -ram da-

Ille tuis melior ſuppoſta eſt victima fatis :
Illi dulce mori , ne morerere , fuit.
At , Fernande, doles fido eſſe ſuperſtes amico ;
Morſque tuo abſolvit penè dolore nefas.
Vive precor. Cur te miſero vis perdere luctu ?
Ah ! ſatis eſt animæ parte carere tuæ.

XIX.

AD ILL. ECCL. PR. GABRIELEM DE ROQUETTE ÆDUORUM EPISCOPUM.

Cum eo ad populum Molinenſem dicente, ſacra pulpita per totam urbem vacaviſſent.

ORA tenete omnes, petit hunc ſibi paſtor honorem,
Solaturus oves cum venit ipſe ſuas.
Felices nimium, quibus eſt conceſſa facultas
Dulcibus alloquiis blanditiiſque frui.
Nam quanta ingenii vis eſt , quæ gratia linguæ ,
Cum pia flexanimâ pectora voce quatit !
Audiat Ambroſius cœleſti ab arce loquentem :
Mella neget labris purius ire ſuis.
Audiat aurifluo torrens Chryſoſtomus ore :
Hæredem magni nominis eſſe velit.
Suſpiciunt intenti oculis mirantibus omnes,
Auribus atque avidis verba diſerta bibunt.
Ille tonat ; ſubito trepidant : ſuſpiria flentis
More trahit ; mœſto lumina rore madent.
Oſtentat cœlum ; cœlo vota omnia mittit
Concio , & indignam ſpernere gaudet humum.
Quos juſſit cumque affectus facundia victrix ,
Protinus hos animo cerea turba ſubit.

Ite oratores, conſcendite pulpita, fari
  Nunc licet; auditor ſi tamen ullus erit.
Mira fides: poſtquam dixiſti, maxime præſul,
  Jam nemo eſt tota qui velit urbe loqui.
Clauſerat os nobis reverentia: ſolvere virtus
  Nunc vetat eloquii non imitanda tui.

XX.

AD COMITEM BRIENNIUM,

Cum ei pſittaci, quā petierat, metamorphoſim mitteremus.

PSITTACUS anguſto quem carcere pagina claudit,
  Non eſt occiduo miſſus ab orbe tibi.
Aonii venit frondoſo è vertice montis,
  Factus avis, lepidus qui fuit ante puer.
Ille meæ, Lomeniade, quando invida vultum
  Fata negant, fidei teſtis & obſes erit.
Ille tui dignos dum nitor condere verſus,
  Χαῖρε ſuum blæſo garrulus ore canet.
Diſcipulæ volucris ſi ruſtica muſa placebit,
  Non rudis ad cantus ipſe magiſter ero.

XXI.

AD ILL. V. CAROLUM FERRARIUM TOTIUM

SENATOREM ROTHOMAGENSEM.

Cæcilianæ ſodalitatis tunc principem.

AUGUSTAS magnæ matris dum perſonat ædes,
  Cæciliamque chorus tollit ad aſtra ſuam:
Turba inhians cantu fidium & dulcedine vocum,
  Aure diu ſolâ vivere viſa ſibi eſt.

Credidit

Credidit & cœtus inter ſe audire beatos
    Carmina mortali non modulata ſono.
At ſimul eſt ſenſuſque animo, & vox reddita linguæ;
    Omnes concordi protinus ore canunt:
Patronæ multum cœleſti, muſica, debes!
    Patrono tamen plus debet ipſa tuo.

XXII.

AD EUNDEM.

Cum ei pictas roſas donaremus.

NUNC cum picta ſinum late omnis terra renidet;
    Chloris & ipſa ſuas prodiga perdit opes;
Cum pretium ſertis & honorem copia demit:
    Ferrari, ſerum eſt me tibi ferre roſas.
Mitto tamen, ſed non quales naſcuntur in hortis,
    Armatas flammis cuſpidibuſque truces.
Mitius haud noſtris quicquam; & ſi tangere dextrâ
    Non licet: his fas eſt lumina ſola frui.
Ac ne fors dubitare queas donum eſſe poetæ,
    Has naſus fictas ſentiet eſſe tuus.

XXIII.

AD ARBOREM

In cujus cortice B. Mariæ nomen erat inſculptum.

CRESCE, vireſce diu ramis felicibus arbos,
    Creſcat & in libro ſcripta Maria tuo.
Sic ventos tibi longe, hyemeſque avertat iniquas:
    Sic rapido frondens ſervet ab igne caput.
Atque utinam liceat mutare hoc cortice pectus,
    Vulneraque impreſſis ferre beata notis!

Christe fave, nomenque tuum, nomenque parentis
Scribe: liquor, sanguis; pennaque, clavus erit.

XXIV.

DE STELLA MAGORUM.

DUM cœli varios spectant revolubilis orbes,
Inque vago noctis sidera picta sinu;
Chaldæi insuetam mirantur fulgere flammam,
Quam mutet radiis Phosphorus ipse suis.
Continuoque viam linguâ suadente coruscâ,
Versus Idumæas corripuere plagas.
Ipsa comes, ductorque facem de nocte ministrat;
Deque die gressus officiosa regit.
Ast ubi Bethlemiæ limen tetigere cavernæ,
(Regia bisgeniti nam fuit illa Dei)
Restitit, excubitorque novus super antra resedit,
Functurus vigilis nocte dieque vicem.
Ite magi, atque aliam jam quærite lampada vobis,
Hic fixa est, errans quæ modo stella fuit.

XXV.

CARITATIS EXPOSTULATIO

Adversus eos qui nomen suum cum aspiratione vel pronuntiant vel scribunt.

SANCTI progenies parensque amoris,
Quam prono dominam fatentur ore
Virtutes, charitesque, gratiæque,
Necnon illecebræ pudiciores:
Voce supplice Caritas precatur.
Ne, cum grammatici suum vocare

Stilove incipient notare nomen;
Illud litterula aſperent moleſta.
Nam dulcedinis & ſuavitatum,
Divinæque ſoror benignitatis
Spiritus negat aſperos habere.

XXVI.

AD P. FERRIUM

EXIMIUM VERBI DIVINI PRÆCONEM.

CUM tibi ſint mores quos aurea prædicet ætas,
  Aurea mens, torrens aureus ore fluat;
A duro nomen trahis illætabile ferro:
  Credemuſne ullam vocibus eſſe fidem?
Sed tamen in ferro vis eſt adjuncta nitori:
  Martius atque ſuum fulgor acumen habet.
Nempe tua hæc, Ferri, laus eſt: fulgeſque, feriſque:
  Mixtaque fulgureâ vulnera luce facis.
Quanquam diſſimilis ratio ferrique, tuique:
  Das vitam; ferri vis inimica necat.

XXVII.

IN LIBRUM V. CL. N. BOCHARTI

De animalibus ſacræ ſcripturæ.

QUI veterum libros, ſpinoſa volumina, vatum
  Sperat inoffenſo ſolus adire pede:
Ille per undantes maleſidæ Syrtis arenas
  Tendere ſecurum poſſe videtur iter.
Non facies rebus, non priſtina forma remanſit:
  Signa etiam voces deſtituere ſuas.

Heu! quæ deceptus ſibi finxit ſomnia lector,
Fœcundâ in proprios credulitate metus!
Dum plantis piſces, inſectis gramina mutat;
Dum volucres credit nare, volare feras.
Has demum ambages tollis, Bocharte: priuſque
Invia, jam nobis te duce plana via eſt.
Spectraque, quæ dudum fallax induxerat error,
Ingenii fugiunt lumine pulſa tui.
Reſtituis formamque, antiquaque nomina rebus,
Nec pateris dubiam vatibus eſſe fidem:
Quos tibi pro tali merito reddemus honores,
Aut quæ poſteritas præmia ſera dabit?
Sed taceant homines. Mutis animalia linguis
In laudes diſcent eſſe diſerta tuas.

XXVIII.

AD EUNDEM.

Pro piſcibus.

DUM mortale nefas ultricibus expiat undis,
Atque hominum pœnas naufraga terra luit:
Merſerat ira Dei volucres & ſæcla ferarum,
Quæque domos celebrant, quæque vagantur agris.
Et ni ferret opem fatali puppe Noachus,
Perdita venturæ ſpes quoque gentis erat.
Soli exultabant communi in funere piſces,
Imperio læti cedere cuncta ſuo.
Hanc illis ſortem invidit damnoſa vetuſtas,
Et pœnæ expertes non tulit eſſe diu.
Quos non perdiderat cœli furor æquore toto,
Illos Lethæis improba perdit aquis.

Laus tua quam veteris major, Bocharte, Noachi,
  Naufragio pifces eripuiffe fuo.

XXIX.

De Aurelio abbatis fancti Cigirani, & Auguftino Janfenii, famofis hac ætate libris.

FAMOSO pretium facturus Vafco libello,
  Aurelî nomen fumfit inane fibi.
Calvini Batavus reftaurans dogmata, nomen,
  Auguftinus, opus juffit habere fuum.
Sicque ambo infignem fibi divifere magiftrum,
  Præfule quo ftellis fe tulit Hippo parem.
At qualem, ô miferi, Divo monftratis amorem?
  Difperеam, fi vos hic redamare poteft.
Integrum per quos fibi non licet effe, fatetur
  Carnifices, renuit dicere difcipulos.

XXX.

De Romulo Amulii interfectore.

ROMULUS incefti damnatus fraude parentis,
  Ipfius immerita morte piare nefas:
Clementes expertus aquas, rictufque luporum,
  Mitius ingenium fenferat effe feris.
Sæva Deûm invidit juveni fortuna fauorem,
  Et fceleris puras noluit effe manus.
Ultori genitricis, avi, fratrifque, fuique,
  Ignotum objecit perfida in hofte patrem.
O laurum ambiguam! cafu cernuntur in uno
  Virtus facta nefas, & patricida pius.

Dionifius Halicarn. fcribit Amulium vitiaffe Iliã Romuli matrem.

XXXI.

AD JANUM.

DUM mihi tam dulcem fando depingis amicum,
Et meritum cœli tollis ad astra decus.
Illius immensum spargis sub pectore amorem:
Rivalemque tuum me prope, Jane, facis.
Nunc mihi laudatur pietas & candida virtus;
Munditiesque animo corporis æqua suo;
Nunc gravitas jucunda, & non austera senectus,
Et dulces risus, ingenuique sales.
Ipse oculis demum, quanquam non visus, oberrat.
Qui possum hoc? vultus consulo, Jane, tuos.

XXXII.

EPITAPHIUM

PHILIPPI LABBEI E SOC. JESU,

Dum novam Conciliorum editionem curaret, demortui.

LABBEUS hic situs est. Vitam, mortemque requiris?
Vita libros illi scribere, morsque fuit.
O nimium felix! qui patrum antiqua retractans
Concilia, accessit Conciliis superum.

XXXIII.

Inscriptio urnæ, in qua P. Claudii de Lingendes S. Jesu, & cl. v. N. de Lingendes ejus ex fratre nepotis, corda servantur Molinis in templo collegii S. J.

UNANIMES cœlo, terris in pace quiescunt
Concordes. Morti cedere nescit amor.

XXXIV.

INSCRIBENDUM

Propylæo villæ Crepicordianæ cl. v. D. de Manevillete, in quam Ludovicus magnus bis magnificentia regali exceptus est.

HAS magnus Ludovix quondam divertit ad ædes;
  Bisque suo sacras reddidit hospitio.
Fortunam gratare domûs dominique, viator:
  Ni tibi degeneri cor crepat invidiâ.

AD

ILLUSTRISSIMUM VIRUM

CAROLUM FERRARIUM TOTIUM

SENATOREM ROTHOMAGENSEM.

VIDE quam sim parum diligens observator ejus artis, cujus arcana hìc detego; quamque male existimationi meæ consulam, qui orationem aurium suffragio non plane improbatam, oculorum quoque judicio subjicere non verear. Cum nihil æque valeret, ad hanc de me celeberrimi consessus opinionem tuendam, quam latebræ prudensque silentium. Sed sane intelligis non licuisse consilio ac ratione tam callida uti, si me ab eorum contra quos dixissem, societate vellem sejungere. Itaque malui famæ qualiscumque possessionem deserere, quam videri eam injustè consecutus. Non igitur te nunc patronum, quod amicitiæ nostræ fortassis non negares, si peterem; sed judicem volo, qualem te ubique præstas in ferenda sententia, incorruptum. Quamquam vereor, ut suspiciosis hominibus persuadere possim, in tam aperta tamque simplici professione nihil latere artis. Qui enim famam ingenii ac doctrinæ excellentem jure possides; non potes ejus insidiatoribus non adversari plurimum; quæque adversus illos dixi non probare vehementer: porro necesse est ut quod probaveris, dignum commendatione videatur. Sed suspicentur illi de me, ut voluerint: modo intelligant, in fraudem induci te non posse. Ego quidem scio me laudem à te non optasse consequi: at certe, quin illam promereri studuerim, nunquam diffitebor. Vale. Rothomagi VIII. Id. Decemb. Anno M. DC. LXII.

DE

DE ARTE PARANDÆ FAMÆ ORATIO.

DICTA ROTHOMAGI VIII. ID. DEC. AN. M. DC. LXII.

ETSI ſemper opinatus ſum, illuſtriſſime eccleſiæ princeps, illuſtriſſimi præſides, ampliſſimi ſenatores, cæterique auditores ornatiſſimi, famam admirationemque popularem, & negligi tutius & contemni præclarius, quam optari à ſapiente: tamen nullo modo iis aſſentire poſſe videor, qui ut omni voluptate interdictum Chriſtianis volunt, ita nomen quoque laudis ac gloriæ reſpuunt auribus, remque ipſam ſic tanquam grave ſcelus averſantur. Quaſi ſcelus eſſe queat in eo ullum, quod & ad morum honeſtatem Deus commendat, & natura deſiderat ad ſolatium vitæ, & præſcribit ratio ad legum officiorumque cuſtodiam, & virtus denique civilis ut præmium laborum mercedemque proponit! Eſt enim profecto ut opum ac facultatum, ſic famæ exiſtimationiſque juſta quædam poſſeſſio: ſi & in concupiſcendo modus, & in quærendo æquitas, & in fruendo temperantia ſervetur.

Quæ quia incredibilem quandam excelſitatem mentis deſiderant, nec in pectora vulgi cadunt, animoſque populares: hinc fit ut cùm bonis artibus conſequi gloriam plerique nolint, aut omnino nequeant; eam fraude ac dolo malo captent: ejuſque ſi non corpus, at imaginem certe atque umbram aucupentur. Ita enim ſe res habet. Ex iis bonis quæ commoditati vitæ aut

dignitati serviunt, nullius fere solet esse quam famæ distributio iniquior. Meritorum quidem ac recte factorum tam obscura sunt jura, tam parum perspecta vis & gravitas; ut sæpe contemnantur qui illis abundant; quibus autem nulla suppetunt, ii ad summos honores evehantur: & cum præclaris solum artibus ac studiis ea debeatur merces, flagitia fere obtinent; iisdemque gradibus & viis ad magnam existimationem, & ad summam opulentiam pervenitur. Avaritia enim non se continet intra pecuniæ limites, sed grassatur quoque in celebritatem nominis; atque in hoc fundo & patrimonio virtutum, non minus quam in foro & mercatu latrocinia exercet, tenditque insidias.

Et tamen in tanta corruptela morum atque labe silent leges! nec ulla de coercendis famæ prædonibus edicta feruntur; cum levibus etiam furtis pœnæ constitutæ sint & multæ & graves. In quo sane mirari satis non possum nostram rationem aut inconstantiam potius: qui vel tanti faciamus hoc bonum quod exponimus temerè cunctis: vel cum tanti faciamus, non illud tamen majori cum cura ac diligentia tueamur.

Ut ut sit; decrevi hodie, præsides senatoresque amplissimi, homines istos, qui illustres falso dicuntur, qui simulatione virtutum ad honores irrepunt, qui artem quandam parandæ famæ colunt illiberalem ac sordidam, ad tribunal vestrum deferre. Nam etsi fortasse, propter lenitatem summam legum atque clementiam, graviora supplicia videbuntur posse defugere; ludibrium tamen quod debent publico, vitare nullo modo poterunt. Nec opus esse arbitror de hoc argumento dicentem à vobis postulare, ut attente benigneque audiatis. Vestra enim agitur, communisque omnium causa, qui veræ laudi

gloriæque ſtudent; cujus poſſeſſionem aſſeruiſſe vobis videbor, ſi eam ex prædonum impudentiſſimorum injuſta uſurpatione vindicavero. Mihi certe jucundiſſimum erit in carpendis aliorum moribus prædicare laudes veſtras, iiſque ſplendorem ac fulgorem aliquem comparatione vitiorum afferre. Atque ita fugiam adulationis ſuſpicionem, parcamque veſtræ modeſtiæ, ut muneri meo ac propenſiſſimæ voluntati faciam ſatis. Et erit profecto in ea quam profiteor eloquentiæ facultate gratus error & peccatum felix, ſic illius quod propoſuiſſem contrarium effeciſſe, ut elogium adornaſſe me, non accuſationem meditatum exiſtimetis.

Quanquam ſic objurgatoris partes agere in hac cauſa decrevi, ut neminem appellandum acerbius, ac ne demonſtrandum quidem, aut ſigno aliquo indicandum putem. Sed in univerſum & infinitè quæram de toto hoc genere captatorum atque inſidiatorum laudis. De quorum arte cum tria debeant diſputari: primum quibus illa conſtet nitaturque principiis; deinde quam multiplex in ejuſdem uſu, & exercitatione fraus ſit atque fallacia; poſtremò, quem exitum finemque habeat: ſic ea tractabuntur à nobis, ut in primo quidem ac tertio capite breviſſimi, in ſecundo breves, in cuncta oratione non nimium verboſi fore videamur.

Vultis igitur, auditores, placita ſectæ hujus & effata videamus, quam remota ſint ab uſu & opinione communi proborum, quam ab inſtituto virtutis & ſapientiæ aliena, quam plena fraudis ac veneni, quam denique ſocietati hominum pernicioſa? Audite quomodo ipſimet loquantur: præſtat enim ex ſuo ore quid ſentiant, quam ex meo cognoſcere.

Quid eſt, inquiunt, quod tantopere obtrectant no-

bis, artique nostræ detrahunt invidentissimi homines? an quia rationes sequimur parum honestas conciliandæ famæ, ideo objurgandi sumus? Ignorant scilicet, cujus rei cupiditas necessaria sit, ejus consequendæ turpem viam omnino nullam esse? in fama vel felicitas vitæ sita est, vel præsidium certe positum ingens ad beatè vivendum: quibus rebus carere necesse erit maximam partem hominum, si virtuti ac præclarè factis gloria solum debetur. Quod quid aliud est, quam ad paucos summi boni possessionem referre velle, calamitosos autem reddere complures ac perpetuo miseros? Insistant sane isti æmulatores heroum veterum, quando ita volunt, asperum ac præruptum iter; gaudeant viam aperuisse sibi per ardua: modo ne invideant nobis quod & facilius, & celerius, & minori cum periculo pervenimus, quo per ambages & discrimina multa tendunt. Quid refert, rebus ipsis, an opinione rerum id consequamur, quod utro tandem modo continget, æquale futurum est? Nihil interest ad famam, quam verè magnus sis, sed quam præclarus aliis videare. Opinionem enim & existimationem non virtus ipsa per sese ac merita gignunt, cum minime cadant sub sensus; sed species & simulacra virtutis quæ feriunt oculos & admirationem creant. Neque vero minor est vel fructus vel jucunditas hujus qualiscumque gloriæ ac celebritatis: cum ejus boni possessio sola perceptione animi & comprehensione adeatur. Nam ut ille dives judicari non debet, qui multas opes habet in arca congestas, sed qui iis fruitur; cum avari in summa pecuniæ affluentia semper egeant: ita non conscientia meritorum, sed opinione & persuasione constat, ista quam tantopere appetimus, gloriæ jucunditas? isque demum frui fama

est dicendus, non qui multa præclare fecit ac fortiter; sed qui gaudet se dignum judicari, cui illa præclara facta & decora tribuantur. Quid autem admirabilius quam ita versari in luce civitatum, ut cunctorum oculis imponas; & cum omnium intimi sensus mentesque pateant, ipse nemini sis notus, novusque semper & alius, & major te ipso videare? Nam conciliare virtuti laudem, nihilo sane difficilius est, quam soli splendorem afferere, fulgoremque sideribus. At illud efficere, ut flammula tenuis lumen solis & astrorum æquare videatur aut etiam vincere; ut quod obscurum sit fulgeat, quod depressum ac humile emineat, quod inane ac vacuum extet, quod contemptum & abjectum suspiciatur: id consequi, ut in ignoratione summa, doctrinæ opinione floreas; in nullo rerum usu, sapientissimus habearis: famam ingenii conjungere cum maximo stupore, scribendi ac dicendi gloriam cum stultitia singulari: sic ornare vitia colore inducto virtutum, ut laudentur: gratiam atque venustatem rebus obscœnis tantam conciliare, ut placeant: restituere vetustis suam novitatem, corruptis integritatem, vitam atque animam sepultis: hoc vero incredibilis cujusdam solertiæ est, hoc specimen nostræ artis, ac singulare miraculum.

Sic illi loquuntur, sic sentiunt, auditores, & verbis quidem atque sententiis egregiè facta respondent: nec segnius in reliquam substructionem incumbunt, quam posuere fndamentum. Sed quia si vagari per singula vellemus, nostra futura esset infinita oratio: placet illa nunc ad capita omnino quatuor revocare. Cum enim insidias quæ pecuniæ tendi solent, ad famam aucupandam dixerimus esse traductas: earum nominibus sic utemur, ut latrocinii, præstigiarum, monopolii, mone-

ſictæ adulteratæ crimina, glorioſis noſtris non dubitemus objicere. Nam etſi rerum videtur conditio diverſa; par tamen utrobique malitia, eadem fallendi ratio & voluntas patebit.

Primum igitur, nonnulli in famam invadunt, eamque uſurpant nullo alio jure, quam quo latrones aliena bona, ſua faciunt: quæ ubi retinuere apud ſe aliquandiu, vel quia non repetebantur ab ignaris, vel quia à parum diligentibus rei familiaris deſerebantur; inducunt præſcriptionem, vel colorem potius aliquem juris, qui non illos quidem juſtos reddat poſſeſſores, ſed metu tamen legum ſolvat, & actionem ſi quæ intenderetur, excludat. Hi ſunt præcones ac buccinatores factorum ſuorum: laudem enim quam ab iis expectare deberent, cum ſibi tribuunt, depeculantur. Quæ ratio, etſi primo aſpectu videtur abſurda, minimeque idonea celebritati comparandæ: tamen incredibile dictu eſt quantum valeat, cum in loco & ex arte ac diſciplina quadam adhibetur. Plerique enim hominum ita ſunt à natura comparati, ut extorqueri à ſeſe quam obtineri laudationem malint. Sive quod majus eſt hoc bonum atque præſtantius, quam ut ſponte gratiſque obtrudi debeat: ſive quod in prædicando altero tacite quodam modo fatemur nos impares, & obſtruere videmur luci propriæ, celebratione æmulæ virtutis: ſive quod tutius putatur atque conſultius aliorum de ſe judicium ſequi quam prævertere: ſive ſapientiæ poſtremo eſt ſuſtinere opinionem in re ambigua & obnoxia errori, & habere quo excuſare credulitatem poſſis, ſi falli te ac decipi forte contigerit. Certe imitantur complures, illos qui veniunt ad forum & nundinas: niſi prenſantur, niſi ambiuntur à mercatoribus, niſi prope per vim

Latrocinium famæ.

ac contumeliam impelluntur, nihil emunt. Eſt quidem gloria, ut ſcite appellatur à doctis, Echo virtutis ac recte factorum. Sed ſane Echo illa perpetuo conticeſcet, niſi præeas, ultroque excites. Vis nomen tuum longe lateque celebrari, vis orbem univerſum circumſonare laudibus tuis, vis plaudi tibi ab remotiſſimis etiam gentibus: fac prior ipſe famæ tubam infles; prædiceſque de te quam poteris magnificentiſſime: tunc enim centum quaſi vocibus reſpondebit illa popularis Echo, & honorificos de te rumores, cum grata admurmuratione audientium, ubique feret.

Quanquam in hoc adhibere judicium aliquod merito ſolent. Nam aliter agunt cum rudi plebe, & pueris & mulierculis; quam cum viris, & iis qui ingenio, qui ſagacitate, qui uſu aliquo rerum pollent. Alteri enim cum auctoritate, & quaſi pro imperio tractari debent: ita ut quo quiſque audacior eſt, atque impudentior in jactandis rebus ſuis, hoc admirationem majorem ac plauſum apud illos mereatur. Sic enim colligunt, quæ tanta confidentia prædicentur, ea dubia & ſuſpecta eſſe non poſſe. Simul id magnanimitati tribuunt, ac redundantiæ cuidam virtutis non capientis ſeſe intra limites pectoris anguſtos, ſed erumpere geſtientis & probare ſe publico, ad invidiæ ludibrium, & ut exemplum illuſtre extet in quod cives intueantur.

Alteri autem paulo civilius ac liberalius & quaſi ex occulto & cum reverentia falli volunt: offenderentur enim inſolenti illa & aperta oſtentatione ſui. Quare aſtuti homines, cum in illos incidêre, obiter tantum ac veluti aliud agendo de ſe prædicant, idque permodeſte ac paucis: raróque id faciunt ac fere ſine arbitris, inſuſurrando in aurem, & petita ſecreti fide. Qua ſimu-

látione modestiæ cum admirationem sui immensùm augent, tum loquacitatem incendunt imposita silentii lege: ac specie vetantium, gravissime laudes suas imperant. Deliguntur enim consulto homines, ut falsè Comicus ait, pleni rimarum & qui undique effluunt; apud quos perinde sit deponere arcanum, atque illud per vicos & compita civitatis, præconum vocibus publicare. Serpit enim momento, manatque in infinitum ex eorum ore profectus rumor, occupatque aures remotissimarum gentium quasi contagione quadam & propagatione laudis. Quomodo lapillus si conjiciatur in stagnum, silente vento & quiescentibus undis æquabile, cadendo figurat aquam modice in orbem, ac veluti rugam inducit quæ initio fallit oculos; mox tamen succedente altera paulatim explicatur, fitque seipsa quodammodo amplior. Aliis deinde atque aliis ordine fluentibus, & se metuo interpellentibus circulis ita crescit, ut denique impleat superficiem stagni totam, nec nisi ripis ejusdem ac limitibus terminetur.

Jam callidè nonnulli aliorum præconiis laudes suas intexunt; ut Phidiam statuæ Palladis ferunt inseruisse nomen suum, ita ut expungi non posset, quin signum ipsius Deæ violaretur. Sunt qui promittunt famam & immortalitatem, ut habere scilicet credantur in sua potestate, id quod non essent daturi nisi haberent. Alii commendare solent & tollere in cœlum eas artes in quibus sibi non omnino inepti videntur. Si saltant, si sciunt fidibus, si eloquentiam aut poësim non infeliciter attigerunt, in iis rebus sitam esse contendent perfectionem & absolutionem vitæ: pugnabuntque plus ingenii, plus judicii, plus subtilitatis ad epigramma argute concluendum, vel aptandam venuste numeris suis cantilenam

tilenam, quam ad totius philosophiæ comprehensionem requiri.

Nec illud minoris est artis, quod insectationem vitiorum quibus carent, ad commendationem suam traducunt: laudantur enim qui dissimiles sunt contemtione dignis. Quo in genere multis profuit, ultro in se calamos futilium hominum provocasse; aut scripsisse etiam alieno nomine, ac fere de rebus nihili satyras & libellos famosos, ut locus esset honorificis defensionibus; utque per necessitatem propulsandæ calumniæ, tum ipsi cupiditati suæ liberalius indulgerent, tum boni omnes invitarentur ad ferendam opem virtuti oppressæ, ejusque dignitatem publicis elogiis communique judicio tuendam. Indidem est, & ex ejusdem disciplinæ fonte profectum, quod in rixas & contentiones principum se ultro immiscent. Nam aut creduntur delecti certo consilio patroni majestatis, quod summæ existimationis est: aut sponte suscepisse patriæ causam, quod magnitudinis animi atque pietatis. Illud certe obtinent ut nominentur in famosa lite; utque apud suos juxta & exteros, si non victoria, pugna saltem ac dimicatione inclarescant.

His gloriæ latrociniis atque furtis, auditores, nescio an debeam adjungere artem illam præstigiarum, quam venuste Quintilianus appellat *circulatoriam jactationem*; qua multi utuntur ad plausum & admirationem vulgi captandam. Atque ut hoc intelligatis, quod mente facilius comprehendi potest, quam verbis & oratione explicari: ponite quæso vobis ante oculos, unum aliquem ex circunforaneis istis præstigiatoribus, quibus unum à republica demandatum munus esse videtur, ut volentes impune decipiant. Præter pueros & Præstigiæ famæ.

Ff

bajulos, & infimæ plebis fæcem, veniunt sæpe ad illum cives etiam honesti oblectationis causa, & ut animos ab contentione fatigatos, joculari spectaculo, nugisque audiendis paulum recreent: certi tamen nullam mendacissimi agyrtæ sermonibus fidem adhibere. Interea pegma ille conscendit, exponitque suas merces ambitiose & ad pompam. Promit unguenta, pastillos, odores exoticos omnis generis: crustula dealbandis dentibus à se confecta diligenter; mirificum saponem ad detergendas manus, cutemque lævigandam; pulverem qui siccet crines, eosque crispet innoxie; alia ejusdem notæ medicamina, quasi in antecessum præmittit. Nam ubi ventum est ad divinum illud & cœleste pharmacum, Deus bone! quam gloriose se jactat in hoc campo, quam triumphat magnifice, quam novis quam exquisitis nominibus rem unam appellat! Hoc enimvero *moly*, hoc cœlestem panacæam esse; contineri in mithridatico suo fontem vitæ, animam mundi, medullam astrorum, immortalitatis antidotum, alexicacon universale. Ne multa; (vereor enim ne circulatorem quoque agere imitando videar) hoc perficit pollicitationibus suis, & crebra jactatione miraculorum, quæ ubique patrata narrat ope incomparabilis medicamenti, ut demum pecuniam à cunctis, scientibus, videntibus, & suam ipsorum stultitiam ridentibus emungat.

Ecquis vestrum, auditores, tanquam in tabula, depictos non agnoscit mores certorum hominum, quos dicebam præstigiis suis eblandiri famam & celebritatem; idque consequi aperta professione mentiendi, ut plerique sibi credant, nulli certe non dissentire vereantur. Primum enim nulla unquam de re dubitant, aut sustinent assensum: ad quæstiones etiam ino-

pinatas semper parati, aiunt aut negant præfractè & confidenter. Laudas factum alicujus dignum memoria & celebratione bonorum; illi statim multo admirabiliora decem pro uno subjicient, adductis nominibus locorum atque personarum, tanquam oculati testes fuissent. Incidet ut fit, sermo de statu præsenti rerum ac felicitate Galliæ, sub rege tam forti tamque moderato: excurrent illi continuo in regiones orbis universas; qui mores & indoles principum singulorum, quæ mens, quæ consilia, qui apparatus, quæ ratio gerendi imperii tanta securitate narrabunt, ut non ea finxisse, sed spectasse videantur. Antiquitatem amas? tenent omnium ætatum historiam: Assyriorum, Medorum, Persarum, Phœnicum, Ægyptiorum, Scytharum origines, successores, colonias ordine & articulatim referent, ut sunt descriptæ à Beroso, Manethone & Hiramo rege suis in annalibus, quos scilicet legerunt. Novitatis cupidus es? nova in cœlo deprehenderunt astra, conversionesque planetarum ignotas Copernico atque Tichoni. De circuli ad quadrum reductione deque perpetuitate motus solemnes quæstiones, quibus in extricandis docta antiquitas irrito conatu desudavit, nullo negotio solvent. Artefactis machinisque delectare? novos in utraque architectura reperere ordines ac modos, nova tormentorum genera, quibus non jam globi, sed armati milites in oppida excutiantur. Quid plura persequar, auditores? cogitate res quantum potestis arduas atque difficiles, optate quicquid incredibile factu videtur ac supra naturæ vires positum; hoc circulatores nostri non modo se facere posse confident, sed etiam se fecisse gloriabuntur.

Atque scitis profecto nihil hic fingi à me, vel au-

geri per suspiciones & calumnias, à quibus longe semper abfui: vereorque potius ut parcitatem in carpendo nimiam, quam cupiditatem reprehendatis. Quid autem docti homines & cordati cogitant cum hæc intuentur? Rident privatim & in sinu mimum, ac comœdiam popularem, & stoliditate vulgi fruuntur. Favent tamen ipsi quoque in publico, plauduntque cum turba, impostoribus audacissimis: ne invidere alienæ laudi, ne obtrectare honestis artibus, ne pugnare cum communi sensu, ne lites & rixas, ne contentiones & odia civium quærere videantur.

Monopolium famæ

Sed veniamus ad tertium illud genus fraudatorum, qui exercent quasi quædam monopolia famæ, & societates laudum atque commercia, magna cùm sua, tùm amicorum utilitate quæstuque instituunt. Nihil attinet, auditores, ut eos demonstrem apertius. Plenæ enim sunt urbes, plenæ provinciæ, plena Gallia & Europa omnis, his coitionibus & conspirationibus *pretiosorum* ac *pretiosarum*, (ut appellari amant) qui pretium rebus ponunt, & existimationi publicæ moderantur. Leges habent, quas privata singuli utilitate, non amore communis boni custodiunt: laudant mutuo ut laudentur, & fœnore gloriam dant & accipiunt. Easdem amicitias & familiaritates colunt, easdem lites & inimicitias exercent: cæteris omnibus obtrectant, prohibentque aditu & possessione famæ, cujus regnum sibi vindicant, quamque pro jure suo dispensare ad arbitrium volunt. Ignotus es aut parum adversus fœderatos officiosus cliens? bardus, stupidus, insulsus, cum ingenio, cum literis & urbanitate tua audies. Initiatus es arcanis mysteriis, applicuisti te ad unum aliquem qui te ostentare possit & commendare famæ? esto securus,

ibis per ora populorum, nullaque erit tam remota gens, nulla tam barbara natio, quæ nominis tui admiratione non capiatur.

Meministis auditores, neque enim profecto potestis oblivisci; quid Lutetiæ in illo theatro ingeniorum, in illa quasi communi politiorum hominum patria, quotidie fiat. Ubi candidatus quispiam gloriæ, paucorum suffragio & ambitu, dignus est visus qui publicam in lucem concionum, aut splendorem fori prodeat; qui fiunt concursus, quanti ad portam clamores, quam ægre submovetur à lictoribus turba? (Et hoc enim ad celebritatem facit, custodes apposuisse ad januam.) Matronæ nobiles cum puellis delicatis, & tota cincinnatorum gente certatim confluunt: currus etiam mittuntur inanes cum phaleratis equis, qui dominorum locum teneant, adhinniantque dicenti. Quid deinde? quid? Vix cœpit dicere & jam mirantur; respectant invicem attonitis similes, tollunt humeros atque manus præ stupore: quod tussiunt, quod excreant, id fit ex composito, & ad testificationem laudis; & cum reverentia loci frænum linguæ imponat, toto corpore exclamare gestiunt.

Nec minor est pro libris, si quos forte scribunt, ambitio & conflictus. Jam enim primùm quod meditantur, longo ante intervallo denuntiare & ostentare per amicos solent, quam applicent ipsi sese ad scribendum; curant dissipari per provincias, & vulgari apud exteros hunc rumorem: astute quidem & ex præceptionibus artis suæ. Nam susceptione ipsa & designatione operis, opinionem consequuntur doctrinæ: tum illud præterea efficiunt, ut multorum ad se literis, & hortationibus præstantissimorum hominum, publico innotescant. Quo fit

ut etiamsi ab incœpto postea desistant, illud non in magnitudinem laboris ac imbecillitatem ingenii, ut par erat; sed vel in occupationes magnas suas, vel in valetudinem, vel in pigritiam ingeniosis etiam viris familiarem, vel postremò honestam aliquam in causam, cujusmodi solet adduci multiplex, referatur. Certe sine conflictu ullo ac dimicatione, laudem acquirunt, & gloria fruuntur; quia cum facillime possent, visi sunt studio & proposito eam persequi noluisse.

Quid si autem ovum illud, diu noctuque incubando per annos complures, aliquando tandem excluditur? Quid? Gallinæ filius albæ, vel Phœnix potius prorupit in lucem. Græci, Romani, Itali scriptores!

Vos viles pulli nati infelicibus ovis.

Recens adhuc à manu & calamo cœlestis partus, circumfertur per gynecæa & circulos: recitantur ea capita in quibus auctor se amavit plusculum, indulsitque genio liberalius: revocatur ad versus pene singulos, euge, belle, divine. Interea natio omnis typographorum obsidet, prensatque scriptorem, pecuniæ vim magnam certatim offerunt. Argenteis formis, coronaria papyro, vineis & acanthis ad omnem elegantiam librum concinnant; pretium denique dicitur ingens quod excandefaciat annonam. Quid est, auditores, an mentior? An non ita uti prædico quotidie res fiunt, ac multo etiam cupidius & ambitu majori? Intelligitis nunc tandem quam magnum in hac arte præsidium sit ad famam, quamque pronus per istas coitiones conspirationesque illustrium, ad templum gloriæ pandatur aditus? Nempe tu Lipsi, tu Casaubone, aut de cœtu doctorum quisquis es, audebis credo carpere hunc librum quem arbitri publicæ existimationis miris laudi-

bus efferunt, quem elogiis patritii complures munierunt utraque lingua ſcriptis? quem fœminæ principes in interiore ſponda & receſſu cubiculi, cum myrrhinis, & ſigillis, & odoribus, & mundo elegantiori, ebeninis forulis ſcrinioque incluſum pretioſo cuſtodiunt? quem puellæ nobiles ferunt in oculis & ſinu, quem deoſculantur, quem memoria tenent? Tu vero tacebis, ſi ſapies, abſtinebiſque, ab eo manum; ſi non fuſtis ac ſcuticæ metu, at certe ne pro inſulſo, & inficeto, & agreſti magiſtello, te habeat grex omnis politiorum, ac ridendum te cunctis exſibilandumque proponat.

Vultis nunc, auditores, ex iſta aperta & tumultuoſa nundinatione laudis, in tectiorem aliam & ſecretiorem famæ officinam tranſeamus? Etſi autem vereor, ut quod mente ſentio explicare ſatis poſſim, vobis tamen pro acumine veſtro ad intelligentiam & comprehenſionem ſufficiet, rem levi ſigno indicaſſe. Neque enim profecto ignoratis, quid ſapientiſſimi viri cogitent, quum inter ſe ac familiariter queruntur, abundare rempublicam adulterinis nummis, qui pro legitimis in commercium vitæ, & cum proba minimeque ſuſpecta pecunia mutentur. Eo certè perducta nunc eſt improba hujus artis felicitas, ut callidiſſimi etiam plerique inducantur in fraudem. Color vividus ac florens, ſonus integer, forma & characteres elegantiſſime excuſi, pondus ipſum ac menſura proxime accedit ad imitationem perfectam monetæ incorruptæ ac veræ. Denique, ut aperte loquar & ſine ambagibus; nemo nunc eſt homo tam plumbeus, tam ſpiſſus, tam plenus ſcoriæ atque fæcis, qui in officina famæ non ſplendeſcat, qui pretioſus, qui auro & argento contra carus inde non prodeat. Atque hæc quidem admirabiliora videri

Officina adulterina famæ.

debent, quod nec impendio nec labore magno fiunt. Tota enim ratio & ſubtilitas in eo eſt poſita, ut occultentur vitia, quæ intus ſunt, diligenter; quæ vero extant, iis color & quaſi bractea virtutis quam poteſt ſpecioſiſſima inducatur. Nempe omnia vitia ſplendorem aliquem trahunt ex vicinia virtutum, eaſque parte nonnulla ſui referunt. Ex quo apparet quam non difficile ſit, monetalibus iſtis, ut ſic dicam, falſariis, inaurare mores ſuos, & levi tectorio honeſtatis, ſordibus animorum pretium arrogare.

Homines plumbei.

Venit ad eos aliquis ingenio tardo & lento: exploratur. Surdum quiddam & obſcurum ſonat: multum habet plumbi. Ne ſe temere inferat in cœtus & congreſſiones hominum politiorum; quibus & celeres animi motus, & copia ſermonis, & in dictis jaciendis venuſtas, & dexteritas in excipiendis, & cæteræ poſtremo artes homine urbano & liberali dignæ. Sciat tacendi partes ſibi eſſe impoſitas: eas ſi recte tuebitur, brevi cognoſcet quam verè à ſapientiſſimo rege ſit dictum; ſtultus ſi tacuerit, ſapiens reputabitur. Studet enim, mirum in modum noſtra ætas, tribuitque plurimum taciturnitati. Signum eſt enim plenæ opibus confertæque mentis, quæ inanes verborum ſonos minime reddit. Quis flumen hoc ingenii non ſuſpiciat, cujus fundum non videt? Quid de illo non ſperes, qui nunquam loquitur quæ reprehendas, multa ſilere videtur quæ mirari poſſis? qui putatur habitare ſecum ac converſari cum tacet, quod ſibi ſolus auditor, ſolus conſcius & familiaris eſſe mereatur? Inducenda tamen huic plumbo aliqua quaſi lamella ex auro, quæ moretur oculos & opinionem augeat opulentiæ latentis. Ergo habeat meditatos de imperio & politica adminiſtratione locos

cos

cos communes, axiomata petita ex intimo Taciti penu, breves aliquas & suspiciosas sententias, quæ plus dicant quam sonent auribus. Ea in loco scite & graviter adhibeat, ut excidisse nec opinanti putentur, non allata de industria fuisse. Jam de principe, de administris, de rationibus gentium exterarum, de pace ac bello ambiguè semper & timidè, nutuque potius ac supercilio, quam verbis judicium ferat. Ita demum de re qualibet interrogatus, vel pronuntiet, ut aliquid semper esse in animo quod retinere velit; vel rursus sileat, ut taciturnitas ipsa cum significatione quadam sapientiæ conjuncta esse videatur. Mentiar, auditores, ni novus ex stupido isto Solon, aut Lycurgus alter repente excudatur, cujus ab ore cuncti pendeant, legesque discant bene ac sapienter imperandi.

Quis autem iste alter perlucens & inanis totus? Pondus non habes, bone vir: opus est arte qua vitrum tuum dissimules. Tinnis tamen & acutùm sonas: sic potes fallere & decipere incautos. Age utere facultate garriendi tua; multis enim loquacitas conciliat nunc famam & existimationem doctrinæ. Quare pervium hoc & perlucens vitrum stipetur, & quasi obstruatur multa serie librorum, quorum titulos & argumenta memoriter teneas: citesque identidem quo quisque anno sit typis excusus; Basileæ an Venetiis, Romæ an Lugduni, Aldi an Frobenii prælo? Delibandæ præterea controversiæ celebres doctorum, de tribus capitulis & synodo Sirmiensi, de Constantini baptismo ejusque diplomate: postremo loci insigniores utriusque historiæ notandi, quos ad pompam & ostentationem tractes in mulierum aut imperitorum cœtu. Hos enim judices, arbitrosque habebis: nec te applicabis ad ge-

Homines vitrei.

nus illud ſapientum è ſchola, gravium hominum & cervice dura, ne futile vitrum cum ſonitu diſſiliat. Quod ſi neceſſitate aut caſu aliquo in illos incurres, non cominus & preſſo pede dimicandum, ſed eminus & quaſi fugiendo; ictus non clypeo excipiendi, ſed vitandi levi declinatione. Joci, ſales, acute dicta, ſic tanquam jacula in adverſarium effundenda per vices. Denique in garrulitate adverſus ſapientiam, in cavillatione adverſus æquitatem, in audacia adverſus conſtantiam præſidium quæratur; numerus in ſuffragiis ſpectetur non pondus & gravitas; ſi vincere non potes ratione, vince clamoribus. Argumentum enim victoriæ eſt, judicio plebis, nolle cedere.

Homines mixti. Sunt qui virtutes aliquas, ſic tanquam aurum ſtanno vel ære, admixtas habent pluribus vitiis. Nam nec fulgor ingenii, nec ſonus verborum, nec rerum pondus & gravitas, nec forma denique & quaſi character honeſtatis illis deeſt. Atque hi quidem, primis in congreſſibus, rapiunt in amorem & admirationem ſui cunctos. Jocantur cum urbanis venuſte, cum acutis diſputant ſubtiliter, graviter cum ſapientibus diſſerunt, ornate loquuntur cum diſertis, nugantur etiam & ineptiunt cum otioſis ſuaviſſime: nam inter liberales hujus ſæculi diſciplinas, dominatur ars quædam & ſcientia nugandi, cui natio tota elegantiorum vehementer ſtudet. Verum iſte fulgor ingenii & character doctrinæ, deteritur uſu & tractatione frequenti: proditque continuo pallor, vel rubor etiam ex longa familiaritate offuſus, mixturam metallorum. Peritos certe qui judicio acri, ſic tanquam Lydio lapide cuncta explorant, & ad libellam examenque veritatis exigunt, latere vitium diu non poteſt. Qua igitur ratione, pro-

babuntur in vulgus adulterini nummi & pretium obtinebunt? Nempe si cum eodem bis sermones non conferent, si crebro sedes & familiaritates mutabunt, si circumferent varia in loca merces suas, si novi semper & ignoti venient in cœtus & circulos. Laudabuntur enim ab omnibus, quamdiu spectandos se præbebunt ex parte tantum & quasi in transitu. Nam acuetur desiderium, non afferetur satietas; cum in eo quod patebit, satis erit ad laudem, non satis ad censuram. Imo bona quæ cernentur hoc modo, fient adhuc majora expectatione latentium plurimorum: & quia caput auratum erit, facile credentur cæteræ quoque statuæ partes, eodem metallo constare. Quam enim multa supplet ignoratio & imbecillitas humanæ mentis! Sæpe ea magnis imperatoribus pro exercitu fuit. Terruerunt hostes suos opinione virium, quas non haberent; & hac arte rapuere victoriam, quam in campo & in acie ne optaturi quidem sine temeritate summa fuerant. Ita quæ semel & in transitu solum videntur, sic occupant oculos imagine sua & fulgure præstinguunt, ut spatium ad singula spectanda non relinquant. Hæret species virtutis sola; & mens omni ope persuadere sibi studet, nihil in eo quem mirabatur residere vitii: ne si hoc admittat, errorem ipsa suum agnoscere, & damnare judicium videatur.

Atque hæ sunt fraudes & insidiæ quæ tenduntur, ab aucupibus laudis & existimationis, auditores; non omnes tamen; quis enim complecti singulas dicendo possit? ac ne graviores quidem fortasse, vel magis odiosæ. Consulto enim eos prætermisi, qui magnis flagitiis ac sceleribus nobilitatem quærunt, qui violatione sacrorum, qui oppugnatione religionum, qui aper-

ta professione impietatis, qui legum humanarum divinarumque contemtu, qui perfidia, qui proditione, qui calumniis, qui turpitudine vitæ, qui moribus corrumpendis, prædicari de se ac nominari volunt: quos utinam rariores ferret hæc ætas, aut certe nullos sinu in suo latere Gallia pateretur!

Restabat ut quod tertio loco proposueramus, de exitu & fine hujus artis aliquid à nobis diceretur. Sed profectò non est ea difficilis conjectura & divinatio. Quis enim, si severa interpretatione juris, si scopo & intentione legum, si comparatione factorum similium, si injuriarum æqualitate, si præjudicio denique quodam communis sensus rem definiat, non eandem illi quam latrociniis, quam præstigiis, quam monopoliis, quam monetæ corruptioni fortunam auguretur? Ego verò cum insidiatoribus illis famæ, agam paulo remissius: nec si vos ex veteri formula interrogem, auditores, quid censeatis; aliter credo esse opinaturos. Dabunt tamen illi pœnas & quidem meritis suis congruentes. Contemnentur à vobis, ridebuntur à sapientibus, ejicientur cum probro è cœtu ac societate honestorum hominum. Vel si suæ fortasse ætati imponere, ac fucum facere aliquandiu potuerint, ad posteros certè cum nota infamiæ perpetua traducentur.

Quanquam, ut verè loquar, præreptæ per vim aut ambitum gloriæ, rei esse nullo modo videntur. Non enim cadit in sordidas ac fraudulentas mentes, tam excellens munus, quod solis virtutibus ac præclare factis debetur, solis tribuitur. Quid enim aliud cogitant homines, cùm prædicatione sua quempiam efferunt, & publico elogio dignantur? Nempe justos honores tribuere virtuti, ac debitum cultum volunt. Hoc præ-

mium, hanc coronam laboris atque meritorum, flagitiis, obſcœnis artibus, turpiſſimæ nundinationi, conſpirationibus clandeſtinis numquam decrevere. Qui igitur admirationem vulgi, & popularem auram aucupantur, qui famam & exiſtimationem inſidioſe captant; ii magno labore contendunt, ut ſeipſos inducant in fraudem. Illud enim ſequuntur, quod teneri per vim non poteſt: illud aufferre cupiunt, quod ut ſuum ſit, pendet ex judicio & voluntate ſapientum. Gloria enim libera res eſt, ſuique juris. Non venditur, non mancipatur, non temere ab ſtultis & ignaris hominibus diſtrahitur. Fugit illa elabiturque è complexu turpium procorum, iiſque umbram ſolummodo & inane ſui ſimulacrum relinquit: quo ſane licet ad ludibrium ſuum fruantur. Hanc enim felicitatem non invidemus ipſis: nec gloriam, quæ cum virtute conjuncta non ſit, ad nos unquam putabimus pervenire.

Hanc tu veram ſolidamque gloriam jure poſſides, eccleſiæ princeps illuſtriſſime: quam etſi infra excelſitatem animi tui ſemper duxeris; non poterat illa tamen non aſſectari virtutes tantas, ſi ſuo ipſa decori conſultum vellet. Et quamvis tuorum magnitudinem non adæquet meritorum: plurium tamen una poteſt, vel dignitati vel ambitioni ſufficere. Nobilitati anteſtas præclariſſimis hujus ordinis inſignibus: inter eccleſiæ principes tenes primatum: in cœtu doctorum, & illo ſapientiæ quaſi regno dominaris: oratores ſacri, eloquentiæ illius lenis & flexanimæ, imperium tibi deferunt. Hæc tua laus, hæc gloria eſt: quæ ſi propriæ dignitati, ſi præclaris artibus tuis, ſi judicio omnium bonorum, ſi communibus Galliæ votis non deerit, ad vetera illa ornamenta, novum etiam brevi ſplendorem adjunget.

Creatus eſt deinceps Archiepiſcopus Pariſienſis, Dux & Par Franciæ.

Neque nos alibi eandem gloriam quæremus, præsides illustrissimi, senatores amplissimi, quam in augustissimo vestro ordine; hoc est in domicilio virtutum, in solio æquitatis, in sacrario honoris, in templo majestatis. Transit illa quidem aliquando per ordines cæteros, & quasi vagatur; domestica curiæ est & contubernalis. Commodat aliis splendorem suum; vectigalem eum vobis debet. Ornat alibi virtutes; hic ornatur à vestris. Neque enim ex purpura & infulis, & insignibus cæteris amplissimi magistratus, tantum in vos derivare potest; quantum ipsa trahit ex sapientia, integritate, constantia vestra dignitatis. Maneat igitur illo in gremio libertatis, ut cum disertissimo senatore loquar, tuta adversus impostorum fraudes atque insidias; rideat inde calumniæ petitiones & assultus; oculos & dentes contemnat invidiæ; in conscientia denique magnorum erga patriam, erga regem, erga religionem ipsumque Deum, meritorum; ubi nata, ubi adulta, ubi perfecta est, feliciter conquiescat.

SUMMA PRIVILEGII.

CAUTUM est auctoritate regis: ne quis in regno ipsius aliisve locis ejus ditioni subjectis intra sex proximos annos librum, cui titulus est: *Jo. Commirii è Soc. JESU carminum libri III.* imprimat aut divendat: præter Simonem Benard typographum: qui secus fecerit, mulcta indicta, prout amplius in diplomate regio continetur, coercebitur. Datum Sangermani die Decembris 1677. Sic signatum de mandato regis. DE LA BEAUNE.

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS.

EGO, infrascriptus provincialis societatis JESU in provincia Franciæ, permitto ut typis mandetur liber, qui inscribitur: *Jo. Commirii è Soc. JESU carminum libri III.* à tribus è nostra societate viris approbatus. In cujus rei fidem has litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Lutetiæ Parisiorum die 14. Januarii an. 1678. STEPHANUS DECHAMPS.

Errata.

PAG. 2. v. 6. l. Niniven. Pag. 7. v. 20. perdere. Pag. 28. v. 14. l. celeres. Pag. 43. v. 8. l. improvida. Pag. 47. v. 3. l. obtendens. Pag. 49. v. 2. l. jussa. ibid. l. eadem. Pag. 50. v. 19. l. flavo & Tagus. Pag. 57. v. 7. l. decent. Pag. 77. v. 25. l. mitraque. Pag. 79. v. 15. l. mitræ. ibid. v. ultimo l. mitræque. Pag. 83. v. 23. l. herbarum. Pag. 92. v. 12. l. timidus. P. 118. v. 19. l. iritantque. Pag. 134. v. 20. dele virgulam in fine. Pag. 142. l. γάλα. Pag. 163. v. 18. l. grates.

